

Győr, Zrínyi utca városi kórház egyes épületeinek értékvizsgálata

hrsz: 3899/3, műemléki törzsszám: M 11033, MK 11033¹.

műemléki azonosító: M 11364, MK 13785.

régészeti védelem: 70855, helyi védelem

Készítette:

Erős Erika

műemlékvédelmi szakmérnök, okl. szerkezettervező építészmérnök

szakértő műemléki épületkutatás, műemléki érték dokumentálása
szakterületeken (21-0265)

2024. február

---

¹ A műemléki környezet ingatlanainak van saját azonosítószáma is, és van környezetként külön azonosítójuk is.

Bevezetés

Jelen dokumentáció a győri egykori Városi (Szentháromságról elnevezett) Kórház területén található épületegyüttes helyi önkormányzati védelmének felülvizsgálata céljából készül.

A telek északról a dr. Petz Lajos, nyugat felőle a Zrínyi, délről a Szigethy Attila, kelet felől pedig a Baross Gábor út által határolt. Helyi védelmét a *városkép helyi védelméről, továbbá egyes építési előírásokról* szóló 10/1997. (IV.1.) Önk. rendelet (az ún. városképi rendelet, VKR) mondta ki (a jogszabály hatályba lépésével hatályát veszített korábbi, 17/1993. (V. 25.) Ök. sz. rendelet, valamint az azt módosító 32/1993. (X. 15.) Ök. sz. rendelet, a 35/1995. (VI. 20.) Ök. sz. rendelet és a 16/1996. (III. 1.) Ök. sz. rendelet tartalmával nem foglalkozunk).

1997-ben tehát a városképi rendelet 1. melléklet 54. pontja az alábbiakat tartalmazta:

„54. Zrínyi úti kórház 3899/2 hrsz:

A volt városi kórház együttese kivéve a büfé-öltöző épületet. Az épületegyüttes a késő historizmus emléke, pavilonos elrendezés. A városháza tervezőjének, Hübner Jenő alkotása. Együtteszerűen, parkjával és épületeivel is együtt védendő. Az ingatlanon álló Ivánka András által tervezett Könyvtár-Klubház épület műemlék.”

E rendelet elfogadása előtt, ha volt is valamiféle szakmai kutatás, részletes, tételes értékvizsgálat, értékleltár biztosan nem készült, tekintettel arra, hogy a VKR 4. §. (9) bekezdése „a védendő érték jellegétől függő szakhatóságok bevonásával”² történő értékvizsgálatról szól, nem részletes dokumentáció készítéséről.

A mostani szakvélemény azonban nem a pavilonos elrendezésű épületekről, és nem az Ivánka-féle könyvtár-klubház épületéről szól, hanem a területen található összes többi objektumot vizsgálja. A kórház régi (pavilonos) épületeinek és az Ivánka-háznak a megtartása, megőrzése az érintettek számára egyértelmű.

Ezt a dokumentációt *A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről* szóló, valamint *egyres településrendezési sajátos jogintézményekről* szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 32. §. (3) bekezdésben foglaltak miatt szükséges elkészíteni, mely kimondja, hogy:

---

² <https://or.njt.hu/eli/v01/735595/r/1997/10> (2024-02-09)

32. § (1) A településképi rendelet 31. § (2) bekezdése szerinti helyi védelmet meghatározó előírása értékvizsgálat alapján készül. Értékvizsgálatnak minősül

a) a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról szóló kormányrendelet szerinti örökségvédelmi hatástanulmány települési értékleltára és

b) a településterv megalapozó vizsgálatának az épített környezet, illetve a táji és természeti környezet értékeire vonatkozó vizsgálata.

(2) Az (1) bekezdés szerinti értékvizsgálatához felhasználható a helyi védelem alá helyezéshez korábban készült értékvizsgálat.

(3) Ha nem áll rendelkezésre az (1) és (2) bekezdés szerinti értékvizsgálat, vagy az nem tartalmazza a helyi építészeti örökség települési értékleltárát, a helyi védelmet meghatározó előírások megalapozására el kell készíteni az értékvizsgálatot.

A dokumentáció készítéséhez korábbi, a településtörténettel foglalkozó igen részletes anyagainkat, a Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltárában található terveket, iratokat, és történeti korú, hitelesnek tekinthető térképi ábrázolásokat, légifotókat, továbbá műemléki és régészeti adatbázisok szakanyagait használtuk fel.

A felhasznált források jegyzékét a dokumentáció végén közöljük. Ezen dokumentációt a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján szerzői jogi védelem illeti meg.

Részben vagy egészben történő felhasználása, a vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása vagy továbbadása a szerző engedélyével, nevének pontos feltüntetésével, a 47/2001. (III.27.) Korm. rendelet szabályai szerint történhet.

A fotók további közlése a szerzők és a források külön engedélye nélkül tilos!

A védések jelenlegi jogi állapota

Az épületegyüttes a Bevezetésben említettek szerint helyi önkormányzati rendelettel helyileg védett. A terület védéskori helyrajzi száma 3899/2 volt, és ez a közelmúltig nem is változott. Jelenleg a közterületekkel (utcákkal) határolt terület helyrajzi számai: 3899/1, 3899/3 és 3899/4.

Az épületegyüttes Baross utcára néző egyik épülete, az Ivánka András által tervezett könyvtár-klubház épülete, amely Győr egyik XX. századi műemlékeként a 10/2003. (VII. 24.) NKÖM rendelet 7. §. alapján országosan is védett, II. kategóriába sorolt, azaz kiemelten védett műemlék.

A rendelet alapján a kórház területe (továbbá a Baross utcai evangélikus templom (hrsz: 4083/3) és a Baross utca 75. számú (hrsz: 4081/1) lakóház is) egyúttal műemléki környezetként ex-lege védelemben részesül:

„7. § (1) Műemlékké nyilvánítom a Győr, Zrínyi utca 13. szám alatti, 3899/2 helyrajzi számú ingatlanon álló, Ivánka András által tervezett Könyvtár-Klubház épületét.

(2) Műemléki környezetként a 3899/2 helyrajzi számú ingatlan többi részét és a 3899/1, 4081/2, 4083/3 helyrajzi számú ingatlanokat jelölöm ki.

(3) Az örökségvédelmi bírság megállapításának alapjául szolgáló érték szempontjából a műemléket II. kategóriába sorolom.

(4) A védetté nyilvánítás célja az 1960-as években épült, a modern magyar építészet skandináv irányzata kiemelkedő példáját képviselő Klubház építészeti értékeinek és beépített tartozékainak fokozott védelme.”

Védett ingatlanok

Az adatokat az Építési és Közlekedési Minisztérium Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság által kezelt kulturális örökség ingatlan elemeinek hatósági nyilvántartása szolgáltatja. A megjelenített adatok tájékoztató jellegűek, hatósági eljárás során nem használhatók.

Település (Településrész) Győr Helyrajzi szám 3899/1 Keresés képpel

Lekérdezés

Találatok:

Műemléki védelem (1 db) Régészeti védelem (1 db) Világörökségi védelem (0 db)

Találatok nyomtatása

Műemléki védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE	KÉP
Győr-Moson-Sopron	Győr	3899/1	Könyvtár-Klubház műemléki környezete	műemléki környezet		13785	2003	

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Győr-Moson-Sopron	Győr	3899/1	Zrínyi utcai kórház és környéke	régészeti lelőhely	70855	2009

Világörökségi védelem (0 db)

1. ábra A 3899/1 hrsz jelenlegi védelme az online nyilvántartás szerint³

Település (Településrész) Győr Helyrajzi szám 3899/3 Keresés képpel

Lekérdezés

Találatok:

Műemléki védelem (0 db) Régészeti védelem (1 db) Világörökségi védelem (0 db)

Találatok nyomtatása

Műemléki védelem (0 db)

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Győr-Moson-Sopron	Győr	3899/3	Zrínyi utcai kórház és környéke	régészeti lelőhely	70855	2009

Világörökségi védelem (0 db)

2. ábra A 3899/3 hrsz jelenlegi védelme az online nyilvántartás szerint⁴

³ <https://www.oeny.hu/oeny/veding/?telepules=Gy%C5%91r&hrsz=3899%2F1&keppel=true> (2024-02-09)

⁴ <https://www.oeny.hu/oeny/veding/?telepules=Gy%C5%91r&hrsz=3899%2F3&keppel=true> (2024-02-09)

Védett ingatlanok

Az adatokat az Építési és Közlekedési Minisztérium Műemlékvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság által kezelt kulturális örökség ingatlan elemeinek hatósági nyilvántartása szolgáltatja. A megjelenített adatok tájékoztató jellegűek, hatósági eljárás során nem használhatók.

Település (Településrész) Győr Helyrajzi szám 3899/4 Keresés képpel

Találatok:

Műemléki védelem (0 db) **Régészeti védelem (1 db)** Világörökségi védelem (0 db)

Műemléki védelem (0 db)

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Győr-Moson-Sopron	Győr	3899/4	Zrínyi utcai kórház és környéke	régészeti lelőhely	70855	2009

Világörökségi védelem (0 db)

3. ábra A 3899/3 hrsz jelenlegi védelme az online nyilvántartás szerint⁵

A 3899/1 hrsz ingatlannal nem kell foglalkozni, mivel azon épület nem áll, az mindösszesen a déli és keleti tömbhatár zöldterülete.

Tekintettel arra, hogy a műemléki védelem az eredeti helyrajzi szám szerinti területet védi, ezért a kialakult utódtelek védelmét ez nem változtatja meg: így a déli telekrészen álló könyvtár-klubház telke is (hrsz 3899/3) és az északi, kisebb telekrész (hrsz 3899/4) is műemléki környezetként védett.

A helyi védelem tényét a telekalakítás ugyanúgy nem változtatta meg. Tekintettel azonban arra, hogy a helyi önkormányzati rendeletbe foglalt védelem nem nevesítette a pavilonos elrendezésen túl az egyes épületeket, így a jelenlegi vizsgálattal azt szeretnénk tisztázni, hogy a pavilonos kialakítást (1895-től) követő építkezésekkel létrehozott objektumok képviselnek-e értéket, illeszkednek-e a terület eredeti épületei közé, megtartásra érdemesek, avagy sem.

A teljes terület régészeti lelőhely, földmunka végzésre külön jogszabályok vonatkoznak!

A pavilonos rendszeren kívül létesült épületek építési idejének meghatározásán túl, azok nevesítését, értékmeghatározását vagy értéktelenségének kimondását követően lehetővé válik azok helyi önkormányzati védelmének felülvizsgálata.

Az épületek értékvizsgálatához elsődleges, hogy az építési idejük tisztázva legyen. Ehhez szolgált adalékul a következő fejezet.

⁵ <https://www.oeny.hu/oeny/veding/?telepules=Gy%C5%91r&hrsz=3899%2F4&keppel=true> (2024-02-09)

Archív források, történeti előzmények

A kórház szempontjából a legfontosabb archív anyag a Győr szabad királyi város Szentháromság közkórházának múltja és jelene (1749-1928) c. könyv, melyet Dr. Petz Aladár írt 1929-ben⁶. Ő volt akkor a kórházigazgató főorvos.

Ezen szakirodalomra, valamint helyszínrajzok, tervdokumentációk és leírások, továbbá légifotók segítségével megpróbáljuk a lehető legtöbb épület korát/történetét meghatározni.

A győri közkórház első ismert, és beazonosítható épülete az 1749-50-ben épült, mai Kossuth utca 13. szám alatti, jelenleg iskolaépület. Az új kórház építését az 1880-as években hosszas egyeztetéseket követően határozták el, miután erre a célra Balogh Kálmán és neje, Tomasits Terézia az 1855. március 20-án kelt végrendeletükben, valamint örökösük mindösszesen 10.000 forintot adományoztak⁷, ami 1889. végére már 20.055 forintot jelentett⁸, 1891. végére pedig már 23.000 forintot⁹. Ezt kiegészítve egyéb adományokkal végül 1893. január 21-én kapott belügyminisztériumi jóváhagyást¹⁰ a kórházépítési terv.

Kiss István „budapesti műépítész által felajánlott terveket a bizottság elfogadhatónak nem találta s érintkezésbe lépett Hübner Jenő jeles budapesti műépítésszel, ki hazánkban több hasonló intézményt tervezett”¹¹. Az építkezés 1895. július 22-én fejeződött be az „új intézménynek zárókőletétele” által, délután öt órakor. Az építési vállalkozó Schlichter Lajos, a főmérnök Ódor István volt.¹²

Az épületegyüttes akkor mindösszesen hat épületből állt, összesen 80 betegágygal felszerelve, ez a mai épületegyüttes déli része, a Szigethy Attila út felőli telekrészen (lásd alább).

Az épületek részletes leírása nem feladatunk, azok egyrészt megtalálhatóak a hivatkozott kórház-történeti könyvben¹³, másrészt rajzi dokumentációjuk egy része rendelkezésre áll a Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltárában is¹⁴.

Az épületegyüttes bővítésére viszonylag hamar került sor, egy 1902-es jelzést követően¹⁵ 1904-ben megszületett a konkrét javaslat is.

---

⁶ Alább erre a műre Petz-ként hivatkozunk

⁷ Petz 202. p.

⁸ Petz 211. p.

⁹ Petz 224. p.

¹⁰ Petz 226. p.

¹¹ Petz 227. p.

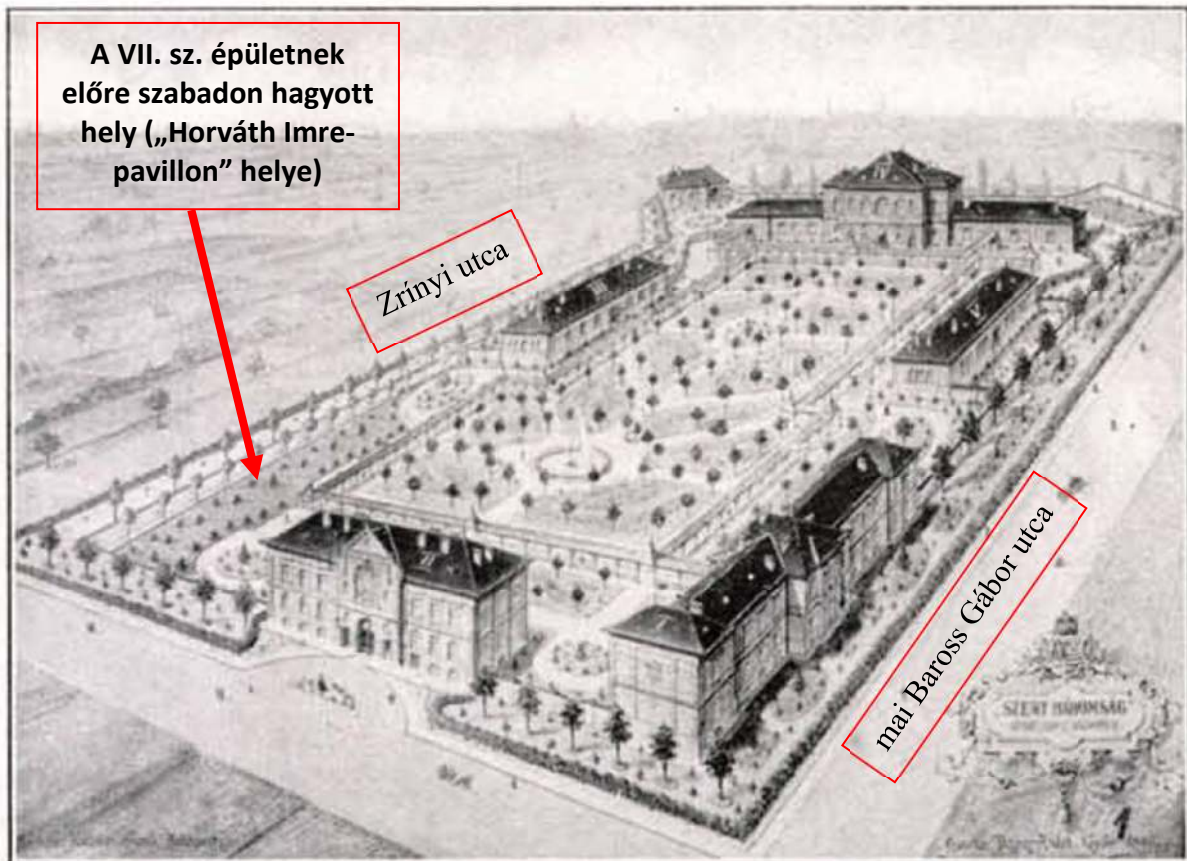
¹² Petz 240. p.

¹³ Petz p. 260-277.

¹⁴ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Rozgonyi u. 4-37. feliratú dobozában

¹⁵ Petz 261. p.

A bővítést többek között Horváth Imre győri polgár hagyatéka tette lehetővé – így született meg a Horváth Imre-pavillon (azaz a sebészet)¹⁶ 1910-re, melynek már előre, 1895-ben szabadon hagyták a helyet az első épületek tervezésekor is.¹⁷

Az új „Szent Háromság” kórház távlati képe 1895-ben.

Elöl: igazgatóság, orvosi és gondnoki lakások, különosztály, kápolna. Jobboldali emeleti pavillon: belgyógyászat, sebészet, szülészeti, férfi bujakórososztály. Jobboldali földszintes pavillon: fertőzőbeteg-osztály. Hátsó emeletes épület: főző- és mosókonyha, raktár, fertőtlenítő, gépészlakás. Emeleten női venereás-osztály. Baloldali sarokban: halottsház, boncterem. Baloldali földszintes pavillon: elmemegfigyelő-osztály. (Összes ágyszám: 80.)

4. ábra Távlati ábrázolás a megvalósult épületegyüttesről DK felől tekintve¹⁸

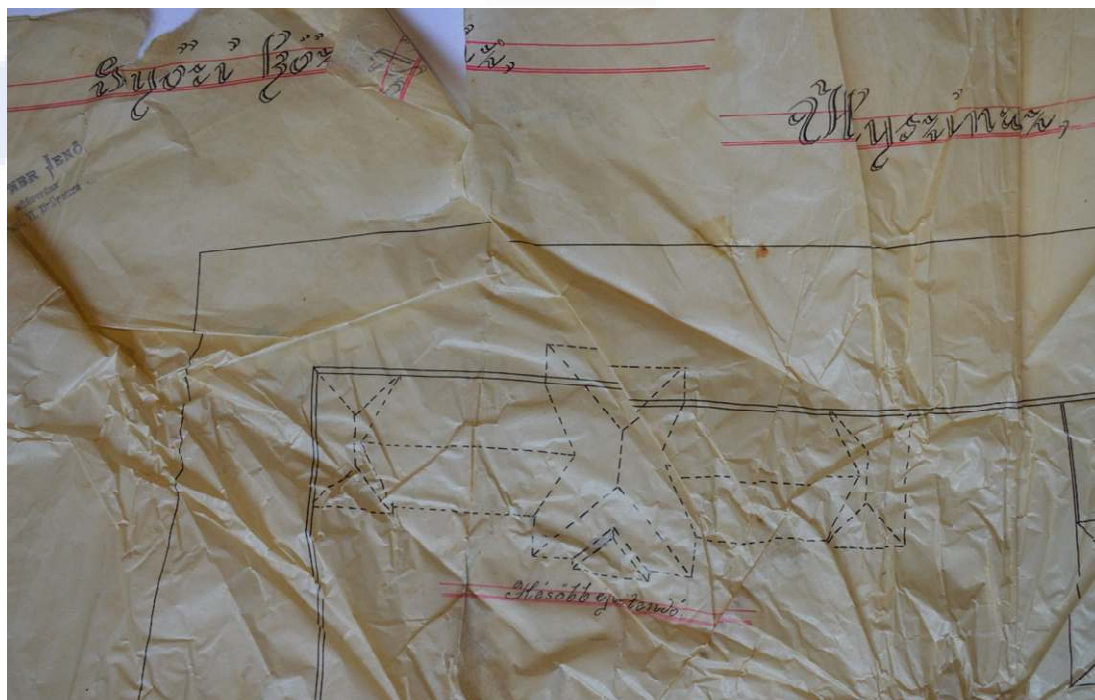
¹⁶ tervei a Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Rozgonyi u. 4-37. feliratú dobozában megtekinthetők

¹⁷ Petz 284. p.

¹⁸ Petz 239. p.

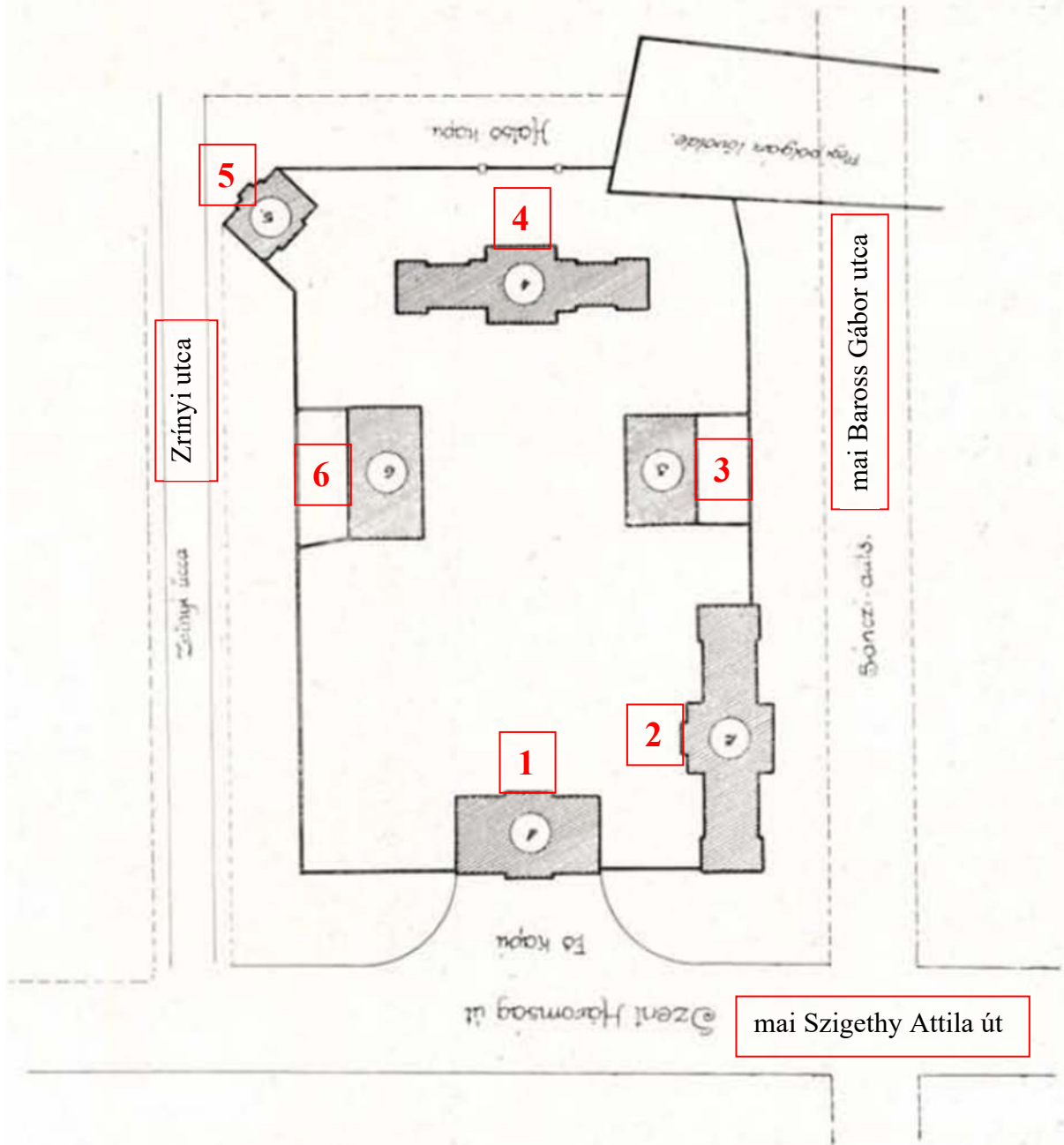
5. ábra Eredeti Hübner-féle helyszínrajz¹⁹

6. ábra Nagyított részlet

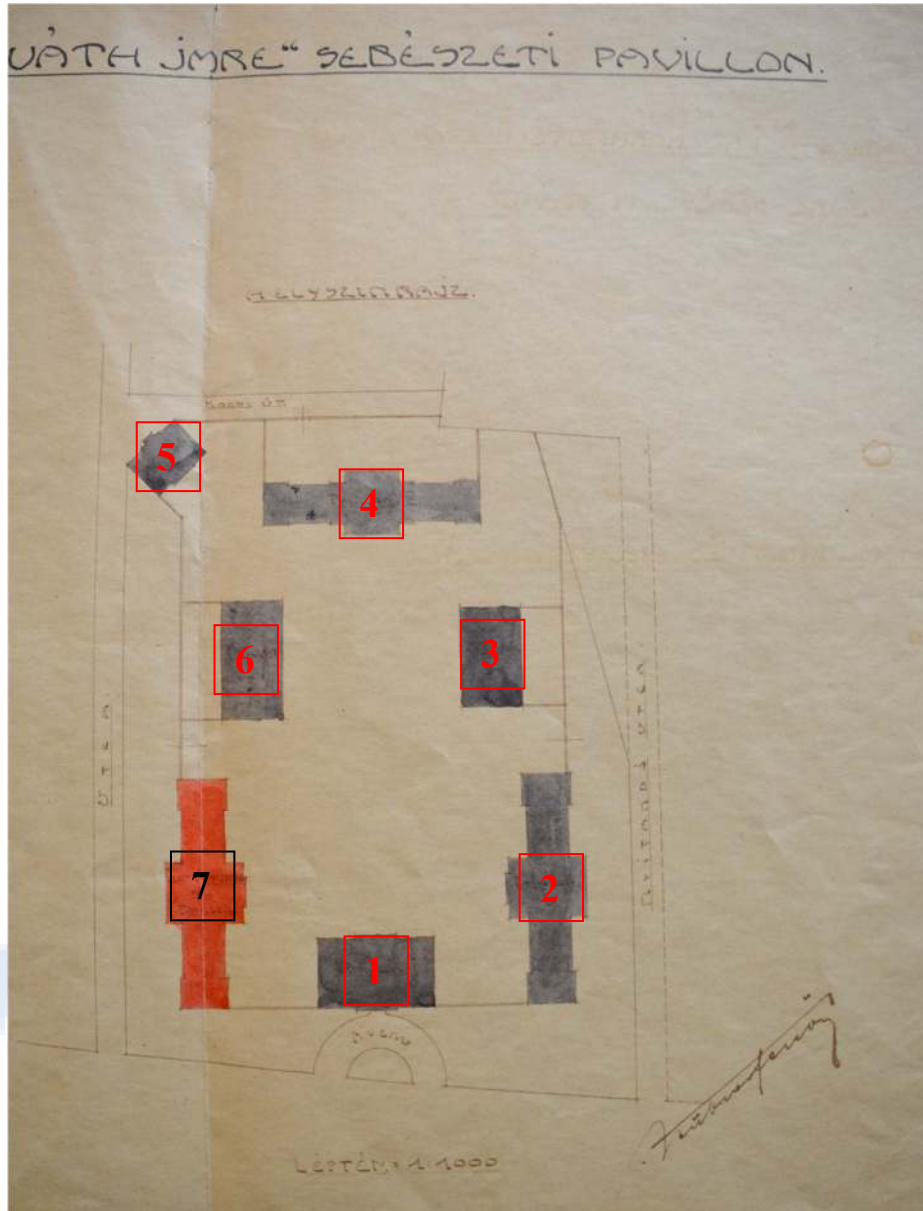
¹⁹ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára: GYVL. IV. 1402 i Mérnöki Hivatal iratai jelzetű pauszrajz

Az új körház helyszínrajza 1895-ben.
 (1. Igazgatóság. 2. Sebészeti-, bel-, szülő- és nőbeteg-osztály. 3. Fertőző-
 osztály. 4. Főzőkonyha, mosókonyha. 5. Halottasház. 5. Elmemegfigyelő-osztály.)

7. ábra Helyszínrajz 1895-ből északi irányú tájolással (az északi irány a lap teteje felé mutat)²⁰

²⁰ Petz 246. p.

8. ábra A VII. sz. pavillon (sebészet, Horváth Imre-pavillon) helyszínrajza²¹

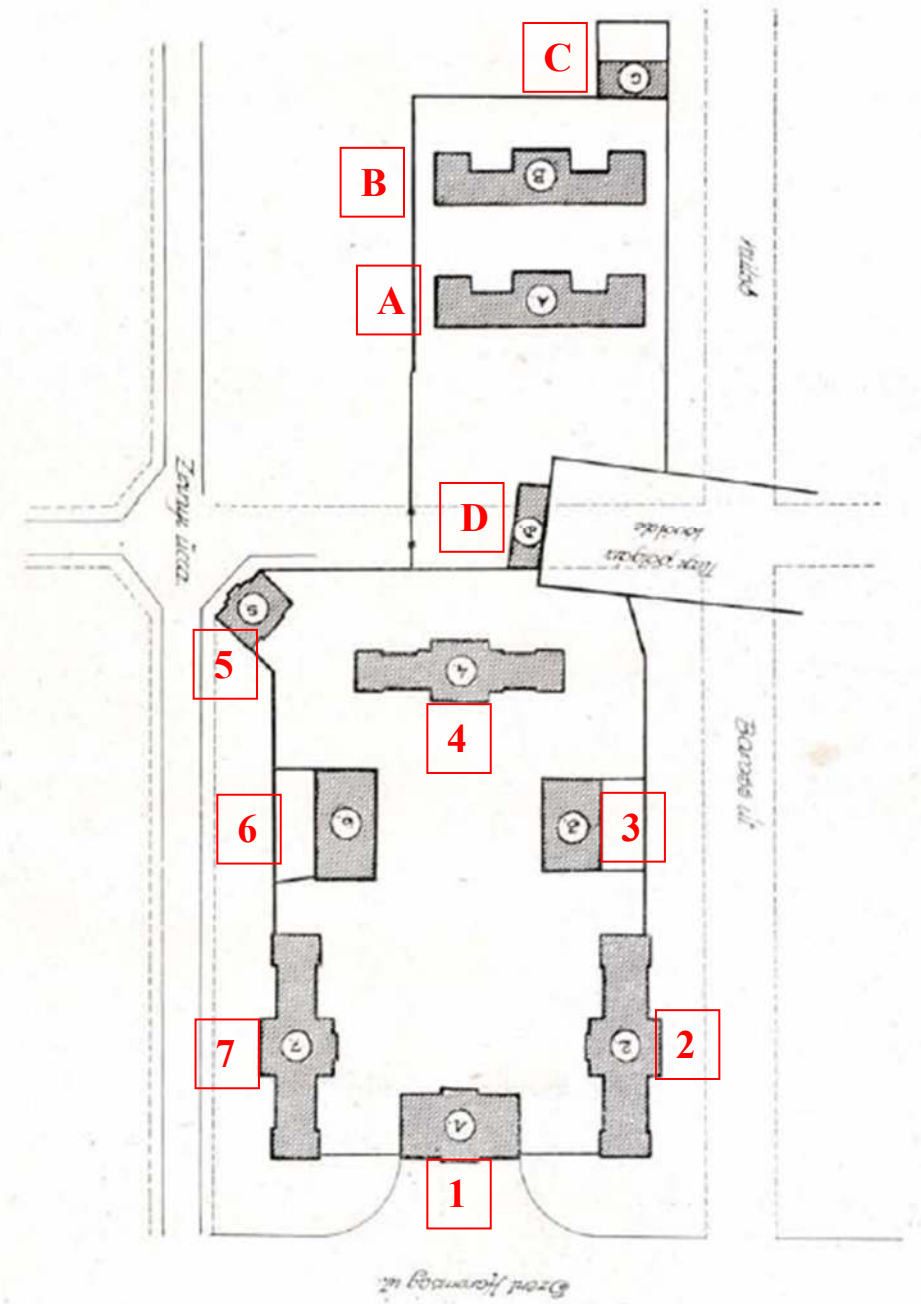
Az I. világháború a kórházat is elérte: ideiglenes fabarakkok (alább „A” és „B” betűkkel jelölve a helyszínrajzon), valamint istálló és kocsiszín építésére („C” és „D”) is szükség volt a kórházépületektől északabbra fekvő területeken.

A barakkokban fül-orr-gége osztály, illetve bőrgyógyászat és bujakóros osztály is működött még az 1920-as évek második felében is, a bővítésig bezárólag.²²

²¹ eredetben a Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Rozgonyi u. 4-37. feliratú dobozban megtekinthető

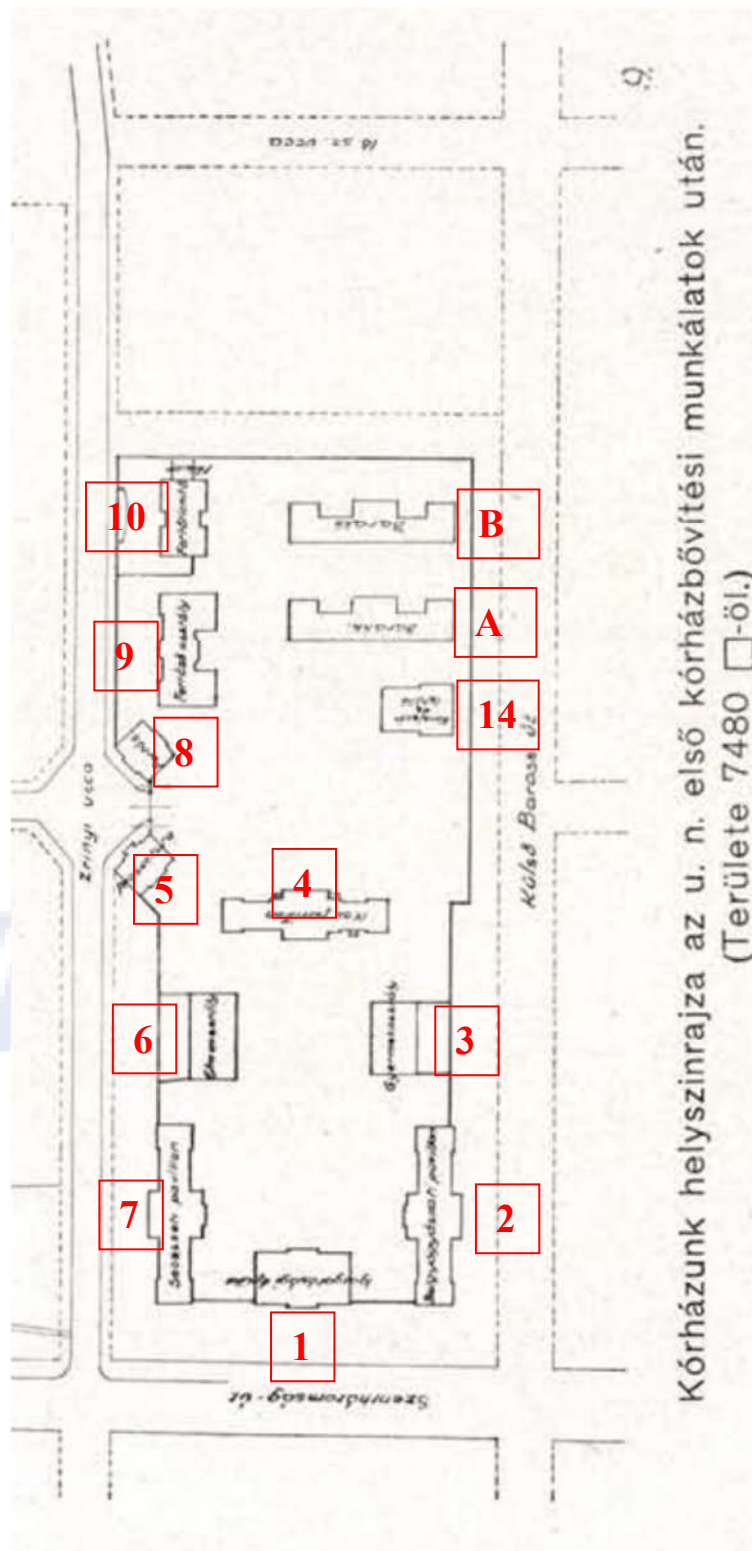
²² Petz p. 324-325.

Körházunk helyszínrajza a háború után.
 1. Igazgatóság. 2. Belgőgyászati, férfi bujakkoros-osztály. 3. Gyermekosztály. 4. Főző-
 konyha, emeleten női venterés-osztály. 5. Halottasház, boncterem. 6. Elmegy-
 figyelő-osztály. 7. Sebészeti, szülő- és nőbeteg-osztály. A) 1. számú barakk
 (lbc-s-osztály). B) II. számú barakk (fertőző-osztály). C és D) Istálló és kocsiszin.
 A körházi telep mellett vezető Külső-Baross-utat az 1928. évi július hó 31-iki
 közgyűlés Dr. Vass József népjóléti és munkabügyi miniszter ur. Öngyűlöletessége
 iránti halás megemlékezésből "Dr. Vass József-utca" névvel jelölte meg.

9. ábra Az első világháború utáni állapotok északi irányba tájoltan²³

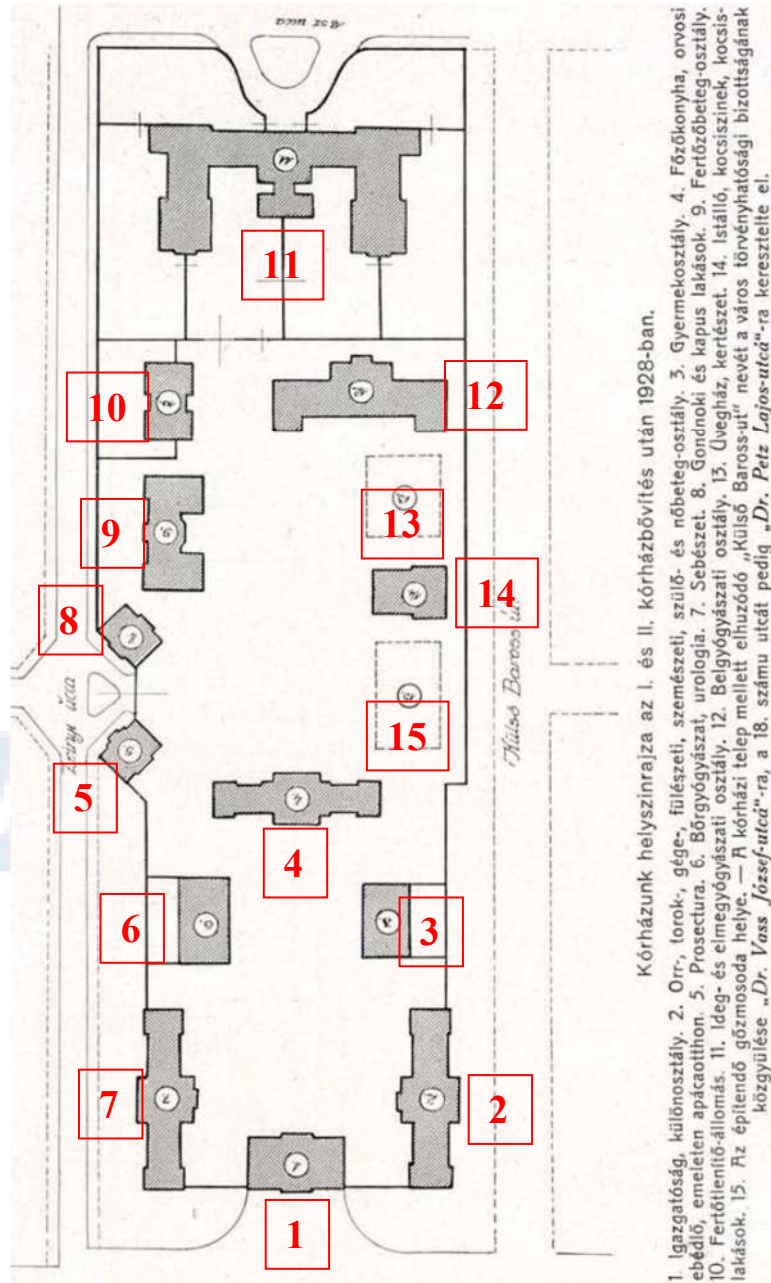
²³ Petz 295. p.

10. ábra Az első kórházbővítési ütem helyszínrajza, északra tájolva, 1920-as évek közepe²⁴

²⁴ Petz 322. p.

A hiperinfláció úgy a fenntartást, mint a bővítési lehetőségeket is érzékenyen érintette, ennek ellenére, vagy mert a kórházfejlesztés a háború után „eminens államérdek”²⁵ lett, 1928-ra már csak az alább 15. számmal jelzett mosoda épülete hiányzott, a tervezett bővítés meg tudott valósulni. Később végül a 4. sz. pavilonban működő mosodát 1969-ben el is bontották.²⁶

11. ábra 1928-as állapot helyszínrajza északi irányba forgatva²⁷

²⁵ Petz 301. p.

²⁶ Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi utcai kórház II. feliratú dobozában a bontási tervek megtekinthetőek

²⁷ Petz 372. p.

Az 1928-as átalakítástól a II. világháborúig nincs információ, nem tudni, mikor mi épült, vagy éppen alakult át. A II. világháború utáni állapotokról is csak korai légifelvételek árulkodnak.

Ez az 1959-es légifotó rosszabb minőségű, de az épületek pontos kontúrjainak azonosításához megfelelő, így látható, hogy az egyes épületek a „helyükön vannak” majdnem úgy, ahogy azokat az 1928-as helyszínrajz ábrázolja (bár pl. a 8. sz. épület lépcsőházát a helyszínrajzok zöme sajnos nem jelöli).

A körrel jelzett terület dr. Mulartz János Henrik és neje áthelyezett sírhelyét ábrázolja a régi Szentháromság kórház lebontott kápolnájából – mely kápolna a Kossuth utcai kápolna volt (az áthelyezés ideje a sírfelirat szerint 1929. január 05.).

Jól kivehető az egykori 4. sz. épület ÉK-i részén az a toldalék épületrész, amely a mosodát, és egy irattári toldaléknak²⁸ hívtat földszintes részt jelent.

A 11. sz. pavilon lapostetős teraszát takarják a fák, de jól látható a 8. sz. pavilon lépcsőházi tömege, és a Baross utcai kerítés mentén a kis épületek sora, melyet az ebédlőtől délre a kápolna és a kazán zár (vagyis a 3. sz. pavilonnak nincs toldalék épületrésze kelet felé).

Nem sokkal később, 1962-ben elkészültek a könyvtár-klubház tervei. A mai Baross úti telekhatáron állt az a kápolnaépület, melynek falait az Ivánka András által megtervezett könyvtár-klubház építéséhez is felhasználták.

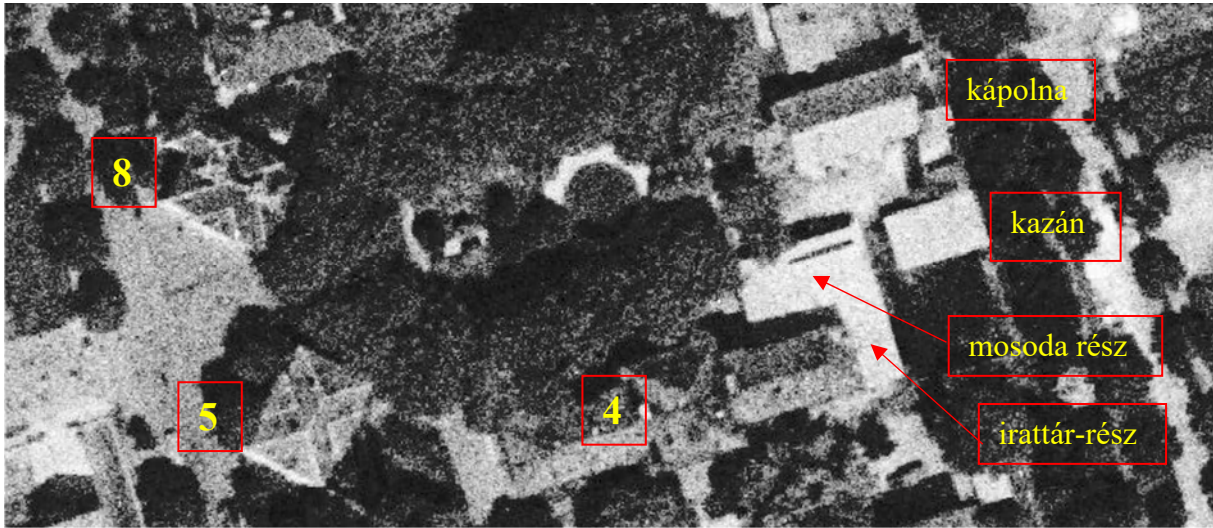
A kazánház a könyvtár-klubház déli falával egybeépült.

²⁸ Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház I. feliratú dobozában

12. ábra 1959. május 21-i légifelvétel²⁹

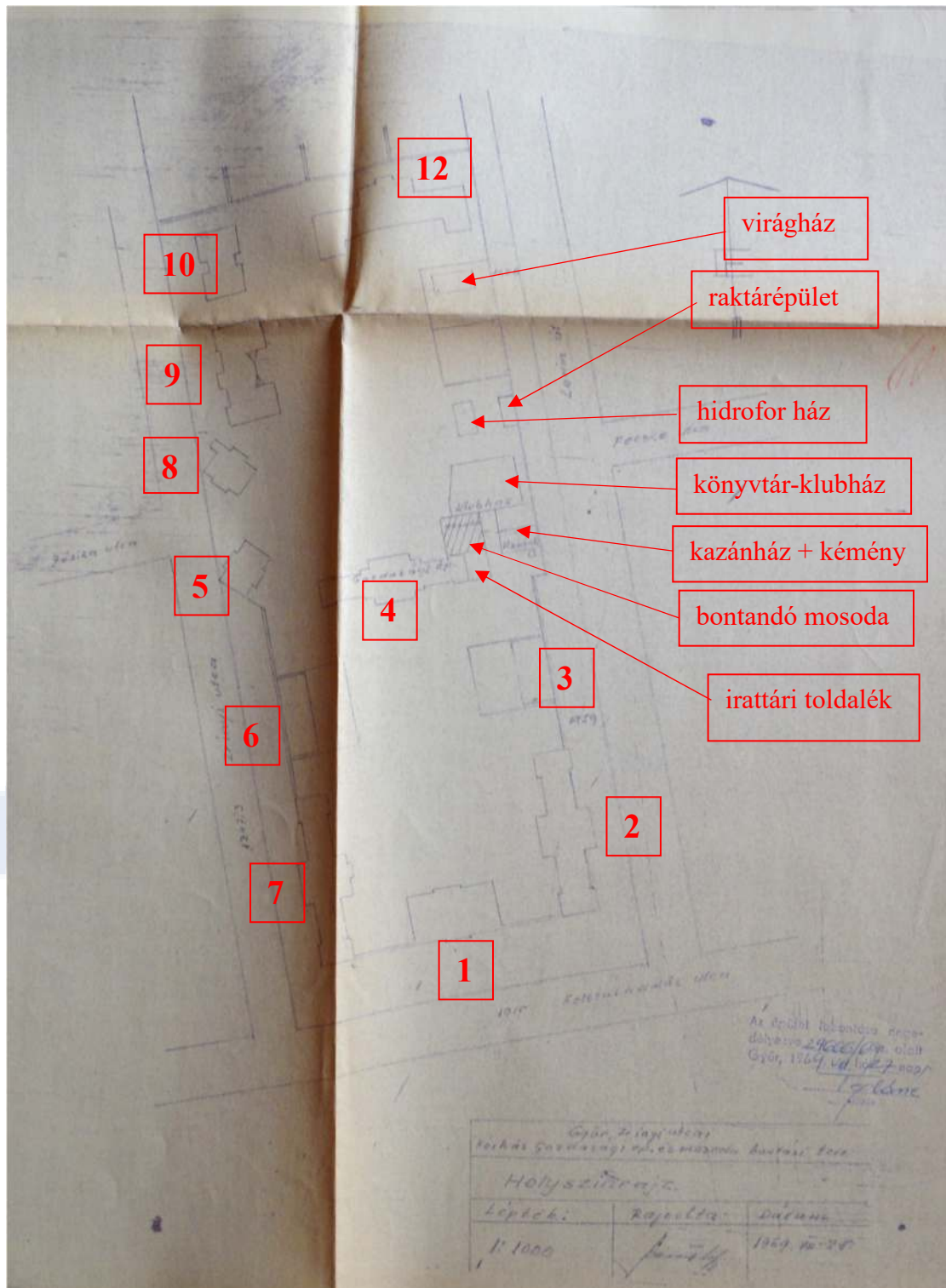
²⁹ <https://www.fentrol.hu/hu/legifoto/34826?r=1&c=1963273.491095:6053211.2029775:9> (2024-02-09)

13. ábra Nagyított részleten a régi 4. sz. épület környezete

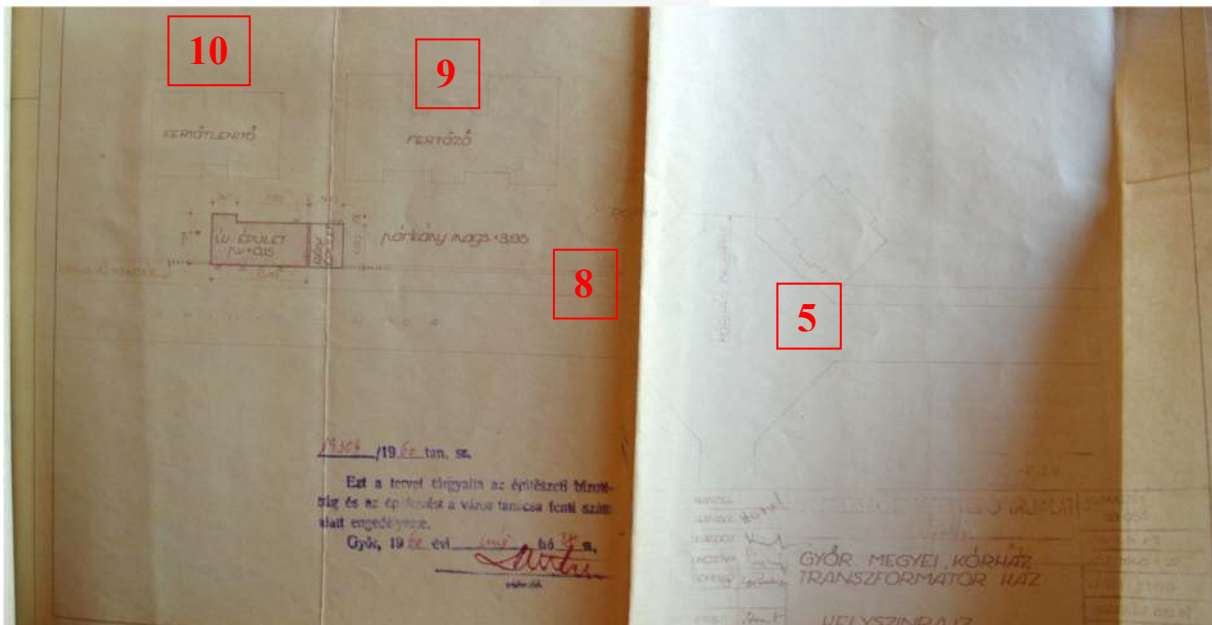

15. ábra 1969. július 25-i helyszínrajz a mosoda bontásához³¹

³¹ Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltára, Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi u. kórház II. feliratos dobozból

Jelen értékvizsgálat szempontjából fontos információ ezen a két helyszínrajzon, hogy:

1. az. 5 számú épületnek nincs még meg a toldalék folyosója a DK-i homlokzaton
2. 1962-ben a Zrínyi utcai kerítés mentén már állnak a kis épületek (akkor még „trafó” felirattal) és az egyik trafóház („új épület” felirattal) – a költségvetésük és rajzi dokumentációjuk 1960-ból rendelkezésre áll (helyszínrajz alább is látható)³². Az apró épületeket az 1969-es bontáshoz készült helyszínrajz nem ábrázolja.
3. áll a 10. sz. pavilon, azaz a fertőtlenítő épülete (tehát ekkor még nem bontották el)
4. a 3. számú pavilonnak nincs toldaléka kelet, azaz a Baross utcai kerítés irányában
5. a 13. számmal jelölt tervezett üvegház - kertészet helyett „csak” egy aprócska virágház létesült a 12. sz. épülettől DK-re
6. a 14. számmal jelölt istálló és kocsiszín ekkor már nem áll, helyette ebédlő, raktárak és hidroforház, délebbre pedig a kazánház van ábrázolva
7. Nagy gőzmosoda nincs, egy kápolna ábrázolódik, helyére tervezik a könyvtár-klubházat, majd mellőle elbontásra ítélik a mosodát tartalmazó épületrészt a 4. számmal jelölt épület keleti végéről.
8. a 8. sz. portának a külső lépcsőházát a helyszínrajzok nem ábrázolják, de légifotókon látható

16. ábra A transzformátorház létesítéséhez készült korábbi helyszínrajz (1960. február 22.)³³

³² Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi u. kórház III. doboz, 4. számú, kék színű, Zrínyi u. kórház feliratos iratkötegben

³³ Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi u. kórház III. doboz, 4. számú, kék színű, Zrínyi u. kórház feliratos iratkötegben

1969-ben a gazdasági épület és a mosoda lebontása mellett új főzőkonyha létesítését is megtervezték, ami az alábbi légifotó szerint 1971-ben építés alatt van a könyvtár-klubháztól északra. A kazánház a könyvtár-klubház déli homlokzatához toldva látható a magas téglakéménnyel.

17. ábra 1971. április 30-i légifotó a kórház területéről³⁴

³⁴ <https://www.fentrol.hu/hu/legifoto/117068?r=1&c=1963621.676004:6053128.77746:9> (2024-02-10)

Új információ, hogy 1971-ben már biztosan megvan az 5. sz. épületnek a délkeleti kis toldalék folyosója.

1973-ra áll a főzőkonyha tömege, de még áll az ebédlő is, tőle délre a hidrofor házzal együtt:

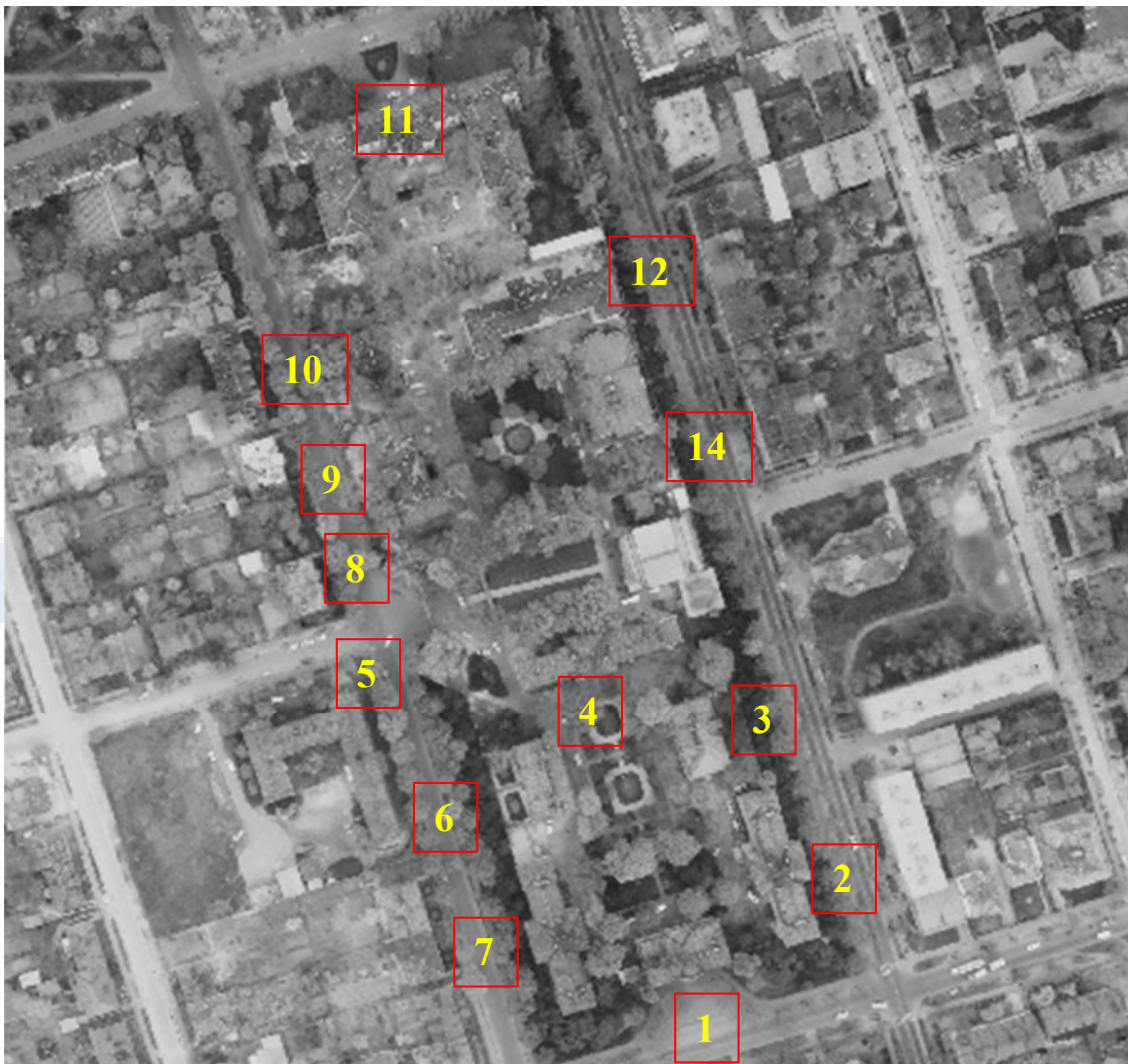

18. ábra 1973. május 21-i állapot³⁵

Az alábbi, 1975-ös légifotón jól látható, hogy a 11. számú épülettől DK-i irányban mindösszesen egy keskeny, hosszú épülettömeg (gyógyszerraktár) jelent meg. A 12. számú épületnek ekkor még nincs toldalék épületrésze (jelenleg van ÉK felé).

³⁵ <https://www.fentrol.hu/hu/legifoto/162879?r=1&c=1964009.918818:6053059.467922:9> (2024-02-10)

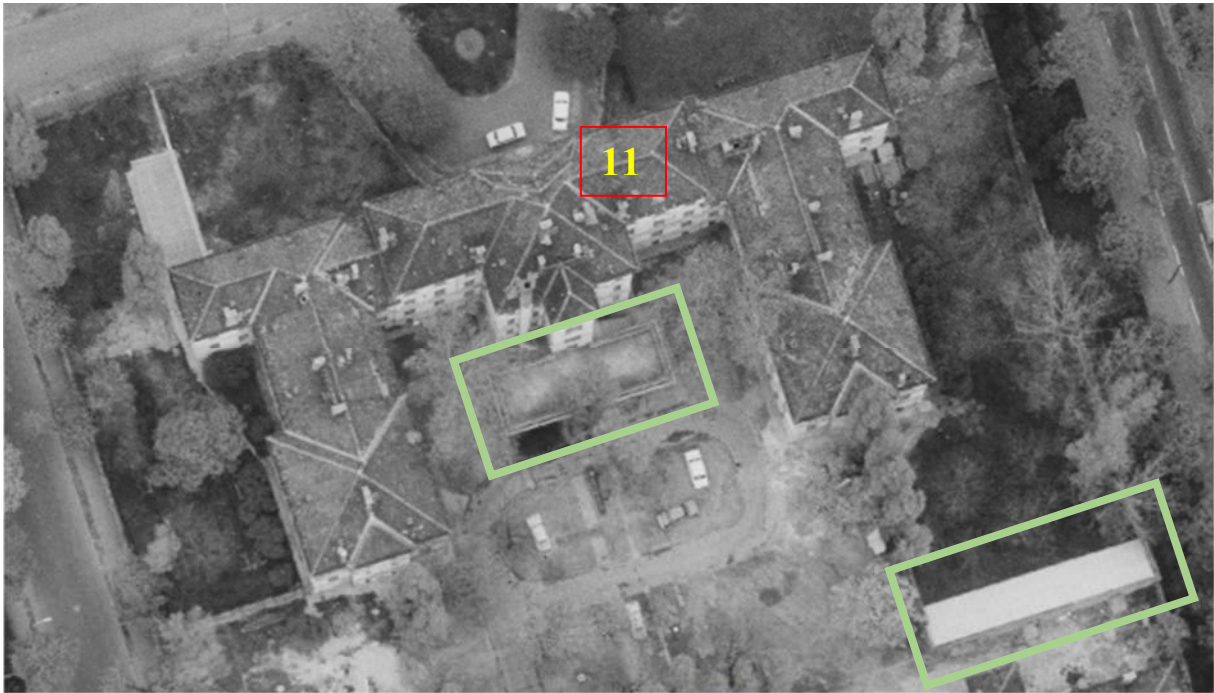
A Baross utcai kerítés mentén a fentebb jelzett épületsor ekkor még megtalálható. A 3. és 4. számú pavilonépület között ekkor még állt a garázs és a 4. sz. épület irattári toldalék része is. (bontásra ítélve 1975. októberi terveken)³⁶. A 3. számú pavilonépületnek továbbra sem látható még a Baross utcai kerítés felé toldalék építménye, de a pavilonépület déli irányban a korábbi napozóterasz tömegével kibővült, beépült az emeleten is (még a cserép színe is más a déli bővítmenyen). A 10. számú pavilonépülettől északra egyéb építmények figyelhetőek meg, melyeket az 1962-es helyszínrajz kuglizó és filmkamera felirattal ábrázol (lásd fentebb a 14. sz. ábrán). Ezeket alább nagyított ábrákon is mutatjuk.

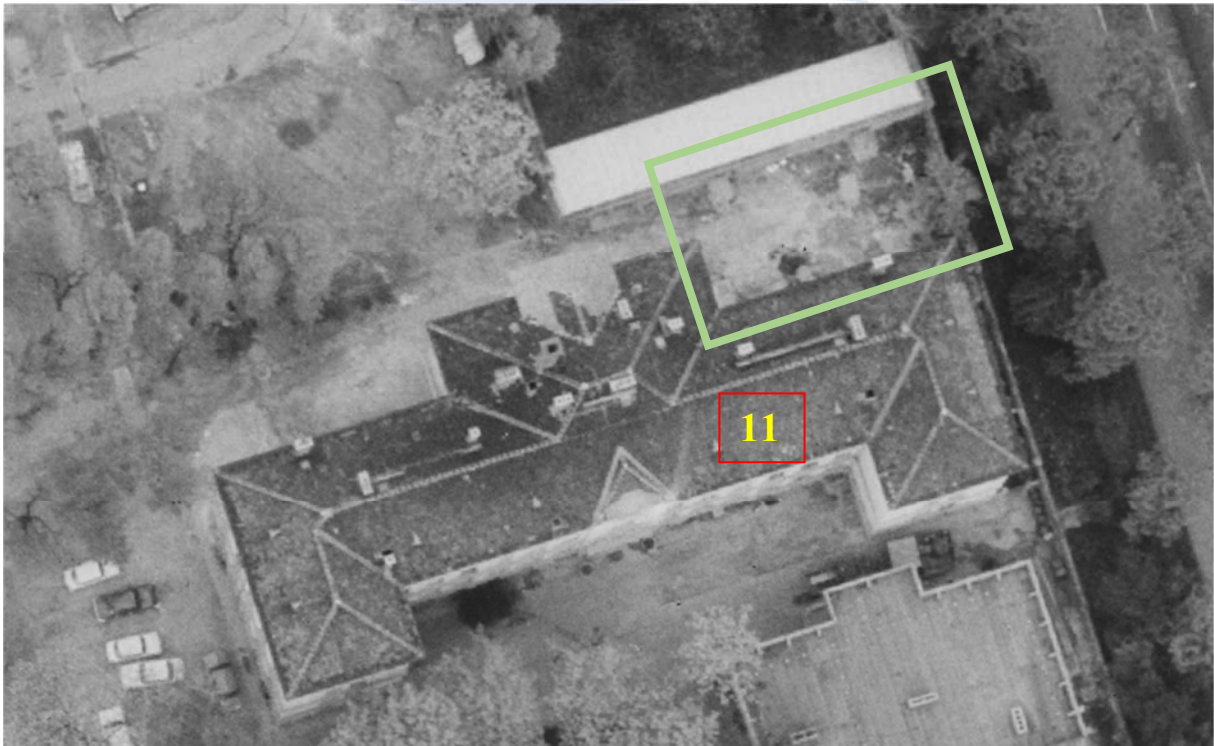
19. ábra 1975. április 21-i felvétel a területről, mellettük a korábbi számozások³⁷

³⁶ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház I. feliratú doboz, 3. sz. Zrínyi u-i kórház (kazánház) feliratos mappában

³⁷ <https://www.fentrol.hu/hu/legifoto/104265?r=1&c=1963730.288227:6053045.4318905:9> (2024-01-10), a további nagyításokhoz is ezt a felvételt használtuk

20. ábra A 11. számú épülettől délre lévő terasz és a DK-re levő keskeny, hosszú raktárépület

21. ábra A 12. számú épületnek ekkor még nincs toldalék épületrésze (jelenleg van ÉK felé).

22. ábra A Baross utcai kerítés mentén a fentebb jelzett épületsor ekkor még megtalálható

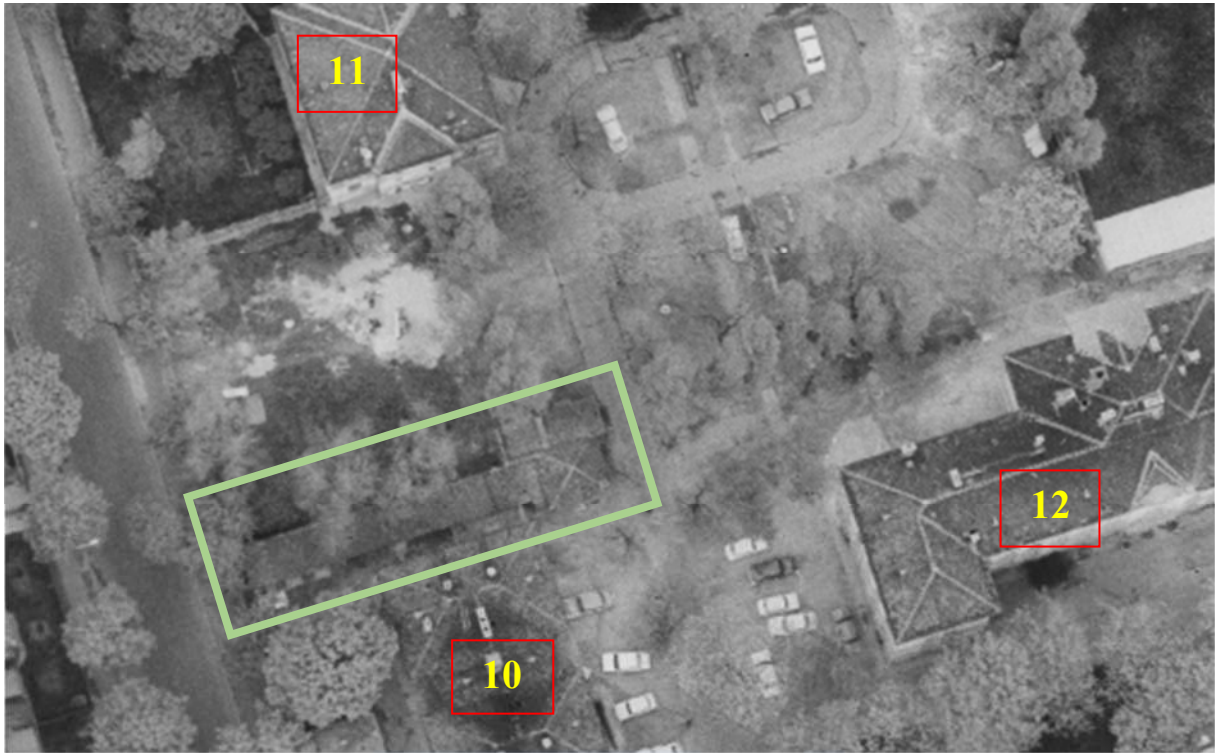
23. ábra A 8. sz. pavilon lépcsőháza

24. ábra A 3. és 4. számú pavilonépület között ekkor még áll a garázs

25. ábra A 3. sz. pavilonépületnek nincs a Baross utcai kerítés felé toldalék építménye és a déli oldali bővítésén a tetőcserép színe is világosabb, homogénebb (azaz új, tiszta)

26. ábra A 10. sz. pavilonépülettől északra építmény figyelhető meg: kuglizó és filmkamra

27. ábra Az 5. sz. prosectura folyosója nagyított részleten

A Műszaki Levéltárban őrzött tervekől, iratokból több esetben is tudható, hogy egyes pavilonépületekben milyen átalakítások történtek: pl. a 4. számú épület alagsorában az izotóplabort 1975-ben átépíteni tervezik, a 8. számú pavilon alagsorában alkoholbetegek részére gondozót alakítanak ki (teljes földemcseréssel és belső átalakításokkal), és rendelkezésre állnak a 4. számú pavilon 1979-es bontási terve³⁸, valamint a helyén építeni tervezett onkológiai decentrum építési engedélyezési anyagai is³⁹.

A bunker építésének 1983-as rajzain 1986. január 02-i pecsét látható⁴⁰. Az első transzformátorház még az 1960-as évek legelején készült, annak bővítése 1983-84-ben történt⁴¹.

Az egykori 4. számú épületnek a keleti végéről előbb a mosodát bontották el 1969-ben⁴², Az irattári toldalék épülete akkor, amikor a kazánházat építették át (1977-ben)⁴³, majd az egész épületet 1979 után⁴⁴. Helyén az 1983-as tervlapok tervezett onkológiát, majd 1986-ban hotelt tüntetnek fel.

Az 1980-as engedélyező pecséttel ellátott helyszínrajzon sajnos nincs feloldás, hogy melyik szám melyik épületet/funkciót jelöli pontosan, de arra jó, hogy a kontúrokat és az egymáshoz viszonyított helyzetet lássuk általa. Ugyanakkor az is biztos, hogy az ábrázolás nem teljesen pontos: nem jelennek meg olyan toldalék építmények, amelyek korábbi légifotókról jól azonosíthatóak, ilyen pl. az 5. számú prosectura DK-i folyosója, mely az előző, 17., 18. és 27. sz. ábrákon már látható, vagy épp a 8. sz. portaépület lépcsőháza, ami a fenti összes légifotón érzékelhető, de a helyszínrajzok zöméről mégis hiányzik. Az 1984-es helyszínrajz az épületfunkciókat részben jelzi, de a többi épületábrázolás is azonosítható, ugyanakkor ez sem pontos teljesen: pl. nem ábrázolódik a főzőkonyha a könyvtár-klubháztól északra, amiről viszont tudjuk, hogy 1971-ban már épül, és 1973-tól már készen is van a légifotók (és a tervek, iratok) tanúsága szerint.

---

³⁸ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

³⁹ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

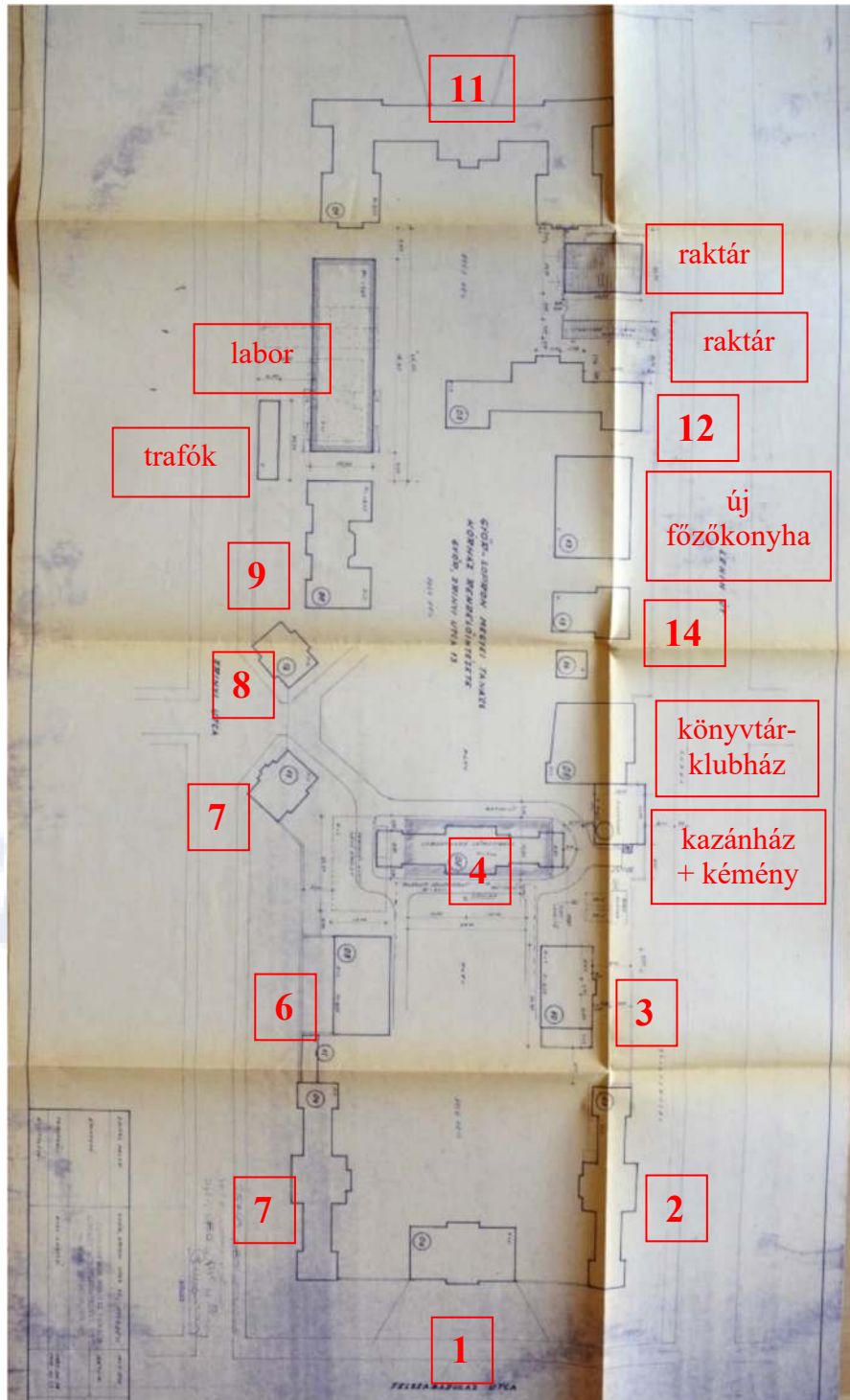
⁴⁰ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban, valamint Zrínyi u. kórház III. feliratú dobozban

⁴¹ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi u. kórház III. feliratú dobozban

⁴² Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

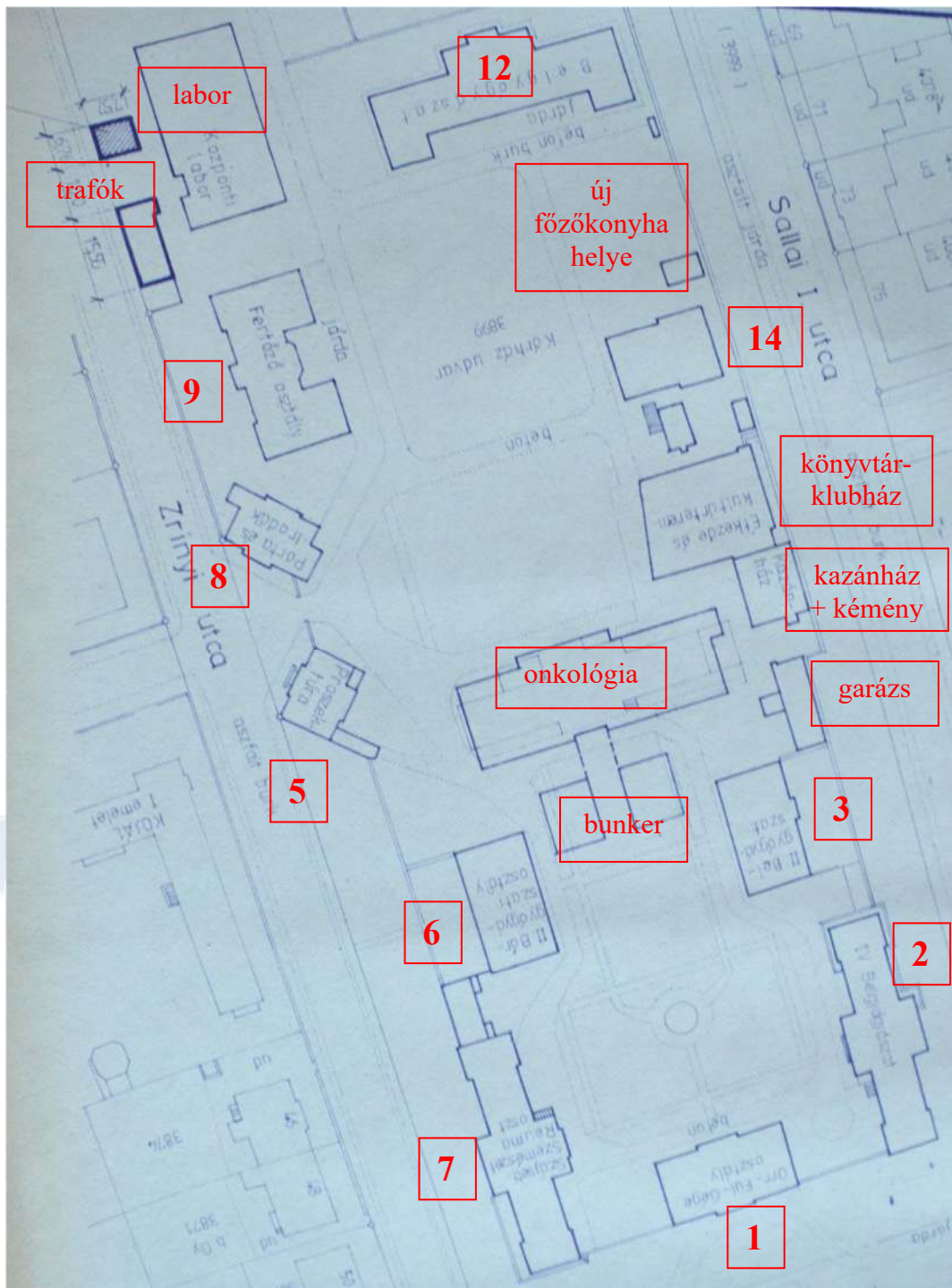
⁴³ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház I. feliratú dobozban

⁴⁴ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

28. ábra 1980-as engedélyező pecsétellátott tervlap (tervező: Kiss László)⁴⁵

⁴⁵ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

29. ábra 1984-es helyszínrajz észak felé forgatva⁴⁶, a főzőkonyhát nem ábrázolja, pedig az 1973-ra már készen van

⁴⁶ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi u. kórház III. feliratú dobozban levő 6665/1 számú, „Kiviteli tervdokumentáció Győr, Zrínyi úti kórház villamos rekonstrukció II. ütem transzformátorállomás bővítése és felújítása” c. mappában

Jelen dokumentációban a régi (1-15. számmal jelölt) kórházépületek részletes építéstörténetével nem foglalkozunk, azt **részben** megtette már Székely Zoltán művészettörténész az elmúlt években⁴⁷.

Azok a dokumentációk értelemszerűen még kiegészítendő, hiszen a **pavilonépületek és a műemléki védelem alatt álló könyvtár-klubház részletes változásait az átalakításuk tervezése előtt készítendő részletes és tételes, telektörténetet is tartalmazó építéstörténeti dokumentáció és értékleltár szakértő anyagában szükséges rögzíteni.**

Az 1-15. számmal jelölt történeti épületek közül a még álló kórház-pavilonok védelme nem kérdés, a pavilonos elrendezésű épületsor, közte a külön országos műemléki védelmet is kapó könyvtár-klubházzal városunk értékes, és meghatározó épületegyüttese. **Országos és helyi védelmük meglévő, megmaradó.**

Az alábbiakban az összes többi épületet, építményt vizsgáljuk, de „csak” általános értékvizsgálat készül, tételes, részletes értékleltár jelen dokumentáció keretein belül nem.

Az egyes változások lehető legteljesebb lekövetése az utólagos épületek esetében is a részletes építéstörténeti vizsgálatok, értékleltárak készítésekor a felmérési dokumentációjuk ismeretében, legkésőbb azok bontási engedélyezési eljárása előtt szükséges.

A jelenlegi állapot – az utólagosan épült objektumok bemutatása, értékvizsgálata

A fentiekben nagy biztonsággal sikerült meghatározni az egyes épületek építésnek/bontásának idejét. Látható, hogy a pavilonos rendszerű kórházépületek és az Ivánka-féle könyvtár-klubházon kívül elég sok, kisebb-nagyobb objektum létesült.

Alább helyszínrajzokon jelöljük a régi (jelenleg és mindenképpen továbbra is védendő) és a későbbi (kevésbé értékes vagy értéktelen) objektumokat is.

⁴⁷Széchényi István Egyetem megrendelésére készített építéstörténeti leírás és részleges értékvizsgálat c. dokumentációiban (2023-11-30)

Fontos megjegyezni azonban, hogy (ahogy talán már a T. Olvasó is észrevette), a kórház közepén található sírhely az eddig bemutatott egyik helyszínrajzon, vagy rajzolt térképen sem látható, a légifotókon és a kórházudvaron azonban jól azonosítható a helye.

Ez a sírhely is értelemszerűen védendő, már csak az elhunytak kora miatt is. Dr. Mulartz János Henrik „volt győri várerősítési orvos, kórházunk jótévője”⁴⁸ 1688. május 13-án született és 1777. október 8-án hunyt el, míg felesége, Neubauer Mária Terézia 1691-1766 között élt. Mulartz doktor a győri Szentháromság Kórház első vezetője volt⁴⁹, még Újvárosban. Az ottani kápolnában lettek eltemetve, de mivel a elbontásra került, így az új közkórház parkjában lettek ismét nyugalomra.

Bár a sírhely nincs nevesítve a nemzeti sírkert részeként, illetve nem szerepel a védett temetkezési emlékhelyek listájában sem⁵⁰, a korára való tekintettel (szinte „régészeti korú”) mindenképpen védendő, óvando a nagy, kör alakú, halomforma sírhely a felépítményével együtt, akárcsak a pavilonos régi kórházépületek és az Ivánka-féle könyvtár-klubház. Opcióként elfogadható megoldás a sírhely áttelepítése a telken belül (tekintettel arra, hogy egyszer már amúgy is „mozgatva volt”). A sírhelyet az alábbi helyszínrajzon piros körrel jelöltük.

A helyszínrajzon a zöld pöttyök a pavilonos elrendezésű egykori kórházi épületeket jelzik. **Felújítva megtartandóak.**

A narancssárga pötty az Ivánka András által tervezett könyvtár-klubházat jelzi, mely II. kategóriába sorolt, tehát kiemelten védett műemlék. **Értékmegőrző szemlélettel felújítandó!**

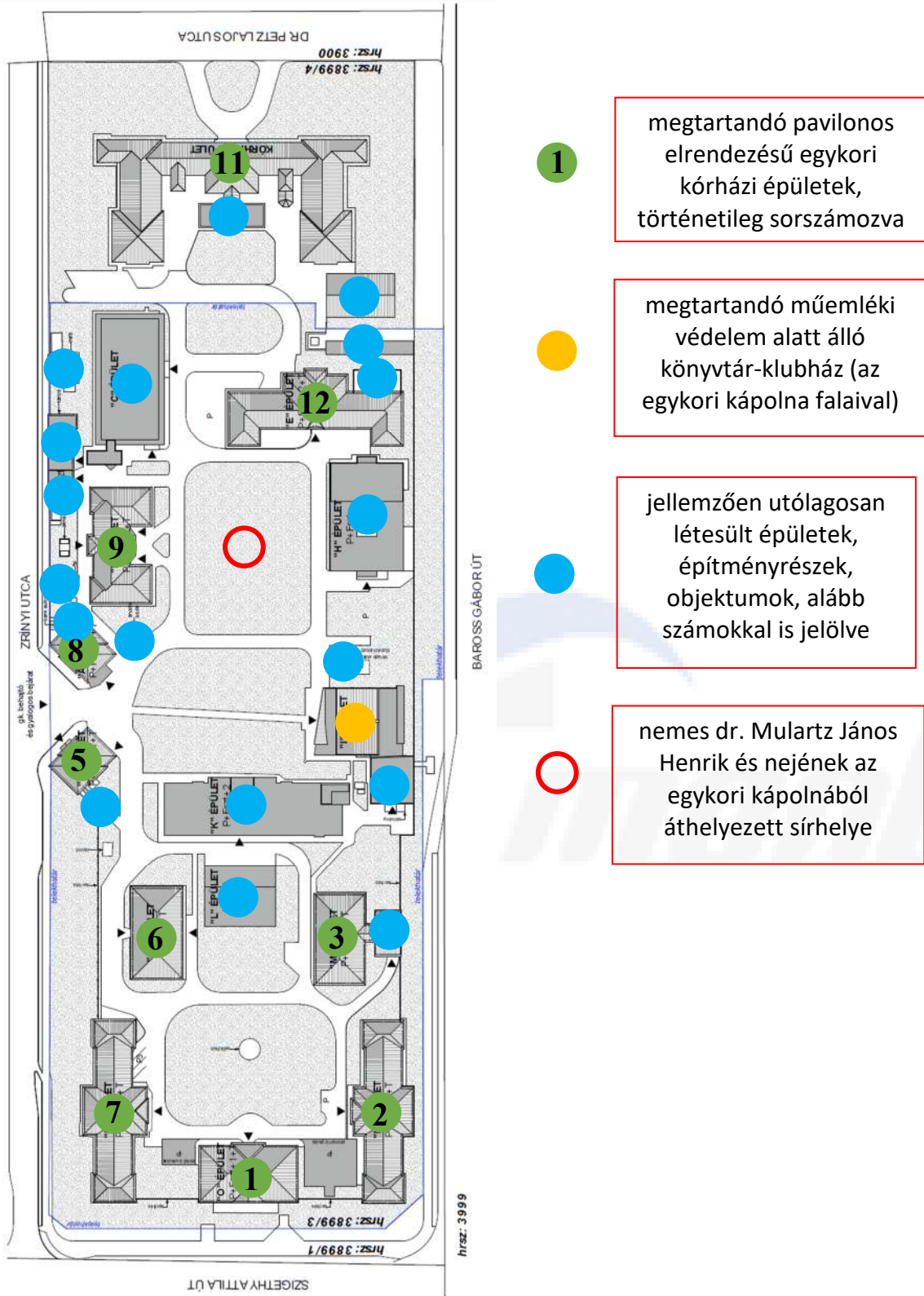
A kék pöttyel jelzett utólagos építményekről, épületekről a helyszínrajzot követően tételes értékvizsgálat olvasható.

---

⁴⁸ lásd a sírfeliratot

⁴⁹ <https://petz.gyor.hu/korhaz/korhaz-tortenete> (2024-02-09)

⁵⁰ <https://intezet.nori.gov.hu/nemzeti-sirkert/?telepules=Gy%C5%91r&oldal=1> (2024-02-10)

30. ábra A jelen állapot helyszínrajza⁵¹

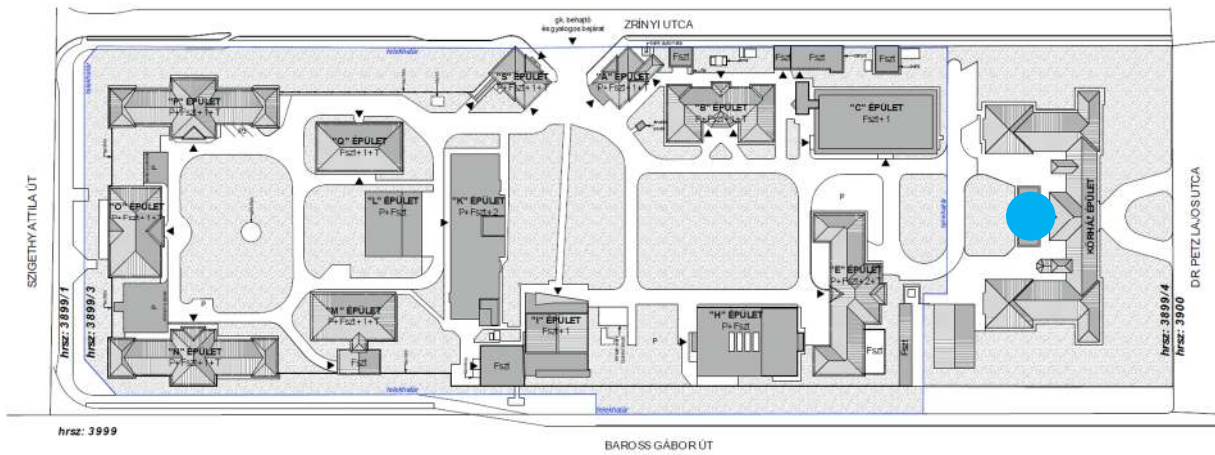
⁵¹ Széchenyi István Egyetem adatszolgáltatása (dr. Tamándl László docens által, 2024-02-01)

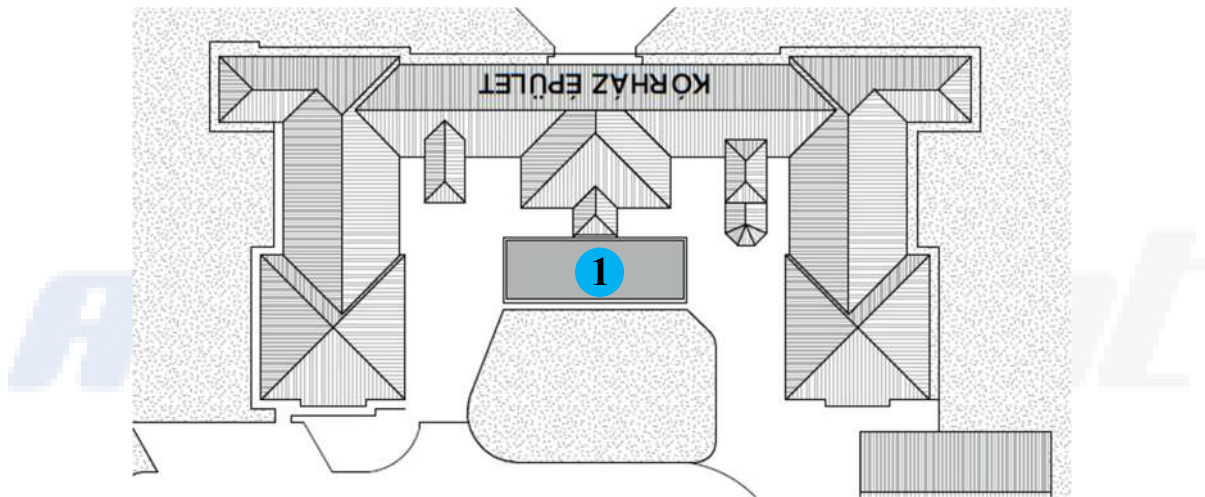
31. ábra Google légifotó a területről⁵²

⁵² <https://www.google.hu/maps/@47.6766435,17.6392923,537m/data=!3m1!1e3?entry=ttu> (2024-02-10)

1. számú objektum – az északi, 11. számú pavilon mögötti bővítés, tetőterasszal

32. ábra Az objektum helye a kórház területén

33. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon. északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/4
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Ideg- és elmeosztály alagsori bővítése, tetőterasszal
	az építmény korábbi megnevezése(i)	elme- és ideggyógyászat, pszichiátria, epilepszia gondozó, audiológia és hallás gondozó
3.2.	az építmény besorolása	kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	historizáló
3.4.	az építés ideje (korszak)	1928

3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A főépületet nem vizsgáljuk ⁵³ . A toldalékként jelölt rész egy alagsori helyiségcsoport, lapostetővel, mely teraszként hasznosult.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	A teraszos rész történeti értéke a kora. Belső tereiben a csatlakozó nyaktagon túl egy kis folyosóról nyílnak a keleti és nyugati épületvégen nagyobb, köztük kisebb helyiségek.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Pozitív, nagy kiülésű lábazaton vakolt, festett falak, fel- és lejáró lépcsősorral az északi homlokzaton. A lapostető attikaképzése, visszafogott pozitív vakolattükör képzése és a homlokzat színvilága illeszkedik a nagy kórházépület megjelenéséhez. Az attika alatti, fémlémezzel védett tagolt főpárkány vakolathiányos, a festéke pereg.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Monolit vasbeton lemezfödém a téglafalakkal elválasztott helyiségek felett, összességében szétázott, tönkrement szerkezetek jellemzik. A bővítmény eredeti belső tereosztása, alaprajza átalakult.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Gépészeti csövek az oldalfalakon és a mennyezetekre rögzítve
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Történeti, értéket képviselő gépészeti vagy villamos berendezéssel nem talákoztunk, a szerkezet téglafalú, szilárd földemes szerkezetű, a tetőterazon lapburkolattal. A téglafalú attika fémlemez fedést kapott.

34. ábra Az épület előtti lapostetős toldalék DNY felől tekintve

35. ábra 1928-as felvétel⁵⁴

A teraszos épületrész egykorú az alagsor + földszint + oldalt eredetileg egy (az 1970-es évektől kettő), közepén két emeletes főépülettel⁵⁵, de oly mértékben beázott és elázott, hogy falai vastagon mohásak, penészesek, egészségre veszélyesek.

⁵³ Előzetes vizsgálatához lásd: Székely 1., jelenleg nem feladat a nagy épület vizsgálata

⁵⁴ Petz 329. p.

⁵⁵ A főépületet részben már vizsgálta Székely Zoltán művészettörténész, lásd Székely 1.

36. ábra Nyugati homlokzat

37. ábra Keleti homlokzat

38. ábra Nyugati oldali lejárát

39. ábra Keleti oldali lépcső a terasz felé

40. ábra Keleti oldali teraszrészlet

41. ábra Nyugati oldali teraszrészlet

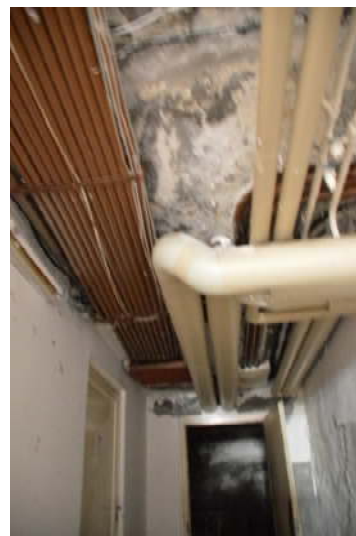
42. ábra A gyógyszerár-laboratórium tetejéről tekintve

43. ábra A keleti oldali helyiség jelen állapota (2024-02-15)

44. ábra Délre néző, befalazott ablak, gépészeti csövekkel

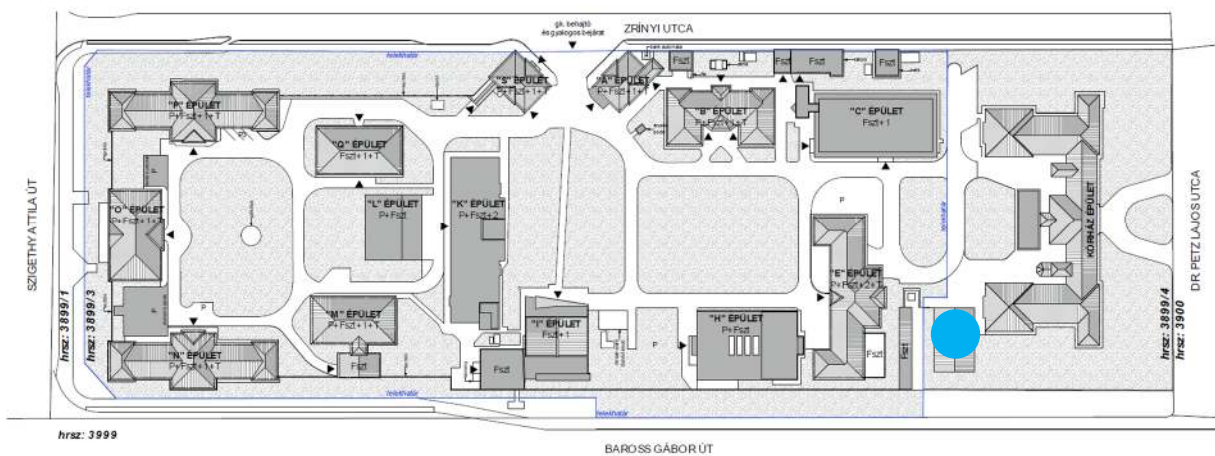

45. ábra Folyosói részlet

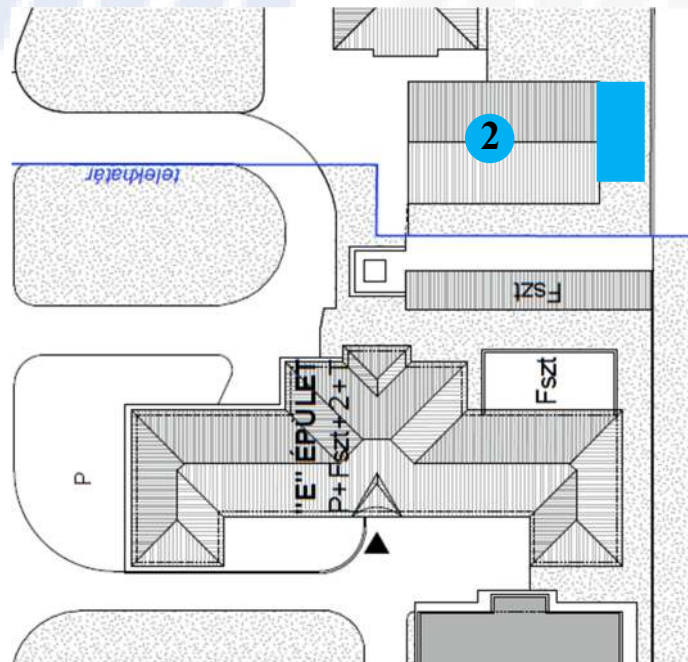
A létesítmény egészségügyi intézményként való hasznosítása jelen állapotában nem lehetséges. A vasbeton födém alsó vasalásáról a betontakarás hiányzik, veszélyesnek is mondható, mivel a betonacélok elkorrodáltak, a födém állapota szemrevételezéssel így nem tűnik megfelelőnek.

Belső alaprajza módosult az eredeti állapothoz képest, így részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges.

2. számú objektum – az északi, 11. számú pavilontól DK-re levő épület

46. ábra Az objektum helye a kórház területén

47. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben, a toldalék toldaléka külön jelölve téglalappal

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/4
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	raktár és irodák
	az építmény korábbi megnevezése(i)	raktár és irodák
3.2.	az építmény besorolása	kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1980-as tervek alapján, 1983-ban már áll, tervezője: Kiss László
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	földszintes, nyeregtetős, húzott ívesvágású cseréppel fedett téglány alaprajzú épület, hátsó, utólagos toldalék félnyeregtetős épületrésszel a keleti telekhatáros kerítésig. Eszmei értéke nincs, már felépítésekor is ideiglenesnek szánták (lásd alább a hivatkozott határozat szövegét). A kerítés felőli toldalék épületrészt a helyszínrajz nem ábrázolja.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Történeti értéke nincs
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Vakolt, festett lábazat és homlokzat, vegyesen és ritmustalanul elhelyezett fa és műanyag nyílászárókkal. Az ereszalja faburkolatos.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Tégla anyagú válaszfalak, síkfödém, fémrácsos fedélszerkezettel, cserépfedéssel
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített berendezése nincs, de az épületben bent hagyott tárgyak közül megőrzésre érdemes lehetnek a szövőszékek a hátsó szobából
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Történeti értékű épületgépészeti, épületvillamossági berendezései nincsenek. Alapozása pontalap, fedélszerkezete fémváz rendszerű. Az épület nyeregtetős, cserépfedésű. A beázások és felázások miatt vizes, sós falszakaszai vannak.

48. ábra Kórházudvar felőli, nyugati homlokzat

49. ábra ÉNY-i épületsarok, lábazati részlet

50. ábra Északi homlokzat részlete

51. ábra Északi homlokzat részlete

52. ábra Keleti toldalék északi homlokzata

53. ábra Baross utca felőli, keleti homlokzat a kerítés mögött

54. ábra Szövőszékek a DK-i sarokhelyiségben

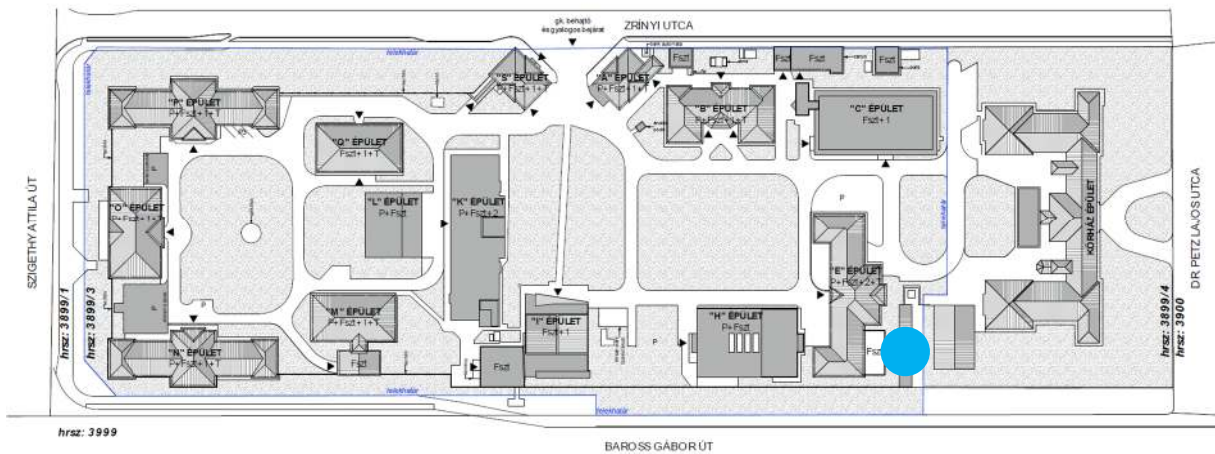

55. ábra Nyugati bejárat melletti helyiség részlete

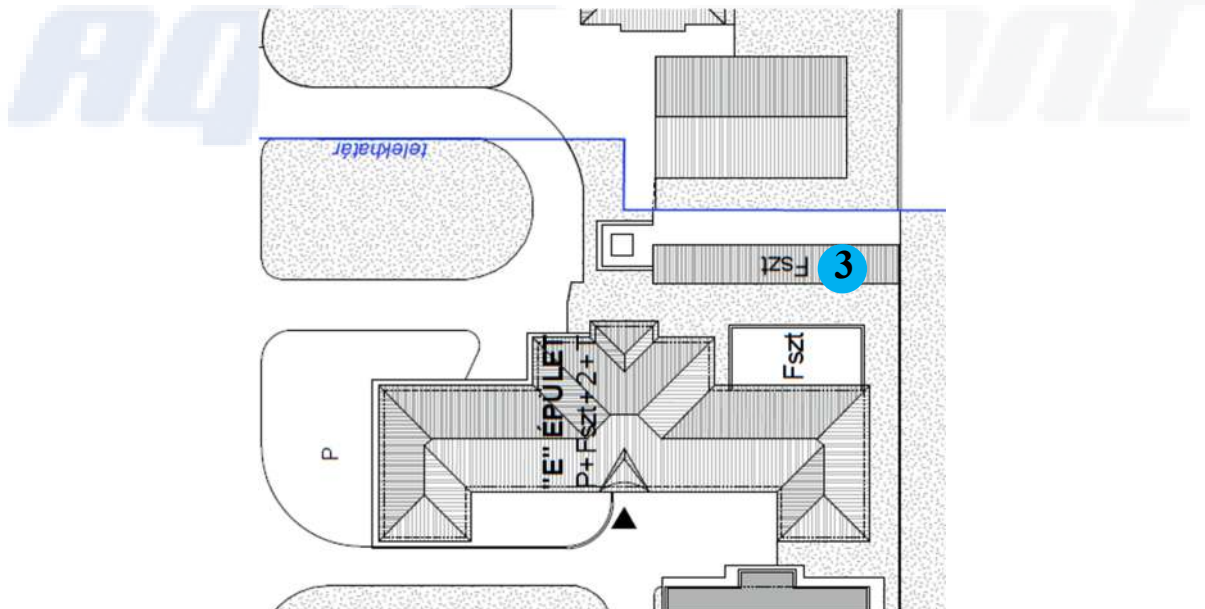
Az épület létesítésére kiadott 25.749/1980.4. számú, 1980. február 19-án kelt határozat szerint „A Zrínyi utcai Kórház rekonstrukciója után a raktárépületet el kell bontani.”⁵⁶

Részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges. Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatóak.

3. számú objektum – a 12. számú pavilontól északra levő keskeny raktárépület

56. ábra Az objektum helye a kórház területén

57. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

⁵⁶ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban a Zrínyi u. 13. Győr-Sopron M-i Tanács Kórháza raktárépület 1958 feliratos iratkötegben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	raktár
	az építmény korábbi megnevezése(i)	gyógyszer-labor raktárak
3.2.	az építmény besorolása	kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1975, a gyógyszertár-labor épülettel egyidőben létesült
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Keskeny, egytraktusos raktárépület, minden raktárhelyiségének külön bejárata van. Eszmei értéke nincs.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Történeti értéke nincs, érdekessége azonban az aszimmetrikus nyeregtető szerkezete.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Vakolt téglafalazat, díszítés nélkül.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Aljzatbeton padlózat, téglafalazat felmenő falakkal, földem nincs, a tetőfelület alsó síkja lambériázott.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Nincsenek.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Történeti értékű épületgépészeti és épületvillamossági berendezése nincs. A szerkezet általános állapota jelenleg megfelelő. Az épület a Baross utcai kerítéssel egybeépült. Szarufái megrogytak, cserépfedése ezért helyenként hullámos.

Részletes dokumentálás (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges.

58. ábra Nyugati homlokzat

59. ábra Az épület DNY felől tekintve

60. ábra Déli homlokzat, DK felől tekintve

61. ábra Baross utcai, keleti homlokzat

62. ábra Az épület nyugati irányból tekintve

63. ábra Hullámzó tetőfelület

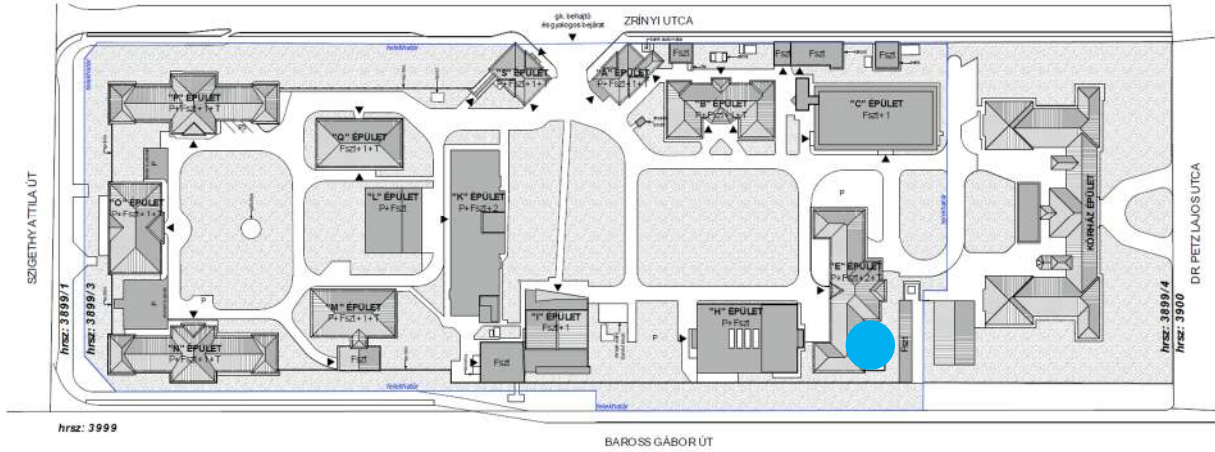

64. ábra Lambériázott fedélszerkezet

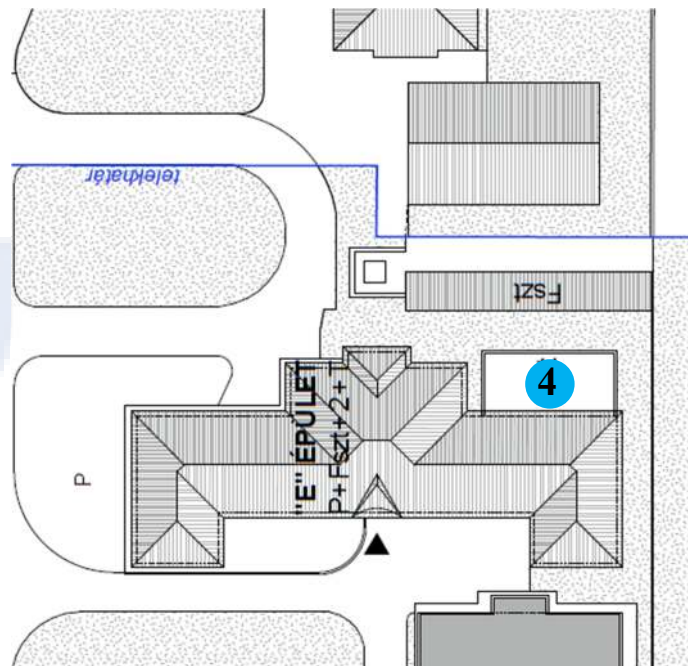

65. ábra Homlokzati fal belső oldala

4. számú objektum – a 12. számú pavilon ÉK-i bővítése

66. ábra Az objektum helye a kórház területén

67. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Röntgen épület bővítése
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Belgyógyászat, belbetegek osztálya

3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Főépület: historizáló, bővítése modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	Főépület: 1928, bővítése Vida Lászlóné 1978-as tervei alapján 1983-ra már biztosan elkészült
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az értékes főépület vizsgálata nem feladat ⁵⁷ . A hozzá csatlakozó tömb magasföldszintes, három oldalon fa anyagú ablakkal, lapostetővel. Eszmei értéke nincs.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	A főépülethez csatlakozó bővítésnek nincs történeti értéke.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A bővítés homlokzati burkolata klinkertégla a teljes homlokzati síkon, díszítmények alkalmazása nélkül.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A bővítés három helyiségből áll, a középsőből nyílik keleti és nyugati irányban egy-egy további szoba. A térelválasztó téglafalakon az ajtók mellett egy-egy kis kémlelőablak is található. A szobák közti ajtók tömör fém nyílászárók.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A bővítés épületrészben történeti értékű berendezések nem találhatóak.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezések, szerkezeti kialakítás	A bővítés épületrészben történeti értékű épületgépészeti, épületvillamosági berendezések nem találhatóak. A lapostető födém szerkezete vasbeton paneles rendszerű.

68. ábra A bővítés épületrész ÉK felől tekintve

69. ábra Az épületrész ÉNY felől

⁵⁷ Annak előzetes, részleges vizsgálatát elvégezte Székely Zoltán művészettörténész (lásd Székely 5.)

70. ábra Északi homlokzat részlete

71. ábra Keleti homlokzat a Baross utca felől

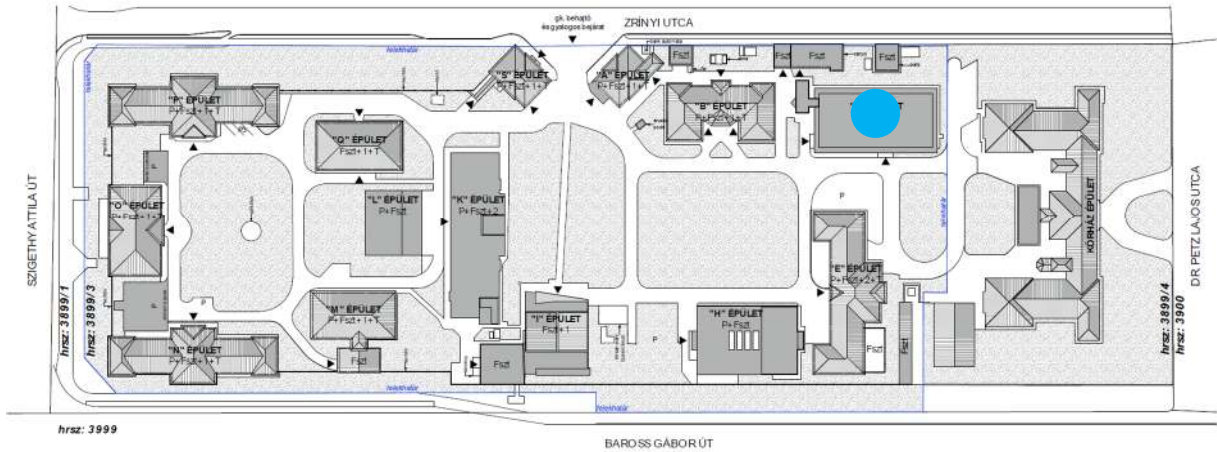
72. ábra Nyugati oldali helyiség ablaka a nyugati falon

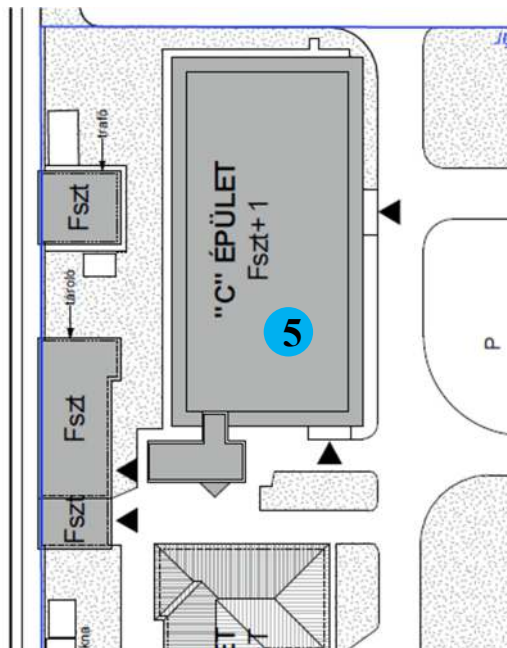
73. ábra Nyugati szoba ajtaja kelet felé a középű szobába

**Az épület beázik, a víz már megjelent a szobák sarkaiban.
Részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt indokolt.
Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatók.**

5. számú objektum – az egykori 10. számú pavilon helyén létesült gyógyszerár

74. ábra Az objektum helye a kórház területén

75. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Labor és gyógyszerár
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Labor és gyógyszerár, központi laboratórium

3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1974-1975
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Földszint + egyemeletes, lapostetős, téglány alaprajzú épület, a déli homlokzatán csatlakozó, különálló, ék alakú, részben üvegtéglás lépcsőházzal, a homlokzaton pirogránit lapburkolatokkal, nagy üvegfelületekkel. A keleti és nyugati homlokzat hattengelyes, az északi három. A korábbi 10. számú pavilon (fertőtlenítő állomás) helyére épült fel, eszmei értéke nincs, jelentőségét az akkori szükségessége adta.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épület anyaghasználata, a teljes homlokzati burkolat értéket képvisel, de állapota miatt vélhetően nem őrizhető meg másodlagos felhasználásra sem.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzaton a burkolólapok játéka és formai kialakítása ad egyfajta keretet a nyílászáróknak, a kék szín lizénaszerű megjelenést kölcsönöz a nyílászárók közti fehérrel burkolt sávoknak.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A déli bejárat melletti lépcsőháztól dupla középfolyosós rendszer alakult ki, oldalt és középen kisebb-nagyobb helyiségekkel, irodákkal, laborokkal, az északi épületvégen egy nagy munkateremmel. Az emeleten a keleti oldali folyosó az épület közepéig tart, azon túl hatalmas munkaterem található. A térlehatárolás módja változó: téglá, és szerelt válaszfal egyaránt látható az épületben.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Az épületben beépített, történeti értéket képviselő berendezés nincs, mobília viszont annál több. Célszerű lenne ezek közül néhányat akár orvos-, vagy gyógyszerészeti történeti kiállításba bevinni (működő vérnyomásmérők, laborszerek stb.).
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezések, szerkezeti kialakítás	A labortechnikához szükséges berendezések jellemzően „konyhapult”-szerűen vannak beépítve az épület egyes helyiségeibe. Állapotuk miatt nem őrizhetőek meg. Történeti értékük a koruk miatt nincs. Az épület tartószerkezete téglá és vasbeton, a földémszerkezetek monolit vasbeton anyagúak. Az ablakok fa és fém szerkezetűek.

76. ábra Az épület ÉK felől tekintve

77. ábra Az északi homlokzat ÉNY felől

78. ábra A déli homlokzat DK felől

79. ábra Keleti homlokzat DK felől

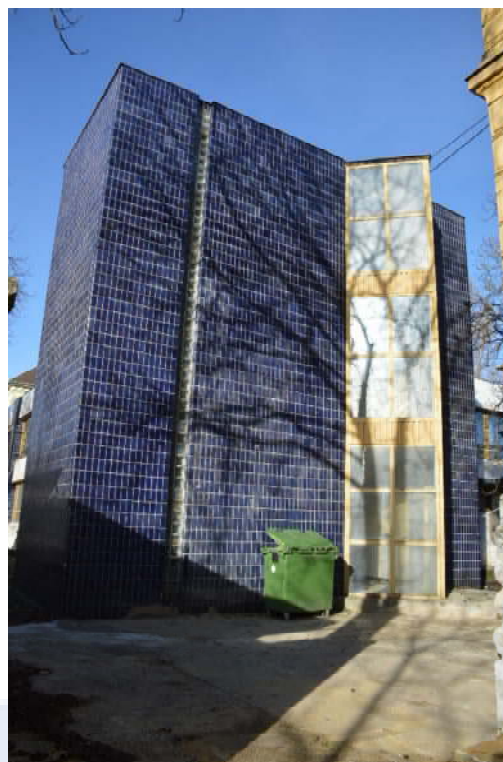
80. ábra A nyugati homlokzat részlete déli irányba tekintve

81. ábra Északi homlokzat burkolathiányos része

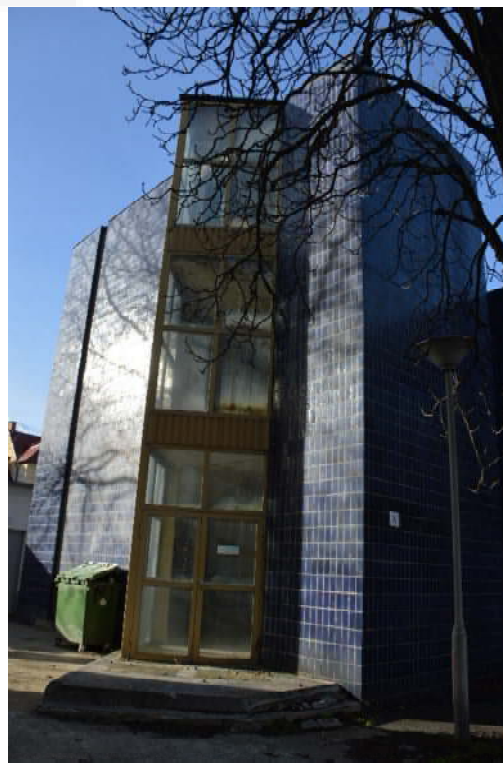
82. ábra A lépcsőház nyugati északi és nyugati oldalhomlokzata

83. ábra A lépcsőház déli homlokzata

84. ábra Az ék alakú üvegfal a lépcsőház déli homlokzatán

85. ábra A lépcsőház tömege DK felől tekintve

86. ábra Lépcsőházi részlet (emelet, nyugati oldal)

87. ábra Emeleti nyugati középfolysó részlete

88. ábra Lépcsőház zárófödém részlete

89. ábra Belső berendezések maradványai

90. ábra "Konyhapult-szerű laborberendezés

91. ábra Lépcsőház felső részlete a lapostetővel

92. ábra A feljárat belső oldala

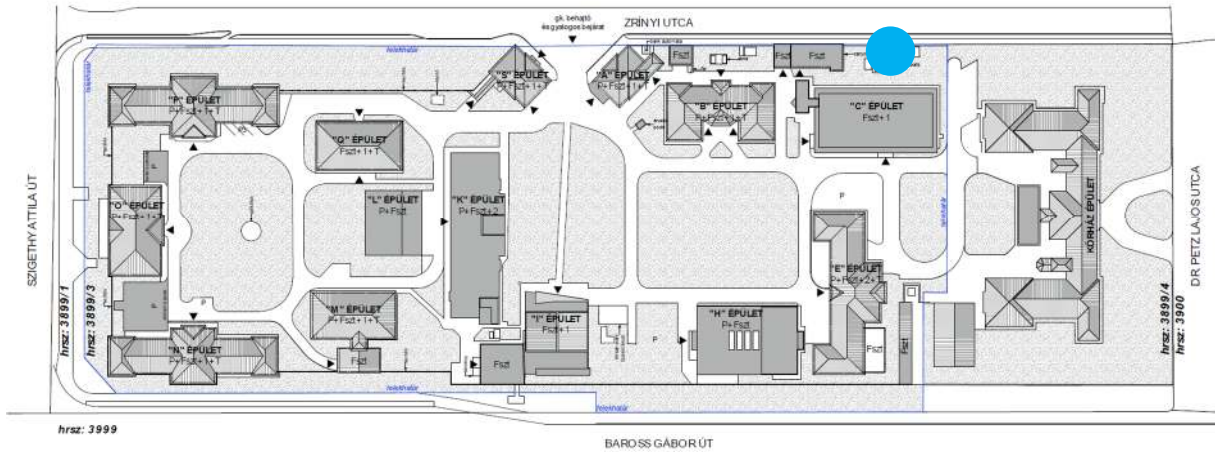
Az épületrész oly mértékben beázott és elázott, hogy falai vastagon mohásak, penészesek. Egészségügyi intézményként való hasznosítása jelen állapotában nem lehetséges.

A lapostetőn és a lépcsőház belső tereiben, főleg a tetőszinten és a záródómen elszaporodtak a kőtörő-fűfélék, mohák, a lapostető vízszigetelő lemeze sérült, így a további beázás elkerülhetetlen.

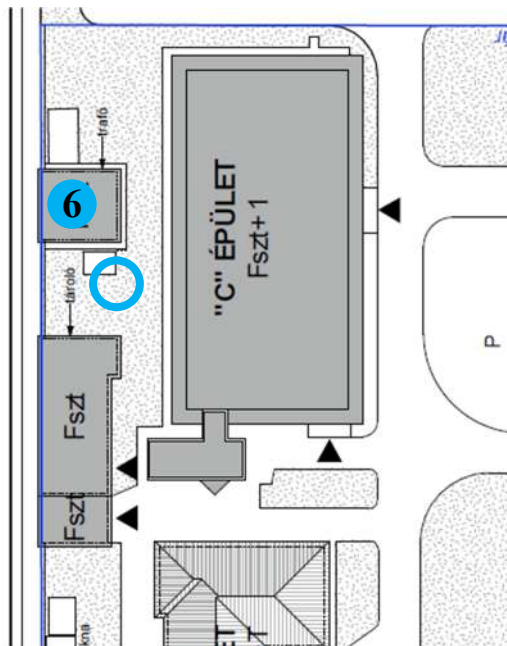
A belső terekben elhagyott mobíliaik között vannak orvostörténeti, gyógyszerészet-történeti szempontból akár értékesnek is tekinthető eszközök, berendezések, így célszerű lenne ezek (lehetőségeikhez mérten történő) kimentése.

Részletes dokumentálása (szinte helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges. Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatóak.

6. számú objektum – a Zrínyi utcai kerítésfalban létesült transzformátorház és bódé

93. ábra Az objektum helye a kórház területén

94. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Transzformátorház
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Transzformátorház

3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1984.
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A transzformátor ház egyszerű földszintes kocka-kubus, nagyon kis hajlásszögű félnyereg (szinte lapos-) tetővel, egybeépítve a nyugati oldali telekhatáron levő kerítéssel.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épületnek nincs történeti értéke.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzat kőporos vakolatú, szürkére koszolódott felülettel. Lábazata negatív, simított. Díszítménye nincs.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Az épületnek minden oldalról van ajtaja vagy ablaka, a belső terei válaszfallal osztottak.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített berendezése a villamos szekrények, de korukból adódóan történeti értéket nem képviselnek.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	A trafóházban működő épületvillamossági berendezések találhatóak. Gépészeti berendezés nincs. A falak téglafalak, a zárófödém szilárd, előregyártott vasbeton gerendás.

95. ábra A trafóház és a bódé DK felől tekintve

96. ábra Déli homlokzat

97. ábra Az épület ÉK felől tekintve

98. ábra Északi homlokzat

99. ábra Nyugati, Zrínyi utcai homlokzat

100. ábra A trafó keleti oldali terének részlete

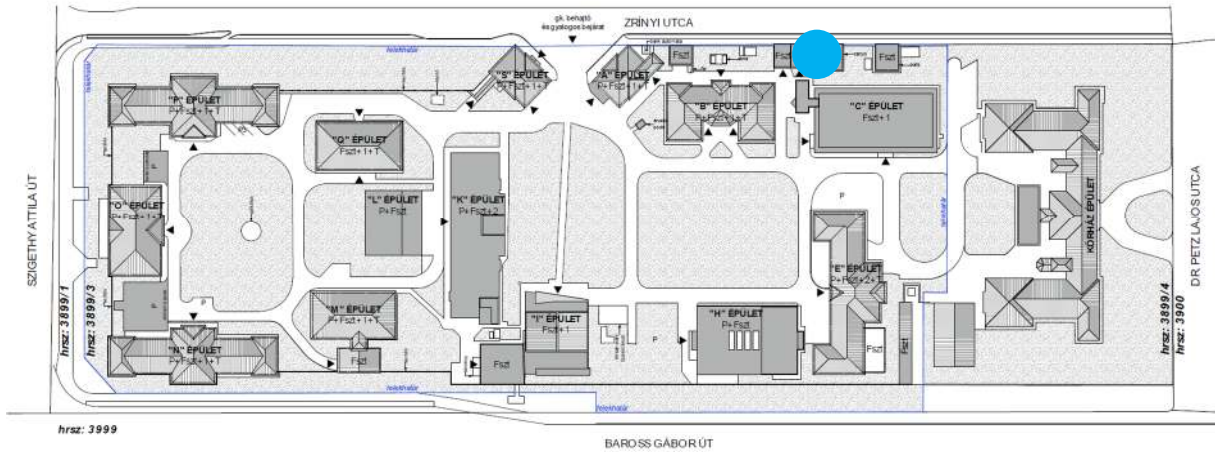

101. ábra A bódé belső nézete

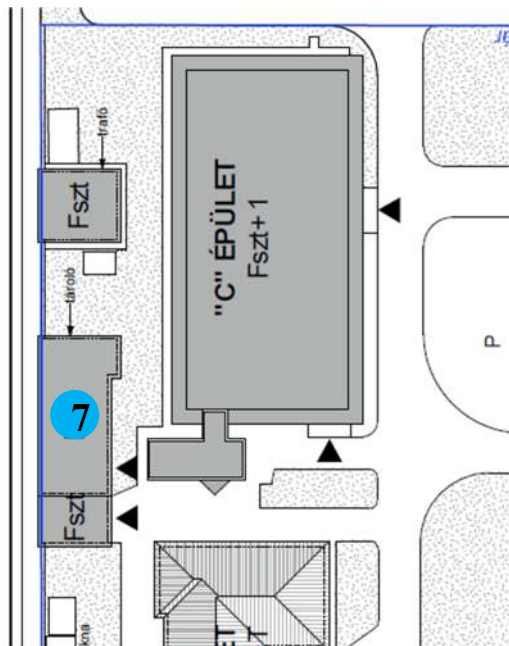
Az épülettől északra a csatolt helyszínrajztól függetlenül nincs, déli homlokzata előtt azonban van egy bódé. Semmilyen értéket nem képvisel, jelenleg hordók és kannák tárolására szolgál.

A trafóház részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt indokolt. Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatóak.

7. számú objektum – a Zrínyi utcai kerítésfalban létesült nagy transzformátorház

102. ábra Az objektum helye a kórház területén

103. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Transzformátorház
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Transzformátorház

3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1960-62
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az épület a nyugati telekhatáron álló kerítésfalba épült, földszintes, lapostetős létesítmény. Értékét, jelentőségét építéskori szükségessége adja.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	A trafóház történeti értékkel (korából adódóan) nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzat vakolt, színezett, díszítmények nélkül. Láthatóan a közelmúltban nagyfelújításon esett át.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Az épület teljes belső alaprajzi rendszere nem ismert, a falak téglából készültek. A födém szerkezet szilárd, vasbeton.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített berendezése a villamos szekrények, de korukból adódóan történeti értéket nem képviselnek.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	A trafóházban működő épületvillamossági berendezések találhatóak. Gépészeti berendezés nincs. A falak téglafalak, a zárófödém szilárd, vasbeton anyagú. A lapostető nem járható típusú.

104. ábra Északi homlokzat

105. ábra Az épület ÉK felől tekintve

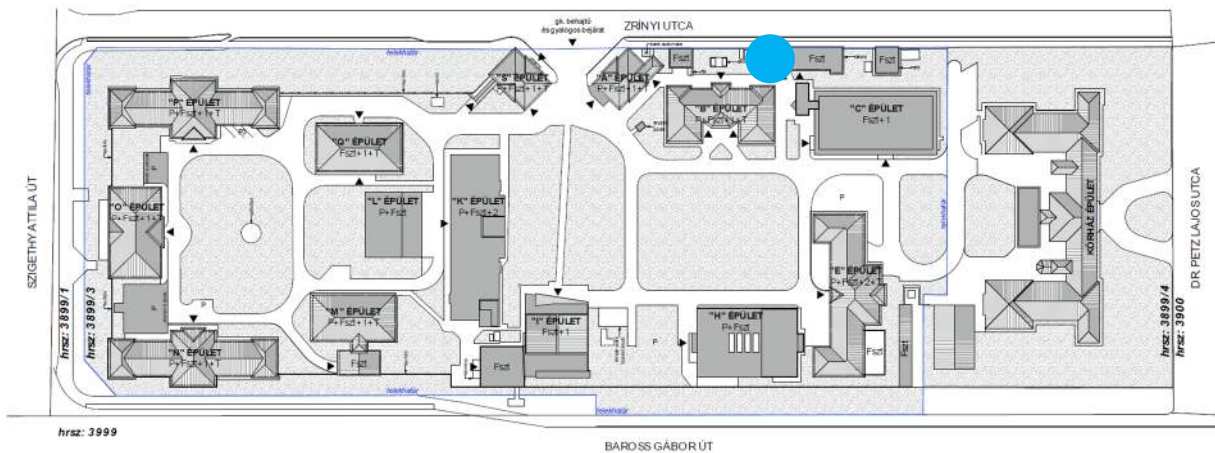
106. ábra Keleti homlokzat, dél felől tekintve

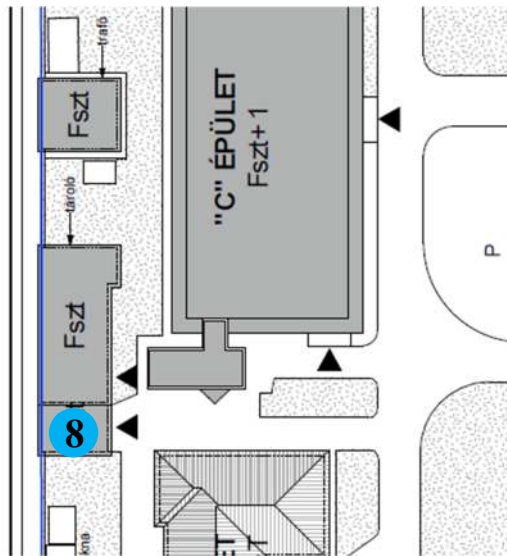
107. ábra Nyugati, Zrínyi utca felőli homlokzat

Részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt indokolt. Az épület terveinek egy része a Műszaki Levéltárban megtalálható.

8. számú objektum - a Zrínyi utcai kerítésfalban létesült régi trafó, tűzoltószertár

108. ábra Az objektum helye a kórház területén

109. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Tűzoltószerház
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Trafó, garázs
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1928 után, 1960 előtt épült
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az építmény nyerstégla falú, kocka kubus, földszintes, lapostetős kialakítással. A Zrínyi utcai kerítés mellett sorakozó kiszolgáló épületek közül a legrégebbi, 1960-ban már állt.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épület kiszolgáló jellegű, megőrzendő történeti értékkel nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzat nyerstégla falait a lapostető nagy kiülésű párkánya zárja le. Díszítmény az épületen nem látszik, de a nyugati kerítésfalban egykor megvolt, mára befalazott ajtónyílás helye azonban igen. A DK-i épületsaroknál újabb kori tömör téglafal látható.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Az épület belső alaprajzi rendszere nem ismert (nem jutottunk be), méretéből adódóan vélhetően egyterű, a falak téglából készültek.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített, történeti értékű berendezés nincs az épületben.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezések, szerkezeti kialakítás	Az épületben történeti értékű épületgépészeti vagy épületvillamosági berendezés nincs. A falak téglafalak, a zárófödém szilárd, vasbeton anyagú. A lapostető nem járható típusú. Középen kéménnyel kis rendelkezik.

110. ábra Keleti homlokzat

111. ábra Az épület DK felől

112. ábra Az épület déli homlokzata

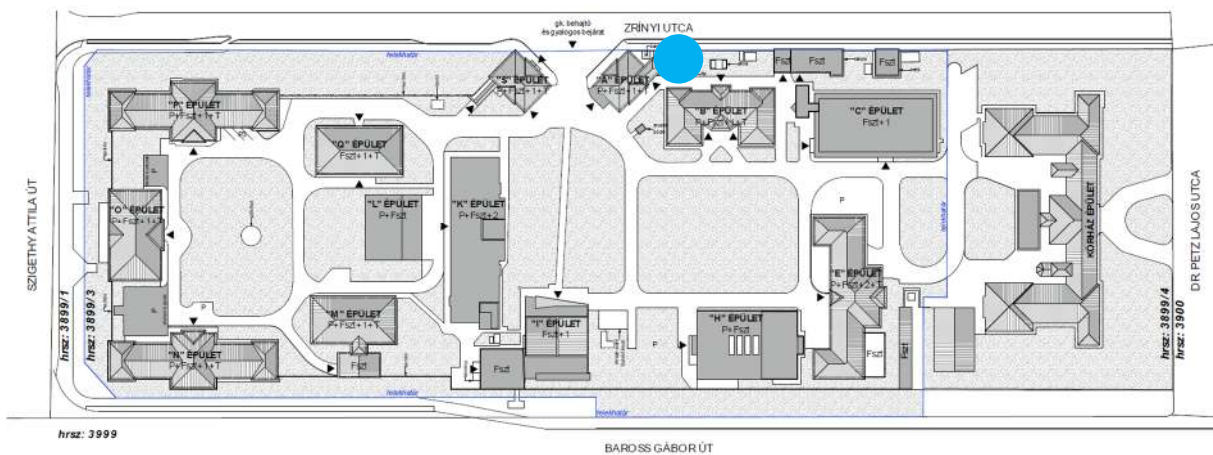
113. ábra Az épület ÉK felől

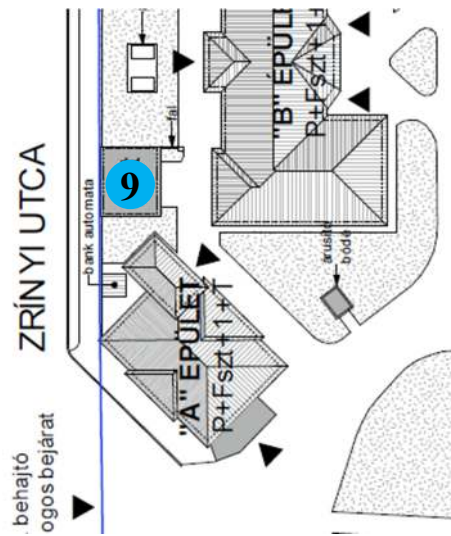
114. ábra Nyugati, utcai homlokzat, a fa mögött a befalazott ajtó helye látható

Részletesebb dokumentálása a tervezett elbontás előtt javasolt.

9. számú objektum – a 8. számú pavilontól ÉNY-ra álló garázs

115. ábra Az objektum helye a kórház területén

116. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Garázs
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Garázs
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1983 után épült
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az építmény eszmei értékkel nem rendelkezik.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	A garáznak korából adódóan nincs történeti értéke.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzat vakolt, festett, részben szürkére színezett. Díszítménye nincs. Az épület ÉNY-i sarkánál ugyanolyan tömör téglafal áll, mint a tűzoltószertár mellett.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A garázs két különálló beállóval rendelkezik, köztük téglafal elválasztással.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A garázs épületében semmilyen berendezés nem található.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Az épület nem tartalmaz sem történeti épületvillamossági, sem épületgépészeti berendezést. A felmenő falak téglából készültek. Az épületnek nincs földéme, a tetőszerkezete látszó, hullámpala fedéssel.

A garázs építészeti értéket nem képvisel, bármikor bontható, további dokumentálása nem indokolt.

117. ábra Északi homlokzat

118. ábra A garázs ÉNY felől tekintve

119. ábra A keleti homlokzat

120. ábra Az épület DK felől

121. ábra Nyugati, Zrínyi utcai homlokzat

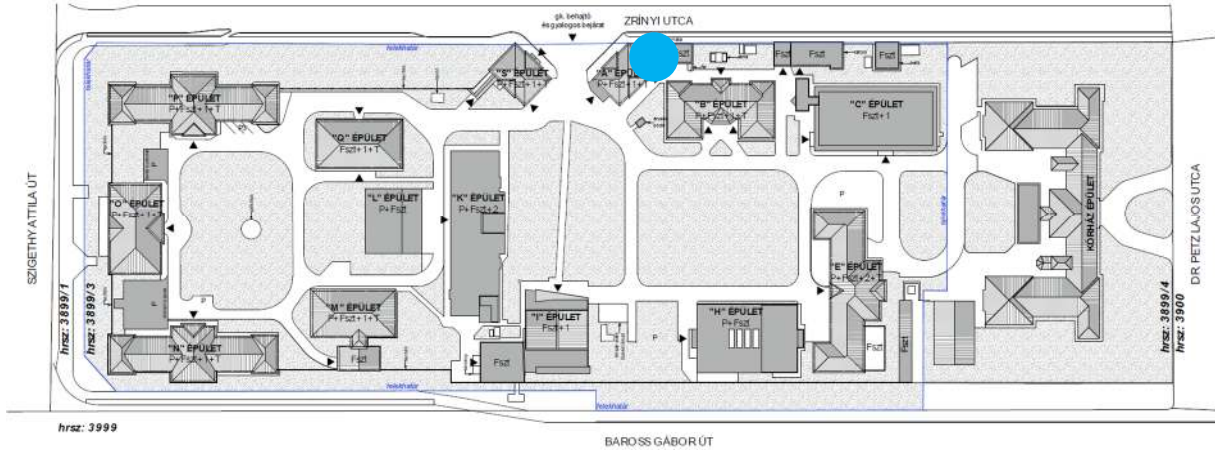

122. ábra Északi garázsbeálló belső tere

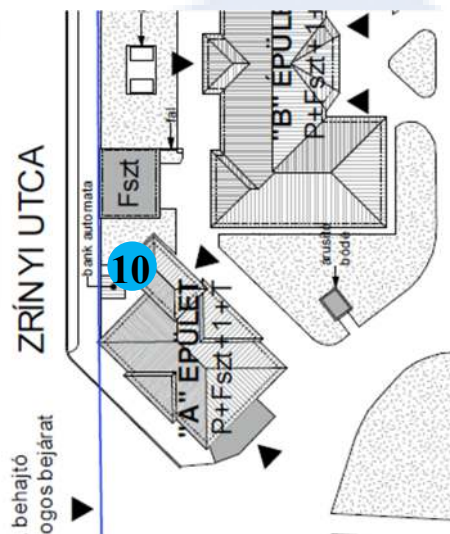

123. ábra Déli oldali garázsbeálló részlete a látszó tetőszerkezettel

10. számú objektum – a 8. számú pavilon ÉNY-i homlokzatán levő pincelejáró, lépcsőház és a bankautomata épülete

124. ábra Az objektum helye a kórház területén

125. ábra Az objektum helye a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Porta és irodák
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Porta, gondnoki és kapus lakás, alkoholgondozó
3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Historizáló

3.4.	az építés ideje (korszak)	1928, emeletre vezető lépcsőháza egykorú, de nem terv szerint épült meg. Az üvegezett előtér szintén az 1960-as években valósult meg, az alapincézés 1981-es tervek alapján történt. Az épület melletti bankautomata jelenkori létesítésű.
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A portaépület a második kórházbővítéskor egyemeletes épületként létesült 1928-ra, illeszkedve a pavilonos elrendezésű további kórházi épületekhez. Annak részeként, együttesként értékes.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	A portaépület részletes ismertetése nem feladatunk ⁵⁸ , annak csak részeit kell most vizsgálni. A lépcsőház az épület északi oldalán található, homlokzati képzése illeszkedő: a bővítmény három oldalán levő nyílászárók rendje és a homlokzatképzése a főépületének megfelelő. A lépcső és korlátja értéket képvisel.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzaton földszint feletti tagolt osztópárkány, illetve vakolatdíszítéssel tagolt felületek jelennek meg.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A toldalék rész a belső lépcsőházat rejti.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A lépcsőház koránál fogva történeti értéket képvisel, állapota azonban
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	A lépcsőház és a pincelejáró történeti értékű épületgépészeti, illetve épületvillamossági berendezésekkel nem rendelkezik. Az épület téglafalú, a lépcsőházi tömeg lefedése fa fedélszékkal, teljes kontyos cserépfedésű nyeregtetővel történt. A pincelejárót beton anyagú, tönkremenetel határán van, törött, hiányzó fokokkal. A bankautomatát rejtő kis épület a nyugati oldali kerítésfalba épület bele, cseréppel fedett nyeregteteje utcára merőleges kialakítású.

126. ábra A bankautomata északi homlokzata

127. ábra A bankautomata tömege DK felől tekintve

⁵⁸ külső homlokzat értékvizsgálathoz lásd: Székely 2.

128. ábra A pincelejárati északi felől tekintve

129. ábra A pincelétről felülnézetből

130. ábra A lépcsőház északnyugati homlokzata, felső ablaka anyagában új, alsó ablakának külső fele régi, belső új

131. ábra Északkeleti homlokzat, az ajtó feletti ablak anyagában kívül régi, belül újabb 132. ábra Északkeleti homlokzat

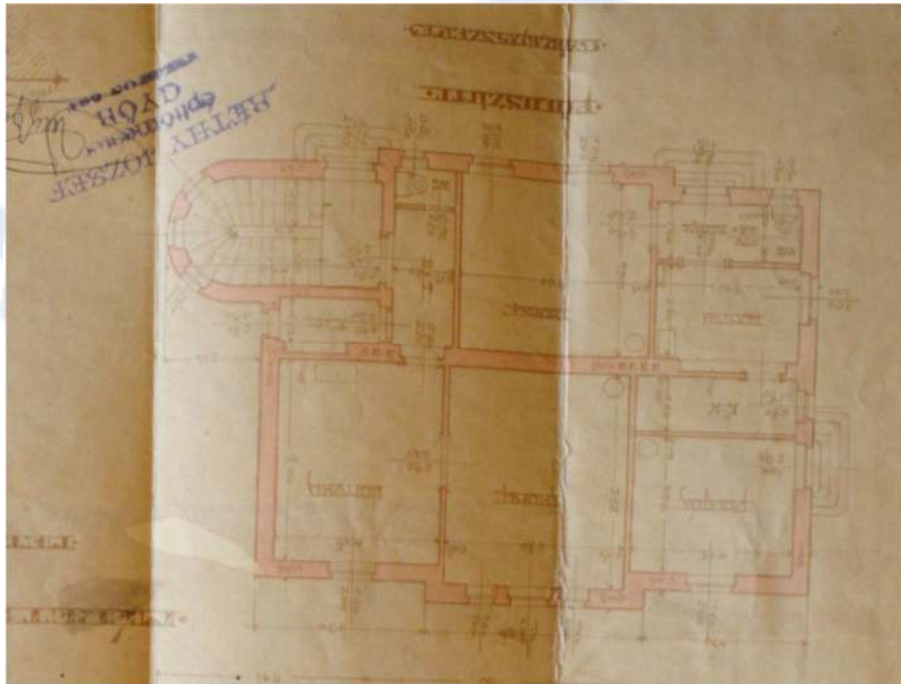
133. ábra Az épület nyugat felől

134. ábra 1928-as felvétel az épületről⁵⁹

135. ábra 1981-es felvétel⁶⁰

136. ábra Eredeti földszinti alaprajz⁶¹

⁵⁹ Petz 365. p. fotó részlete

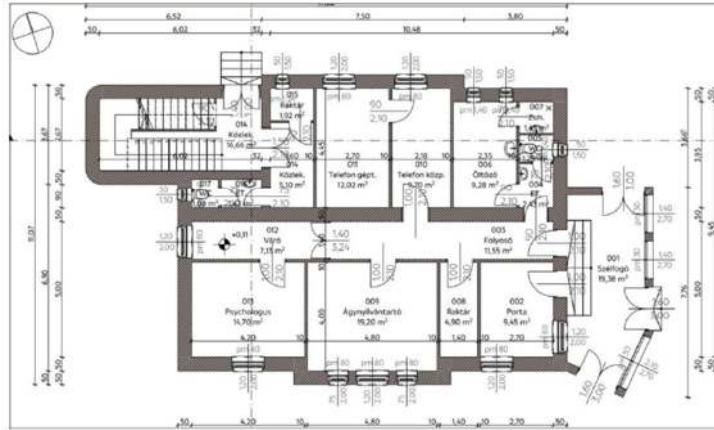
⁶⁰ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú dobozban

⁶¹ Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Rozgonyi u. 4-37. Zrínyi u. Kórház-bővítés Farkasvermek feliratú doboz, „Zrínyi úti kórház + Gyermeosztály emeletráépítések, alaprajz, homlokzat, metszet” feliratú iratkötegből

Mai alaprajza a Fsz-en és az Emeleten is megőrizte lényegében az építészeti alaprajzi struktúrát.

Az 1960-as években építik hozzá a földszinti, vb. pilléres nagy fém-üveges portállal a Porta szolgálati rész lapostetős tömegét, jórészt meghagyva mögötte az 1928-as régebbi nyílászárókat.

„A” épület- 2021 évi alaprajzi felmérése: Fsz.

„A” épület- 1981 évi alaprajzi felmérés: Fsz. - Kórház tervtár

137. ábra Jelenkori földszinti alaprajz⁶²Székely Zoltán művészettörténész által írt szöveggel együtt

Az épület lépcsőházával kapcsolatosan felmerül néhány gondolat:

Az eredeti alaprajz félköríves lépcsőházat ábrázol húzott lépcsőfokokkal, a korabeli fényképfelvételen pedig a mostanival nagyjából megegyező tömeg látható. A lépcső formája jelenleg kétkarú, egyenes lépcső, műkötömb lépcsőfokokkal, csavart és egyenes fémpálcás korláttal, fa kapaszkodóval, azokon réz gombokkal. A jelenkori felmérési alaprajz a helyesebb (bár itt meg a lépcsőházba vezető középfőali ajtó hiányzik a rajzról), ahol a kubus szinte négyzetes, „csak” a sarkok vannak lekerekítve, a lépcső pedig kétkarú⁶³.

A vizsgált helyszínrajzok ezt a lépcsőházat általában nem ábrázolják, első ismert megjelenése 1969⁶⁴ (lásd fentebb a 7-15. sz. ábrákat), de biztosan azonosíthatók a csatolt légifelvételen (lásd 12-23. sz. ábrát fentebb).

A lépcsőház fémkorlátja felfelé is, és a pincébe vezetően is szinte teljesen azonos, az egyetlen elsőre is látható különbség a lecsúszást gátló rézgombok megléte a felfelé vezető karok fakorlátján. Építési idejük azonban jelentősen eltérő (kellene legyen): 1928 és 1981 (amikor a pincerész készül). A réz gombok utalnak a XX. század első harmadára, a pincelépcső korlátja már rézgombok nélküli. A pincelépcső korlátja kiváló másolat 1981-ből.

⁶² Székely 2., 8. p.

⁶³ A lépcsőházba utólag sikerült bejutni, köszönet érte a Széchényi István Egyetem biztonsági őr csapatának.

⁶⁴ szerepel az 1969-ben készült helyszínrajzon, lásd: Győri Városi Levéltár Műszaki Levéltára Győr Város Műszaki Hivatal iratai, XXXII. 11. jelzetű, Zrínyi M. u. kórház II. feliratú doboz, „Zrínyi u. 13. mosoda lebontása” feliratú iratköteggben

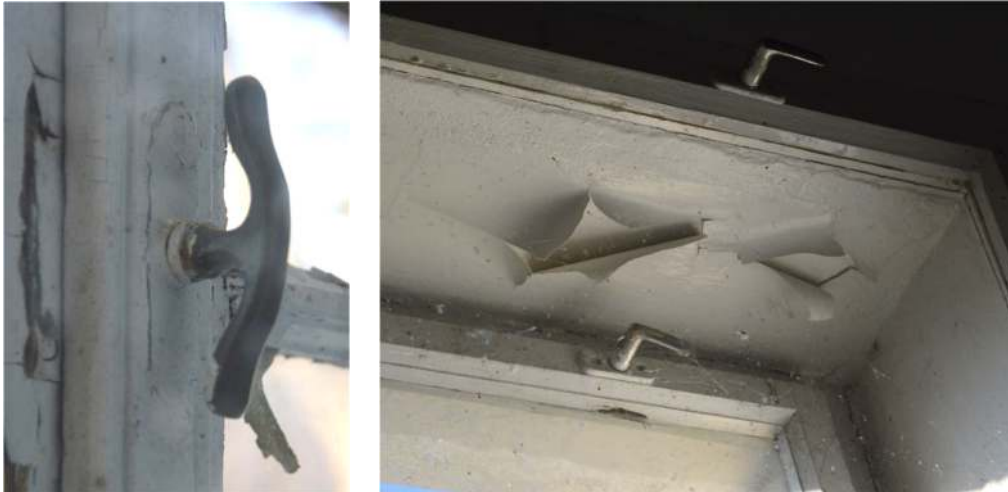
138. ábra Pincelépcső korlát részlete 139. ábra Emeletre vezető lépcsőkorlát részlete 140. ábra Rézgomb a fa kapaszkodón

141. ábra Emeletre vezető műkö lépcsőfokok alsó síkja 142. ábra A padlásig vezető lépcsőkorláton is vannak réz gombok

Az ÉNY-i homlokzat (lépcsőpihenő) két ablaka közül a felső szárnyban még van egy eredeti réz kilincs és bogyós végű ablakfordító, az alsó ablaknak mind az alumínium vasalata, mind az profiloatlan faanyaga újabb korú. Valószínűleg ezek mind az 1960-as évekbeli átalakítások áldozatai, a felsőbb ablakok külső szárnyainak kivételével.

Az ÉK-i bejárat feletti ajtó faanyaga a belső szárnyakon teljesen új, a külsőn pedig részben új (pántja alumínium, értéktelen, de a faanyag profilozása megfeleltethető a régiekkel).

143. ábra Rézkilincs a lépcsőpihenő alsó ablakán, kívül 144. ábra A pihenő felső ablakának felső része: új profil, új kilincs

A környező, 1928-ban épült kórházépületekre is jellemző ez a fajta lépcsőkoriát, a réz gombok, a műkő tömblépcső. Megállapítható, hogy a pincébe vezető utólagos koriát másolta az eredetit, de a réz anyagú, lecsúszást kis gombok nélkül. Az eredeti tervtől való eredeti eltérést talán mégis a pihenő terazzo burkolata mutatja meg: a vörös terazzo keretezés nem félköríves, hanem szögletes, javításnak nyoma sincs benne, tehát eredetileg is szögletes alaprajzú volt a lépcsőpihenő (a félköríves lépcsőház pedig csak a rajzokon létezett, soha nem épült meg).

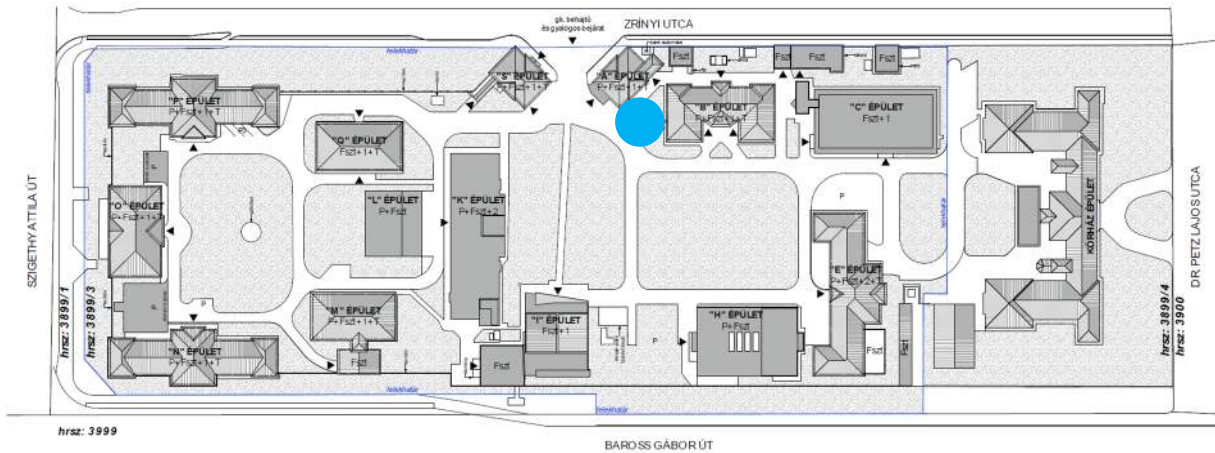
145. ábra Vörös keretezés, terazzo a lépcsőfordulóban, szögletes sarokmegoldással

Az épület belső tereinek biztonságossá tételét, alátámasztását követően való részletes dokumentálása, homlokzati nyílászáró leltárának felülvizsgálata a tervezett felújítás előtt szükséges⁶⁵. Az épület ismeretünk szerint nagyon rossz műszaki állapotban van, így mielőbbi állagvédelme indokolt és szükséges!

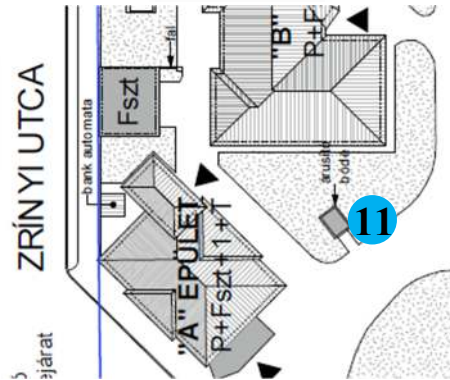
⁶⁵ Székely hivatkozott dokumentációja részleges, nem ad teljes képet az épületről

A külső pincelejárát és a bankautomata épülete semmilyen értéket nem képvisel, bármikor bontható, további dokumentálásuk sem indokolt. Az épület terveinek egy része a Műszaki Levéltárban megtalálható

11. számú objektum – újságárusító pavilon (bódé)

146. ábra Az objektum helye a kórház területén

147. ábra Az objektum helye a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben korú.

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Újságárusító pavilon
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Újságárusító pavilon
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló létesítmény
3.3.	az építmény stílusa	Modern

3.4.	az építés ideje (korszak)	XX. század utolsó negyede
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az építmény eszmei értékkel nem rendelkezik.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az újságárusító pavilon történeti értékekkel nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Az építmény fémlemez szerkezetű, díszítménye nincs, a tetőszerkezetet takaró attika teszi hangsúlyossá a kis objektumot.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A pavilon egyterű, belső térlehatárolása nincs.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Nincs beépített, történeti értékű berendezése
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Az építmény nem tartalmaz sem történeti épületgépészeti, sem történeti épületvillamossági berendezést. Szerkezetét tekintve fémlemezről épített.

148. ábra A pavilon nyugat felől tekintve

149. ábra DNY-i homlokzat

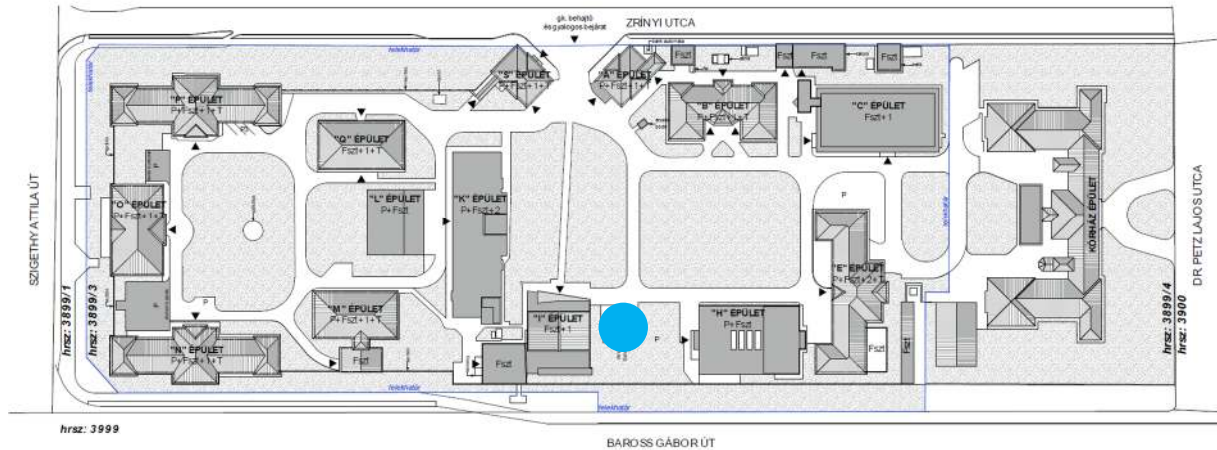
150. ábra A pavilon kelet felől tekintve

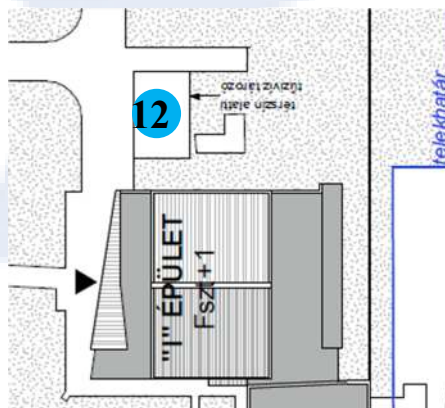
151. ábra DK-i homlokzat

A kis pavilon építészeti értéket nem képvisel, bármikor bontható, további dokumentálása nem indokolt.

12. számú objektum – a könyvtár-klubháztól északra levő hidrofor maradványa

152. ábra Az objektum helye a kórház területén

153. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Szivattyúház (hidrofor) maradványa
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Szivattyúház, hidrofor ház
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	ismeretlen
3.4.	az építés ideje (korszak)	1928 után, 1962 előtt épült, 1983-ban még áll az egész épület

3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	nem meghatározható
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	nem meghatározható
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	nem meghatározható
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	nem meghatározható
4.3.	Beépített történeti berendezések	az aknafedlapból gépészeti cső áll ki, kora ismeretlen
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	nem meghatározható

154. ábra A hidroforház maradványa, háttérben a könyvtár-klubház műemlék épülete

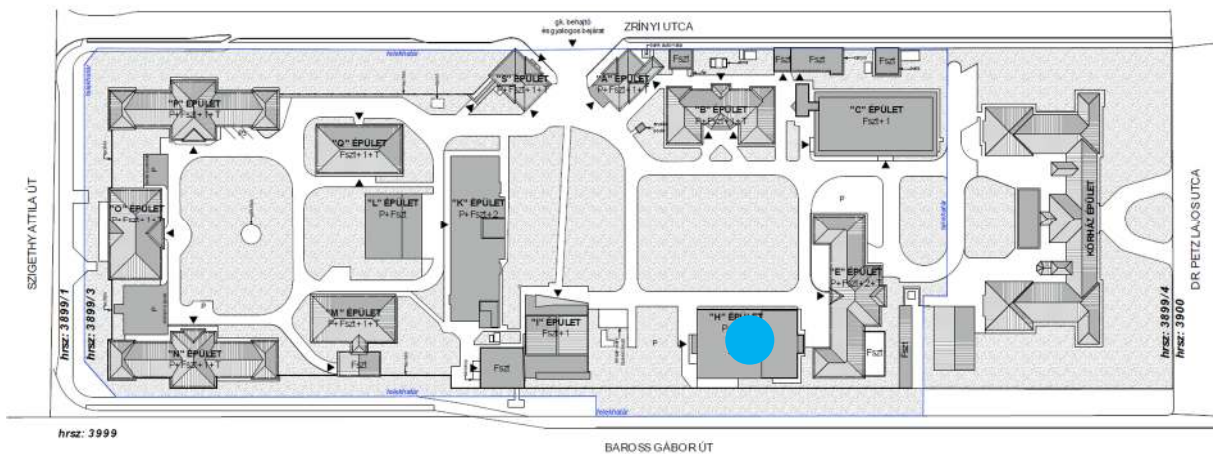
155. ábra Az aknafedlapból kiálló gépészeti cső

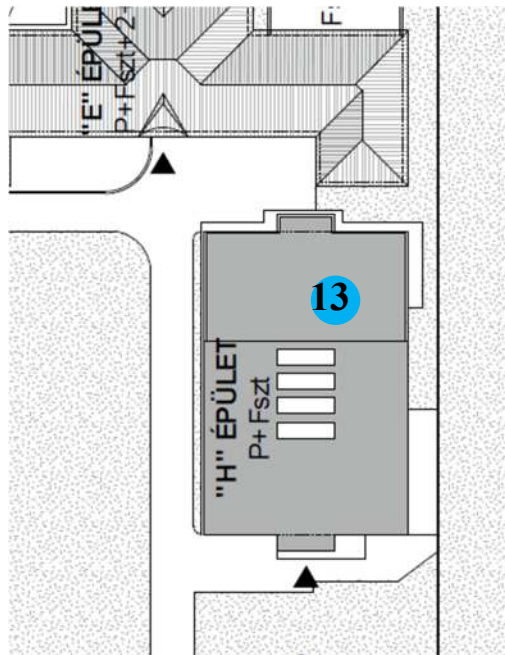
156. ábra A maradvány kelet felől tekintve

A hidrofor ház maradványa építészeti értéket nem képvisel, bármikor bontható, további dokumentálása nem indokolt.

13. számú objektum – a 14. számú pavilon helyén épült új főzőkonyha épülete

157. ábra Az objektum helye a kórház területén

158. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Főzőkonyha, személyzeti ebédlő, öltözők
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Főzőkonyha, személyzeti ebédlő, öltözők
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló épület
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	1971-73.
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az épület lapostetős (felülvilágítókkal), tömege téglány forma, alapincézett, magassföldszintes kialakítású. Alaprajzát tekintve középfolyosós rendszerű. Az alagsorban nyugatra és keletre kiszolgálóhelyiségek találhatóak, a magassföldszinten az épület déli végében a főzőkonyha, mögötte észak felé kis folyosó és további kiszolgáló terek (hentesüzem, irodák, illetve az északi részen személyzeti ebédlő készültek.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épület műkö szerkezetei, mozaiklap burkolatai korszakosak, de történeti értéket nem képviselnek.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Az épület homlokzatai részben kőporral vakolt, a keleti és nyugati hosszú homlokzatokon részben klinkerburkolattal ellátott felületek. A nyugati, udvar felé forduló oldalon a nyílászárók előtt trapéz alakú beton pengék adnak ritmust az amúgy „eseménytelen” homlokzatnak. A hátsó, keleti homlokzata alárendelt, itt van a rampán megközelíthető

		gazdasági bejárat. A két rövid (északi és déli) homlokzatot az előtetők teszik hangsúlyossá.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A belső falak téglából készültek, a közbenső földem vasbeton szerkezetű.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A konyhatechnológia részben most is az épületben van, a főzőüstök, sütő berendezések a konyhatérben állnak.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Az épület, korából adódóan történeti korú és értékű épületgépészeti és épületvillamossági berendezéssel nem rendelkezik. Az épület szerkezetit hagyományosan a téglafalak, betonfödémek, fa-fém nyílászárók és üvegezett tetőbevilágító jellemzik.

159. ábra Déli homlokzat a konyhabejárárral

160. ábra Déli homlokzat előlépcsője

161. ábra keleti homlokzat részlete alagsori ablakokkal

162. ábra Keleti homlokzat, hőtáv bekötés

163. ábra keleti homlokzat részlete

164. ábra Gazdasági bejárat rámpája

165. ábra Északi homlokzat

166. ábra Északi homlokzat

167. ábra Nyugati homlokzat

168. ábra Az épület DNY felől tekintve

169. ábra Keleti, utcai homlokzati látvány

170. ábra Északi oldali bejárat lépcsője

171. ábra Dolgozói ebédlő az ÉK-i sarokba a magasföldszinten

172. ábra Elhagyott konyha

173. ábra Konyha, felülvilágítóval és beázásokkal

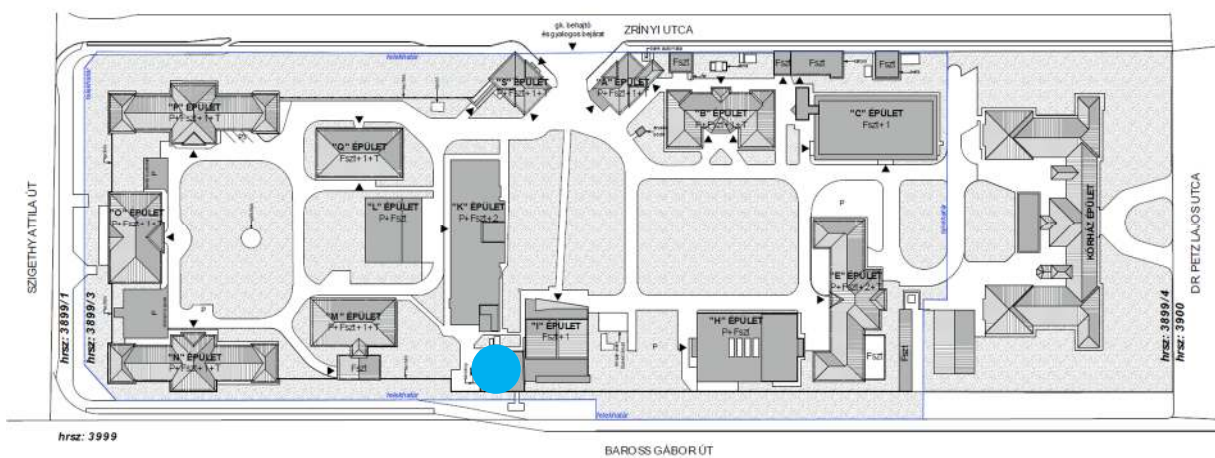

174. ábra Konyhafelszerelés

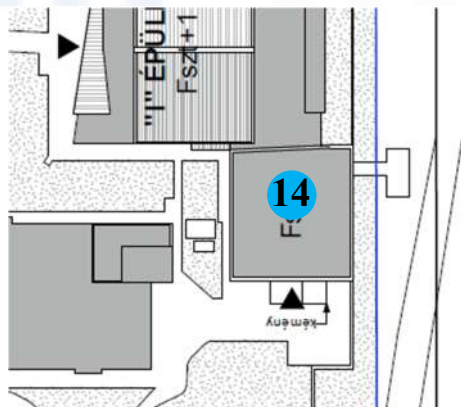
Az épület helyenként beázott és elázott, falai mohásak, penészesek, a vakolat és a festék pereg.

Részletes dokumentálása (szinte helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges. Az épület tervei a Műszaki Levéltárban tovább keresendők⁶⁶.

14. számú objektum – a kazánház és kéménye

175. ábra Az objektum helye a kórház területén

176. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

⁶⁶ A rendelkezésre bocsátott tervek között a kutatásra nyitva álló idő alatt nem találtuk, de más adatbázisokban való további kutatás hozhat eredményt.

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Kazánház
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Hőközpont és kazán
3.2.	az építmény besorolása	Kiszolgáló létesítmény
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	Legkésőbb az 1950-es években önálló épületként létesült egyszintes, széntüzelésű kazánházat átalakítva 1976-77-ben bővítik két ütemben belső háromszintesre Fekete Barnabás statikus és Dobai Tibor építész tervei alapján
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Az épület funkcionalista, a kórház épületegyüttesének kiszolgálására született meg, alakult át. Részben alápincézett, földszintes, belső galériateres, lapostetős épület. A hőközpont kezelőtere van a pincszinten, az északi oldalon. A földszinten felette a hőközpont és a déli oldalon a kazántér, az északi oldali galériatér pedig a hőközpont négy hatalmas melegváltóterének ad helyet.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épületnek értéke, hogy gépészeti rendszere működésképesen rendelkezésre áll.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A homlokzat egykor vakolt volt, mára zömmel a nyerstégla falak láthatóak. Díszítése, ha volt is, mára eltűnt a homlokzatokról. Felső ablakai kivehetőek annak érdekében, hogy a melegváltóterek cseréje biztosítható legyen.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A belső válaszfalak, főfalak téglá szerkezetek, az alagsori alátámasztó oszlopok monolit vasbeton anyagúak.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Történeti korú berendezése az épület koránál fogva nincs, meglévő rendszere az átalakítás korának megfelelő.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezések, szerkezeti kialakítás	Épületgépészeti és épületvillamosági berendezései megvannak, de nem történeti korúak. Az épület téglá és monolit vasbeton szerkezetű. A nyílászárói fém anyagúak. A kémény tömör téglá, kétlyukú, bélésűcsöves, perlitdara kitöltéssel. Belső lépcsők: monolit vasbeton, illetve acél anyagúak.

177. ábra Nyugati homlokzat déli rész, csatlakozás a könyvtár-klubházhoz

178. ábra Déli homlokzat

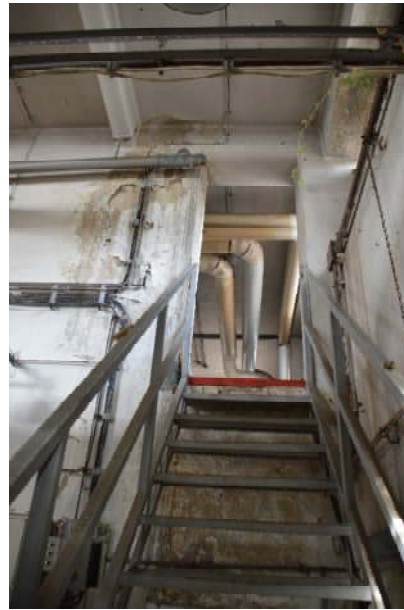
179. ábra Nyugati homlokzat bejárati előlépcső

180. ábra Nyugati homlokzat

181. ábra Keleti, Baross utcai homlokzat

182. ábra Az épület a kéménnyel DK felől 183. ábra A boilerterbe (galériaszintre) vezető belső acéllépcső részlete

184. ábra A kazántér (fszt déli oldal)

185. ábra A hőközpont tere (fszt északi oldal)

186. ábra A kazánok a galériatér lépcsőjéről

187. ábra Melegvíz tartályok a déli épületrész galériaszintjén

188. ábra Pinceszint, hőközpont kezelőtere

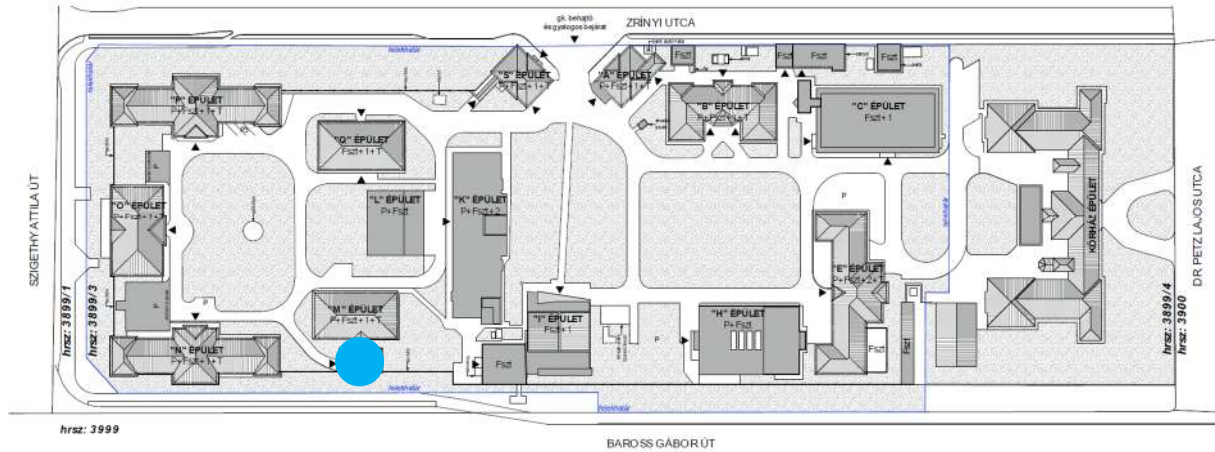
189. ábra A kémény fejezetének déli oldala a kifagyott téglákkal

Az épület helyenként beázott és elázott, a növényzet betört az épületbe, a vakolat és a festék perreg.

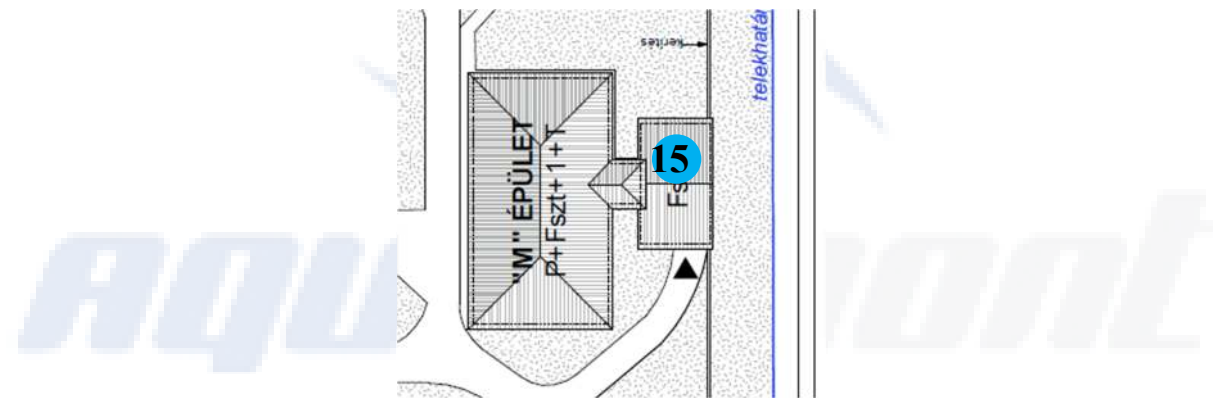
Részletes dokumentálása a tervezett elbontás előtt szükséges.

Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatók.

15. számú objektum – a 3. számú pavilon bővítése a keleti oldali kerítésig

190. ábra Az objektum helye a kórház területén

191. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Bőrgyógyászat
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Fertőző osztály, gyerekosztály, gyermekosztály, belgyógyászat
3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Főépület: historizáló, toldalék: modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	Főépület földszintes 1895-re kész, egyemeletesre bővítve 1927-re, dél felé fedett-nyitott fekvő-terasszal, ami 1973-1975 között beépül az emeleten is, a keleti oldali, vizsgált bővítés 1975 után létesül csak

3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A bővítmény épületrész egyszerű téglány alaprajzú, alapincízetlen, földszintes, nyeregtetős épület, kisebb, ugyancsak nyeregtetős téglány-forma nyaktaggal kapcsolódik a historizáló főépülethez. A bővítménynek eszmei értéke nem határozható meg.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az értékes historizáló épület részletes ismertetése nem feladatunk ⁶⁷ , annak csak utólagos részeit kell most vizsgálni. A toldalék épület történeti értékekkel koránál fogva nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A toldalék épületen nincsenek homlokzati díszítmények. A falazat vakolt, festett, az ablakpárkányok fémlemezzel készültek. Lábazata szürkére festett. A tetőn bitumenes zsindegy fedés található.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Tégla válaszfalakkal határolt terek, a nyaktag, mint előtérből észak felé egy nagy terem nyílik, annak az épület közepe felé vizesblokkal (2 WC, 2 zuhany, 2 mosdó). A déli részen szennyes és tisztaruha tárolók vannak, plusz egy WC helyiséggel.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A toldalék épületben beépített, történeti értéket képviselő berendezés nincs.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezések, szerkezeti kialakítás	A toldalék épületben beépített, történeti épületgépészeti, épületvillamosági berendezés nincs. Szerkezet: téglafalak, fa nyílászárók, vasbeton födém szerkezet jellemzi. Az épület a keleti oldali telekhatáron álló kerítés elé épült. Déli homlokzaton az előlépcső betonból készült.

192. ábra A toldalék épületrész északi homlokzata

⁶⁷ Főépület külső homlokzat részleges értékvizsgálathoz lásd: Székely 3.

193. ábra Nyaktag északi homlokzata a padlásra vezető nyílással

194. ábra Déli homlokzat

195. ábra Keleti oldali, Baross utcai homlokzat, újraépült kerítésfallal

196. ábra Északi oldali terem részlete

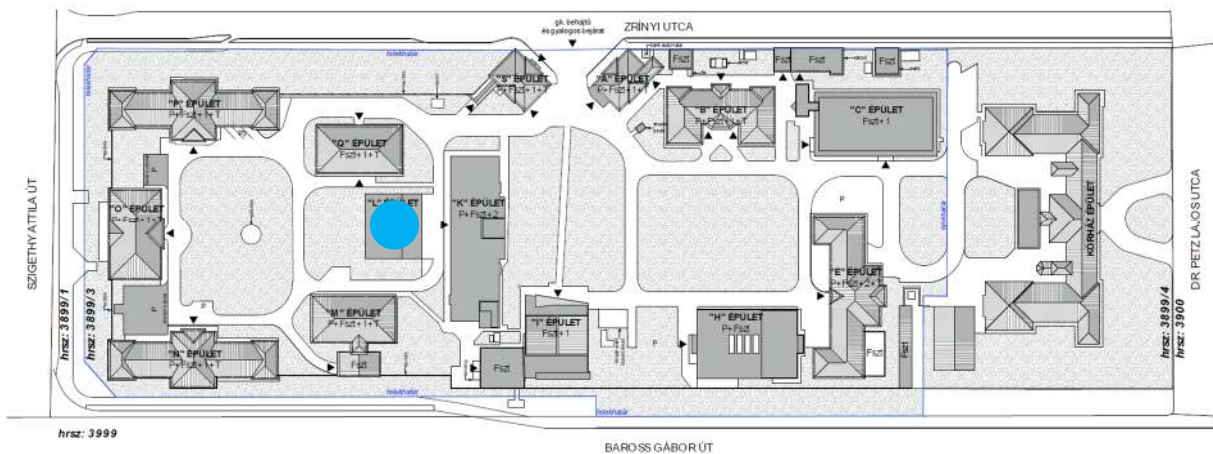
197. ábra WC-k az északi oldali helyiségből nyílóan

198. ábra Az egyik zuhany

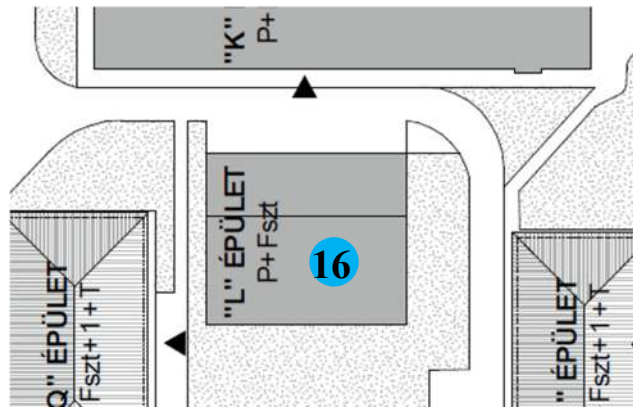
Részletes dokumentálása (helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges. Az épület tervei a Műszaki Levéltárban tovább keresendők⁶⁸.

16. számú objektum – a bunker épülete

199. ábra Az objektum helye a kórház területén

⁶⁸ A rendelkezésre bocsátott tervek között a kutatásra nyitva álló idő alatt nem találtuk, de más adatbázisokban való további kutatás hozhat eredményt.

200. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Bunker
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Bunker, Sugárterápia
3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	Dercsényi Pál építész és Persa András statikus 1983-as tervei alapján, 1986-ban épült, összekötve az ugyanekkor épülő új onkológia épületével
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A bunker alszori szinten nyaktaggal kapcsolódik az onkológia épületének déli homlokzatához. Eredetileg két külön bunker volt tervezve, köztük lent a vezérlőtérrel, felette védett terasszal. A sugárterápiás kezelése miatt a szerkezetek sugárvédő kavics és barrit beton szerkezetűek.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épület koránál fogva történeti korú értékkel nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	A föld feletti látható falszakaszok kőporos vakolatot kaptak, a tetőszerkezet a kiv. terv szerint kishajlású palafedésű gúla volt, mára ebből a telibe lécezett alátét maradt meg, sem a vízszigetelés, sem a héjalás nincs meg.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A vetkőző helyiségek téglaválaszfalakkal elválasztottak, a folyosók és a besugárzók között 20-200 cm vastag vasbeton falak épültek. A folyosóról nyugati irányban raktár, labor készült, a bunker tér váróteréből pedig keletre és nyugatra kiszolgáló helyiségek, a déli végén kelet felől a kis besugárzó, nyugati oldalán a nagyobbik besugárzó tér épült meg.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített történeti értékű berendezés nincs az épületben.

4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	A bunkerben mobiliák maradtak, beépített, történeti értékű épületgépészeti és épületvillamossági berendezés nem.
------	---	--

201. ábra A bunker ÉK felől tekintve

202. ábra A kis besugárzó keleti homlokzata 203. ábra Keleti homlokzat részlete a vizsgáló és vetkőző helyiségek ablakaival

204. ábra A besugárzók feletti tető ÉNY felől tekintve

205. ábra Tető az onkológia emeletéről tekintve

206. ábra A nyaktag folyosó déli irányba tekintve

207. ábra A vizsgáló és az I. vezérlő kelet felé

208. ábra A fizikusi szoba és a II. vezérlő nyugat felé

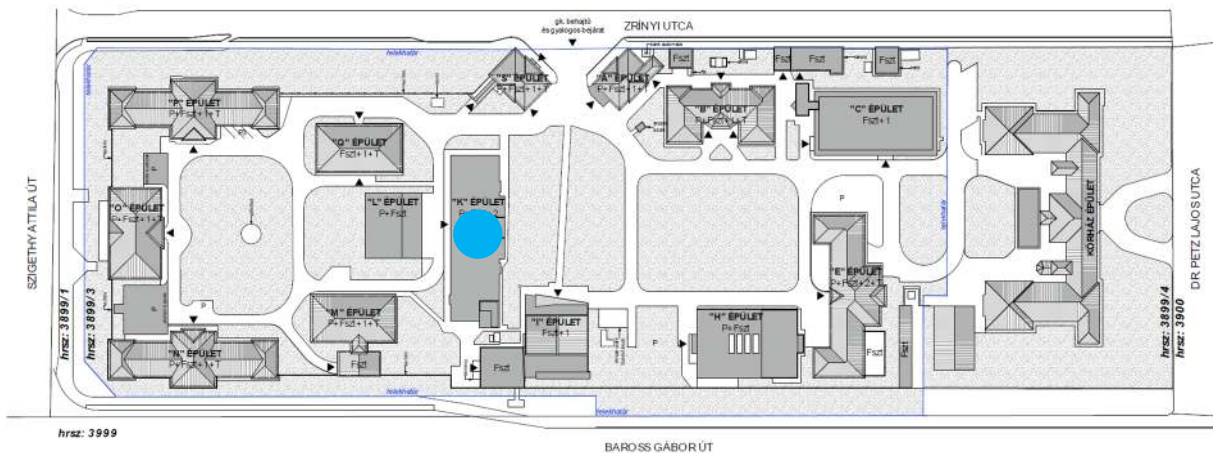
209. ábra Nagy labirintus folyosója dél felé

210. ábra Nagy labirintus belső tere

Az épület oly mértékig beázik, hogy a labirintusoknál 10-15 cm állóvíz található. A belsőépítészeti burkolatok, álmennyezetek, csempék potyognak, tönkrementek, penészesek. **Részletes dokumentálása (szinte helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges.** Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatók.

17. számú objektum – a 4. számú pavilon helyén épült onkológia épülete

211. ábra Az objektum helye a kórház területén

212. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Onkológia
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Onkológia, hotel
3.2.	az építmény besorolása	Kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Modern
3.4.	az építés ideje (korszak)	Dercsényi Pál építész 1983-as tervei alapján épült.
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	Lapostetős, alagsor + földszint + két emeletes, téglány alaprajzú épület, K-NY hossz tengellyel, a régi 4. sz. pavilonos egykori kórházépület helyén, déli oldalán nyaktaggal kapcsolódik hozzá a bunker. Építészeti szempontból eszmei értéke nincs.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az épület korából adódóan történeti értékekkel nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Az épület oldalfalai vakoltak, a nyílászárók műanyagok. A lépcsőház osztott üvegfelületek, a lábazat mészkő táblás, a felmenő falakhoz képest pozitív kialakítással. Keleti és nyugati homlokzata egy-egy tengelyes. Délre néznek a kórtermek, kis erkéllyel (össz. 3 + 1 + 4 axisban), északra a kiszolgáló terek ablakai homlokzati síkon (1+1+1+2+1+2+1+1 axissal).
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	Az épületben vasbeton váz készült és monolit vasbeton födém. A kisebb terek között téglaválaszfalak vannak. Az épületbe a földszint magasabb padlóvonalú részén jutunk be, innen kétkarú lépcső visz az alagsorba, ami középfolyosós, kétoldalt raktárakkal, mellékhelyiségekkel, öltözőkkel a keleti oldalon, és gépészeti terekkel a nyugatin. A földszinten a nyugati oldalon volt a röntgen, a keletin vizsgálók, orvosi szobák, a kettő között a kartonozóval. Az emeleten külön szinten dél felé nagyméretű, férfi és női kórtermek sorakoznak középfolyosóra felfűzve, észak felé orvosi és nővérszobák, kisebb kórtermekkel.

		Padlóburkolatként készült habalátétes PVC, mészkő lap, mettlachi és sok terrazzo is.
4.3.	Beépített történeti berendezések	Beépített történeti berendezés az épületben koránál fogva nincs.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	Az épületben történeti értékű épületgépészeti, épületvillamossági berendezés nincs. Szerkezetét tekintve falai és födémei is vasbetonból, válaszfalai téglából épültek. Lapostetős kialakításával és tagolt homlokzatával, melyen nagy felületű, osztott ablakok láthatóak, a kórház pavilonos, magastetős épületei között idegenül hat.

213. ábra Északi homlokzat

214. ábra Az épület ÉK felől tekintve

215. ábra Déli homlokzat részlete DK felé tekintve

216. ábra Déli oldal részlete nyugati irányba tekintve

217. ábra A déli homlokzat DK felől

218. ábra Keleti homlokzat

219. ábra Az épület ÉNY felől

220. ábra A DNY-i sarok felől tekintve

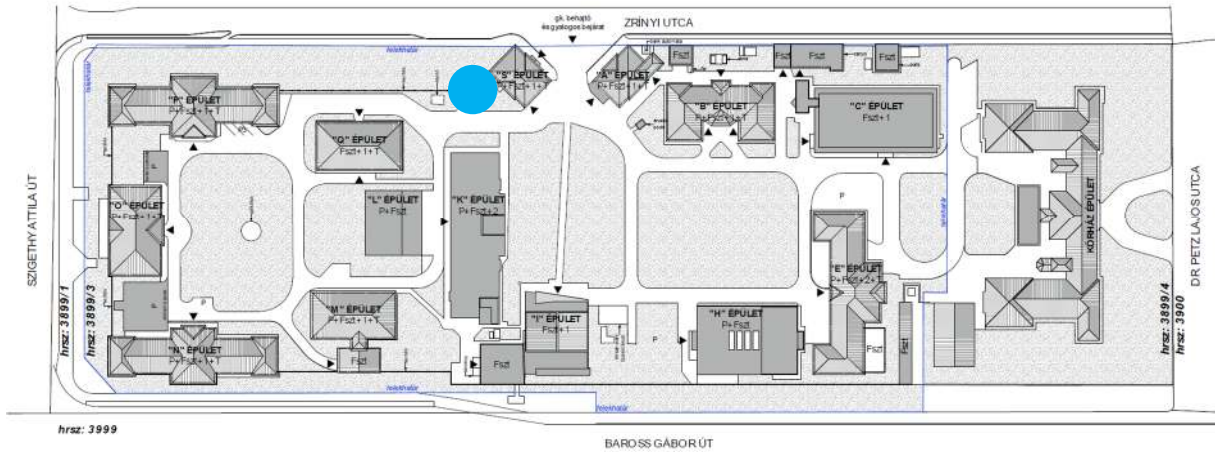
221. ábra Lépcsőházi ablaksor az északi homlokzaton 222. ábra Mészke lábazati kő a déli oldalon

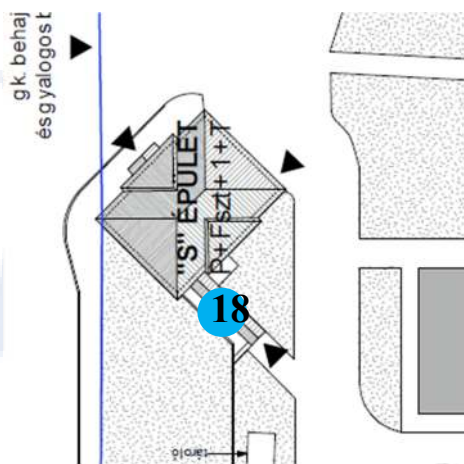
223. ábra Rámpa a keleti homlokzaton

**Részletes dokumentálása (szinte helyiségenként) a tervezett elbontás előtt szükséges.
Az épület tervei a Műszaki Levéltárban megtalálhatók.**

18. számú objektum – az 5. számú pavilon DK-i folyosóbővítése

224. ábra Az objektum helye a kórház területén

225. ábra Az objektum ábrázolása a helyszínrajzon, északra elfordított nézetben

2.	védéskori helyrajzi szám	3899/2
	jelenlegi helyrajzi szám	3899/3
3.1.	az építmény jelenlegi megnevezése	Prosectura
	az építmény korábbi megnevezése(i)	Halottasház, boncterem, prosectura
3.2.	az építmény besorolása	kórház, közintézmény
3.3.	az építmény stílusa	Historizáló
3.4.	az építés ideje (korszak)	Az egykori halottasház földszintesen 1895-re kész, egyemeletesre bővítve 1928-ra, DK-i folyosója 1971-ben már

		biztosan megvan, aminek a kerítés felőli falát újraépítik 1997-98-ban. Alápincézésének pontos ideje nem ismert (1971 előtti).
3.5.	az építmény leírása, eszmei értéke, jelentősége	A rámpás folyosó a pincetérbe vezet, beton aljzata, téglafala és lambériázott látszó fedélszéke van.
4.	az építmény történeti értékeinek ismertetése	Az értékes historizáló épület részletes ismertetése nem feladatunk ⁶⁹ , annak csak utólagos részeit kell most vizsgálni. A toldalék épület történeti értékekkel koránál fogva nem rendelkezik.
4.1.	Homlokzatképzések, díszítmények	Az ablakok mentén vízszintes vakolatsávok láthatóak, lábazat nagy kiülésű, pozitív kialakítású.
4.2.	Belső téralakítása, térlehatárolás	A rámpa egyterű, nincs benne térlehatárolás.
4.3.	Beépített történeti berendezések	A rámpán nincs történeti berendezés, üres a tér, közlekedőként szolgált.
4.4.	Történeti épületgépészeti, épületvillamossági berendezések, szerkezeti kialakítás	A rámpán sem történeti épületgépészeti, sem épületvillamossági berendezés nem található. A rámpa üres.

A historizáló főépület vizsgálata nem feladatunk, de mivel az épület alápincézésének ideje a rendelkezésre álló források alapján nem egyértelmű, ezért kiegészítés, pontosítás szükséges: bár Székely szerint a pince is az 1928-as emeletráépítéskor készült⁷⁰, annak lejárata nem ábrázolódik helyszínrajzokon egészen 1984-ig, a légifotókon viszont 1971-től már látható. Az eredeti alaprajzokat megvizsgálva az látszik, hogy a földszintről csak az emeletre vezetett lépcső, továbbá az emeleti alaprajzon látható a lépcső a padlás felé is ábrázolva⁷¹.

Kizárt, hogy egy olyan alapos kórháztörténeti összefoglaló, mint a hivatkozott Petz-féle könyv, elfelejtette volna megemlíteni a halottasház alápincézését, amikor azt írja: „Beszámoló jelentésünket a következőkben jelen részletes program sorrendjében, mindig a megfelelő számra hivatkozással fogjuk előterjeszteni”⁷².

A prosecturáról írtak alább olvashatóak, nincs szó alápincézésről:

A prosectura emeletráépítésének tervei csak júliusra készültek el, s hogy az ősz beállta előtt még ez a munka is befejezhető legyen, a tanács a közgyűlés felhatalmazása alapján erre külön versenytárgyalást nem hirdetett, hanem mint pótmunkákat kiadta Schiel és Krausz vállalkozó cégnek, ki azt az emeletráépítésekre adott ajánlatában foglalt

⁶⁹ Főépület külső homlokzat részleges értékvizsgálathoz lásd: Székely 4.

⁷⁰ Székely 4., 12. p.

⁷¹ Petz 353. p.

⁷² Petz 349. p.

azonos egységárákkal vállalta. A vállalati összeg 25,459 pengő 30 fillért tett ki, melyből a tanács az elhagyott munkák értéke és az átvett téglák fejében 935 pengő 52 fillért vett levonásba. Az épületben felszerelt vegyi fülkét Nagy Károly budapesti műszerész, a különleges butorokat pedig Alföldi Sándor asztalosmester szállította

A vállalkozók a régi elme- és gyermekpavillonok építési munkáit április hó 15-én, a prosectura munkáit július hó 15-én kezdték meg, a befejezési határidő az első két épületre, hol a munkák a kiírás értelmében csak egymásután voltak elvégezhetőek, egyenként három hónap, tehát összesen hat hónap, a prosecturára pedig szeptember 30. volt. Mivel azonban elmebetegünket ideiglenesen el tudtuk helyezni Szekszárdon, a gyermekosztályt pedig áthelyeztük az új fertőzőpavillonba, a munkák mindkét pavillonon egyszerre megkezdhetőek voltak. A vál-

lalkozók azokat némi késedelemmel fejezték be, ami egyrészt itt is a sztrájknak, de főleg annak volt tulajdonítható, hogy az iparismunkák külön-külön adattak vállalatba és így a munkák folytonossága nem volt biztosítható. A tanács ezen okokat elfogadhatónak találta és a késedelmes átadás miatt vállalkozók ellen kötbérmegállapítási jogával élni

nem kívánt. A megemelt betegpavillonok szeptember, a prosectura pedig október hó közepén vétettek használatba. A régi elmepavillonba a bőrgyógyászati osztály költözött be.

226. ábra A prosectura munkáinak leírása (a köztes képek nélkül)⁷³

A rámpa az 1971-es légifotón már jól látható.

A kerítés felőli (nyugati) falának újraépítését 1997-98-ban tervezik, a kerítésfal egyidejű elbontása mellett⁷⁴, azonban mindkét fal megvan, a kettő között kihasználatlan réssel. A nyugati falban duplaszárnyú ajtó van, nyilván arra számítottak, hogy a kerítésfal elbontásra kerül, és így lesz oldalbejárat a Zrínyi utca felől is.

A rámpa keleti falában van a pinceszinten egy ajtó, ami a lapostetős helyiségbe vezet, a prosectura épületén kívül. A rámpa lefedése előtt talán ez lehetett egy korábbi pincelejárát. Mivel pincetéri alaprajz korábbról egyelőre nem találtunk, így a pontos építésének kora további vizsgálatot igényel. A rámpás lefedésre addig a légifotók adnak támaszt: 1959 után, de 1971 előtt készült el a mai lefedés nyeregteretős tömege.

⁷³ Petz p. 354-355.

⁷⁴ Székely 4., 13. p.

227. ábra Dél felől tekintve

228. ábra A kerítésfal és a rámpa nyugati fala között rés van, kétszárnyú ajtó nyílik ide

229. ábra DK-i homlokzat

230. ábra ÉK-i homlokzat

231. ábra Lapostetős toldalék (korábbi pincelejáró lehetett)

232. ábra A rámpa alján jobbra levő ajtó nyílik ide

233. ábra Zrínyi utcai, nyugati homlokzat

234. ábra A rámpa csatlakozása a főépülethez

235. ábra A rámpa belső látványa jelenleg

236. ábra A rámpa szemből

237. ábra Oldalajtó a kerítés felé

238. ábra Jelenlegi bejárat belső oldala

A prosectura épület részletes dokumentálása a tervezett felújítás előtt szükséges⁷⁵. A külső pincelejárát semmilyen értéket nem képvisel, bármikor bontható, további dokumentálásuk nem indokolt.

Az épület terveinek egy része a Műszaki Levéltárban megtalálható.

⁷⁵ Székely 4. hivatkozott dokumentációja részleges, nem ad teljes képet az épületről

Összefoglalás

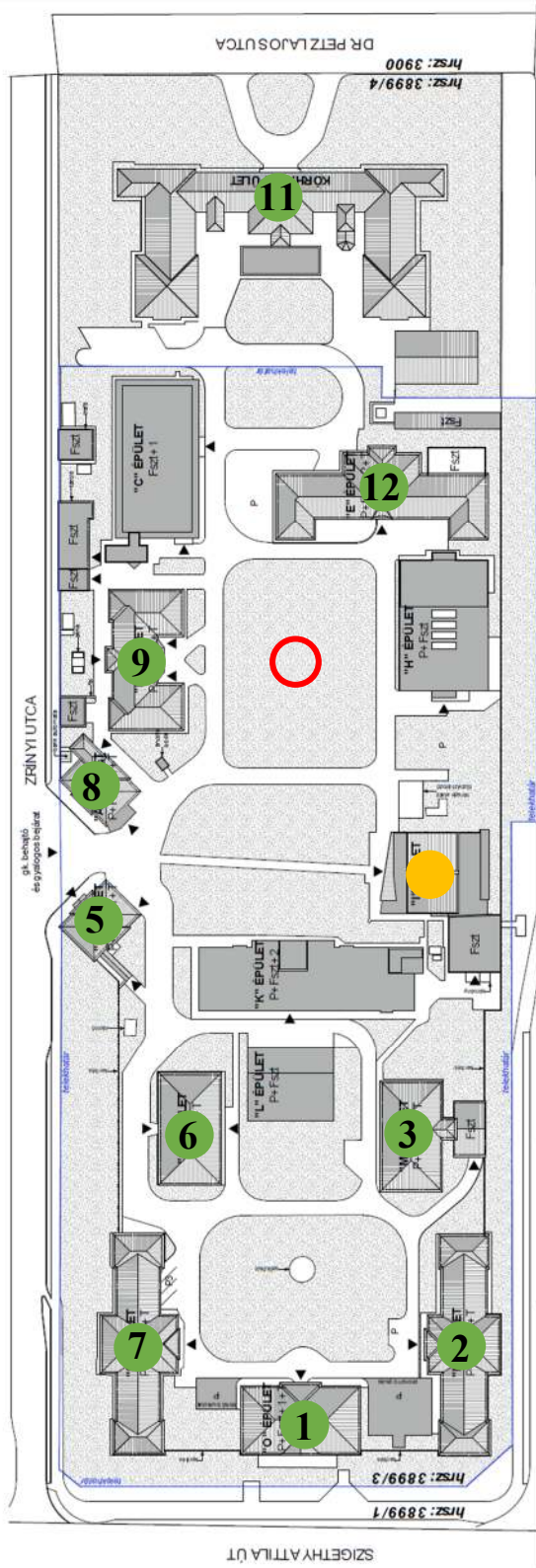
A városi kórház védett épületegyüttesét az eredeti, illetve az ún. első és második kórházbővítés eredményeképpen létrejött pavilonos elrendezésű (a tervezett 15-höz képest végül 13 darab historizáló stílusú) épületek megmaradt halmaza adja, kiegészülve az 1962-ben létesült Ivánka András által tervezett könyvtár-klubházzal.

Az eredetileg megépült, illetve időközben emeletesre átépített házakból már nem áll mindegyik. Nem épült meg a tervezett gőzmosoda (15. sz.), valamint az üvegház-kertészet sem, legalábbis nem úgy, ahogy azt a 1928-as terv ábrázolja.

A többi kórházépület megvalósult, ma is áll, helyenként többé-kevésbé átépítve. Ezek az épületek kapták az eredeti önkormányzati helyi védelmet, mely fennáll a mai napig.

A megtartandó épületek és objektumok szöveges leírása a történeti számozásukat megtartva, de a legutolsó funkciójukkal, zárójelben a tervezett betűjelekkel megnevezve:

- 1. ápolási osztály + kápolna épülete, a Szigethy Attila útra néző főhomlokzattal. („K”)**
  - 2. ápolási osztály épülete, a DK-i teleksarkon, a keleti oldali, Baross úti telekhatáron. („L”)**
  - 3. bőrgyógyászat épülete, a keleti oldalon a terület déli részén, a kerítéstől távolabb. („G”)**
  - 5. prosectura épülete, a Zrínyi utcai bejárat déli oldali épülete. („M”)**
  - 6. tüdőszűrő épülete, a Zrínyi utcai, a terület déli részén a nyugati oldalon. („J”)**
  - 7. izotópdiaosztika épülete, a terület DNY-i sarkában, a nyugati oldalon, a Zrínyi utca felé. („L”)**
  - 8. portaépület, a Zrínyi utcai bejárat északi oldali épülete. („A”)**
  - 9. fertőző osztály épülete, a terület északi részen a portaépület mögött a nyugati oldalon („B”)**
  - 11. idegosztály épülete, a terület északi részén, a Dr. Petz L. utcára néző főhomlokzattal. („D”)**
  - 12. röntgen épülete, a terület ÉK-i részén, beforduló tömeggel az idegosztálytól D-re. („E”)**
- Ivánka András által 1962-ben tervezett, kiemelten védett műemlék könyvtár-klubház épülete, a terület keleti határán, szemben a Zrínyi utcai bejáráttal. („I”)
- nemes dr. Mulartz János Henrik és neje sírhelye a terület középső részén, a Zrínyi utcai bejárártól ÉNY-ra, a füves terület közepén.

1

megtartandó pavilonos
elrendezésű egykori
kórházi épületek,
történetileg sorszámozva

●

megtartandó műemléki
védelem alatt álló
könyvtár-klubház (az
egykori kápolna falaival)

○

nemes dr. Mulartz János
Henrik és nejeének az
egykori kápolnából
áthelyezett sírhelye

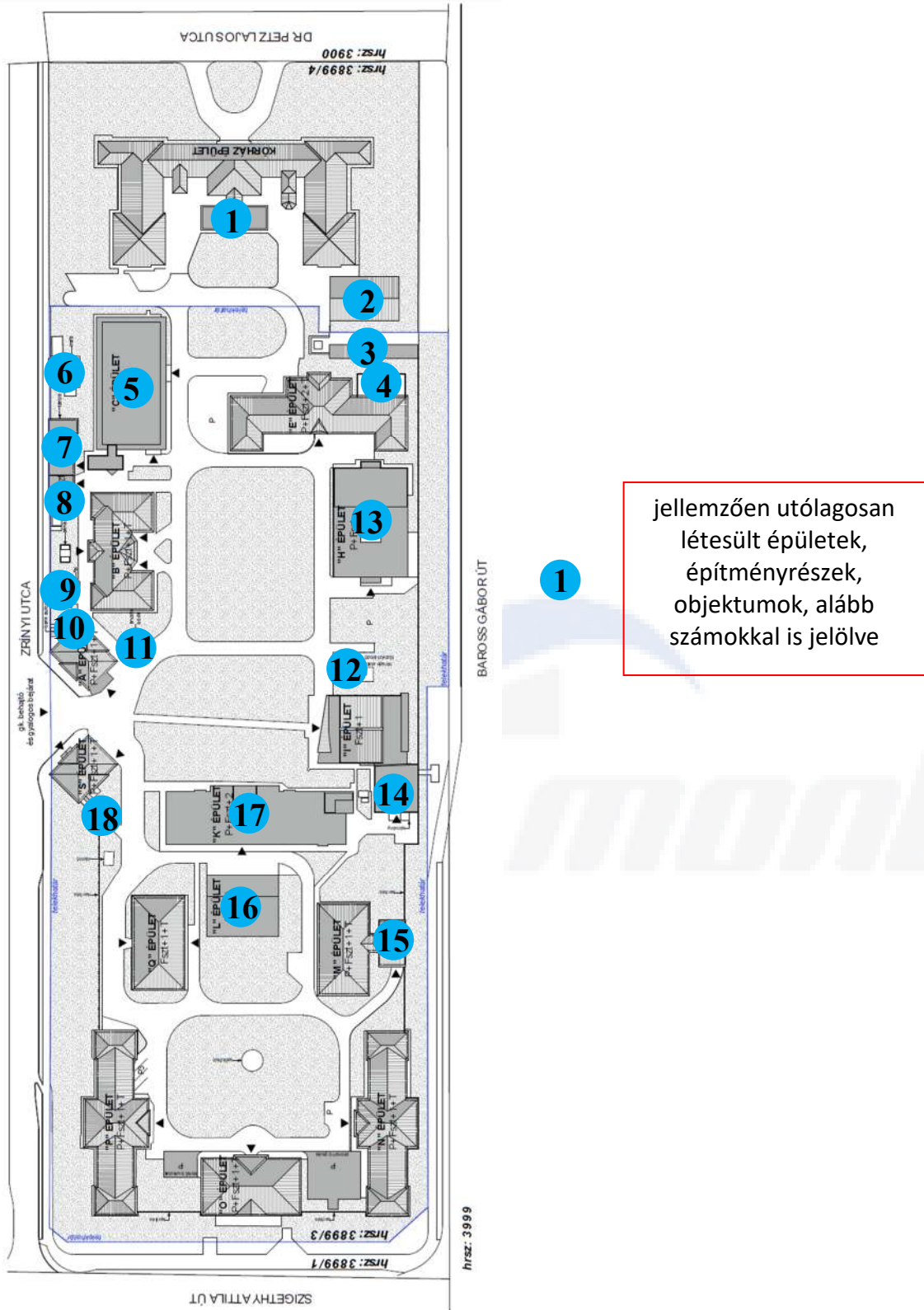
239. ábra A jelen állapot helyszínrajza a védett épületek és sírhely jelölésével⁷⁶

⁷⁶ Széchenyi István Egyetem adatszolgáltatása (dr. Tamándl László docens által, 2024-02-01)

Ezen épületek történetével csak a legszükségesebb mértékig foglalkoztunk e dokumentáció keretén belül és ott is csak amiatt, hogy a talált ellentmondásokat lehetőség szerint feloldjuk. Korábban Székely Zoltán művészettörténész készített előzetes leírásokat ezen épületekről, mely leírások azonban vállaltan nem teljesek, és részleges értékleltárt sem feltétlenül tartalmaznak.

Jelen értékvizsgálat célja, hogy az időközben a területen megépült kisebb-nagyobb létesítményeket mutassa be, vegye számba és értékelje a védelem szemüvegén keresztül. A megrendelői adatszolgáltatásként kapott helyszínrajzon bontása tervezett az alább felsorolt objektumoknak, melyek felsorolása a saját számozás alapján az alábbi:

- 1. idegosztály déli oldali alagsori, tetőteraszos toldaléka**
- 2. raktár épülete, a keleti telekhatárra merőleges tetővel, az idegosztály és a röntgen között**
- 3. gyógyszertár és labor raktár, keskeny épület a keleti telekhatáron, az idegosztály és a röntgen között**
- 4. röntgen épület ÉK-i lapostetős toldalék épülete**
- 5. labor és gyógyszertár épülete, a terület északi oldalának nyugati részén**
- 6. régi trafó épülete a bódéval a nyugati kerítésbe, illetve elé épülve a labor mellett nyugatra**
- 7. új trafó épülete a nyugati kerítésbe épülve a labor mellett nyugatra**
- 8. tűzoltószertár, raktár épülete, a nyugati kerítésbe épülve a labor és a fertőző osztály között**
- 9. garázs épülete a fertőző osztály mögött a nyugati kerítésbe épülve**
- 10. a Zrínyi utcai portaépület északi pincelépcsője, lépcsőháza, és a mellette levő bankautomata épülete a kerítésbe épülve**
- 11. újságárusító pavilon épülete a portaépület mellett**
- 12. hidrofór / szivattyúház maradványa a könyvtár-klubháztól északra**
- 13. főzőkonyha és öltözők épülete a terület északi oldalán, a könyvtár-klubház és a röntgen között**
- 14. kazánház kéménnyel a könyvtár-klubház déli homlokzatához hozzáépülve**
- 15. bőrgyógyászat épület keleti toldalék épületrésze a terület déli részén, a keleti kerítéséig**
- 16. bunker, sugárterápia épülete a terület déli részének közepén**
- 17. onkológia épülete a terület közepén, a Zrínyi utcai bejárattól délre, keresztbe fordulóan**
- 18. prosectura déli oldali rámpás pincejárata a Zrínyi utcai kerítés mellett, nem hozzáépülve**

240. ábra A jelen állapot helyszínrajza

Az 1-18. számokkal ellátott épületrészek, objektumok két kivétellel a pavilonos rendszerű, épületegyüttesnél biztosan újabb korúak, így utólagosságuk egyértelmű.

Két kivételt találtunk, amikor is azonos korú a bővítmény azzal a főépülettel, aminek része:

- az **1. számmal jelölt, az elmeosztály alagsori épülete a tetőterasszal**, ami biztosan egykorú a főépülettel, melynek állapota azonban mára statikai, állékonysági kérdéseket is felvet. Elbonthatósága fizikai állapota, avulása miatt lehetséges, részletesebb, tételes dokumentálását követően.
- a **portaépület 18. számmal jelzett „toldaléka”** közül annak emeletre vezető **lépcsőháza**. E lépcsőház rossz állapotban van, de látható, fogható értékeket hordoz, Statikai állapota, fizikai avulása miatt azonban elképzelhető az értékmentést követő elbontása, részletes, tételes dokumentálást követően.

A többi, jelölt épület, objektum legtöbbje koránál fogva történeti értéket nem képvisel, de **dokumentálásuk** nemcsak a **jogszabályi kötelezettség okán szükséges**, hanem azért is, hogy az utókor később megismerhesse ezek történetét (és általa a teljes kórháztörténetet) is.

A terjedelme miatt csak a mellékletben látható összefoglaló táblázat a teljes (régii és újabb kori) épületegyüttes történetéhez nyújt kis segítséget, mely a dokumentációban látható rajzokkal együtt értelmezhető könnyen.

A fentebb bemutatott kisebb-nagyobb épületek, építmények (objektumok) a fejlesztési tervek szerint több ütemben ugyan, de bontásra ítélték.

Tekintettel arra, hogy a területen műemlék épület is áll, a többi épület pedig annak ex-lege műemléki környezete, így az ezen létesítményekre vonatkozóan a bontást engedélyező / tudomásul vételi örökségvédelmi hatósági eljárásban tudományos dokumentáció és értékleltár készítése kötelező *a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet (továbbiakban Kr.) 26. a bejelentéshez vagy örökségvédelmi engedélyhez kötött tevékenységgel kapcsolatos szabályok 65. §. (3) bekezdése alapján*, mely kimondja, hogy:

„(3) A bejelentést, a kérelmet az ÉTDR-en keresztül vagy személyesen, elektronikus adathordozón kell benyújtani a 3. mellékletben meghatározott tartalommal.”

A Kr. 64. §. (2) bek. c) pontja szerint bejelentésköteles:

(2) Ha a tervezett tevékenység a kiemelten védett műemléket vagy a védett műemlék nevesített értékét érinti, bejelentés alapján végezhető

c) műemléki környezetben

ca) a műemlék megjelenését befolyásoló módon új építmény építése,

cb) a műemlék felé eső vagy közterületről a műemlékkel együtt megjelenő nem engedélyköteles új építmény elhelyezése vagy meglévő építmény bővítése, homlokzatának, tetőzetének megváltoztatásával járó felújítása vagy átalakítása,
cc) építmény bontása”

A jogszabály nem tesz különbséget ez esetben műemlék, műemléki jelentőségű területen vagy műemléki környezetben álló épületek között a 3. melléklet szerint tartalomban.

A 3. melléklet a tudományos dokumentációk tartalmi-formai követelményeit ismerteti tételesen.

A győri városi kórház épületegyüttese évek óta üresen áll, hasznosítása tervezett.

Ennek érdekében Székely Zoltán művészettörténész a TSPC Kft., mint generáltervező és a Széchényi István Egyetem, mint megrendelő részére előzetes építéstörténeti kutatásokat végzett a historizáló épületeken, helyenként külső homlokzatokat érintő részleges vizsgálattal. Ezek a leírások jó alapot adnak a további, részletes, tételes dokumentációk és értékleltárak készítéséhez.

Tudomásunk szerint nem készült még tudományos kutatás és teljes értékleltár a könyvtár-klubház kiemelten védett műemlék épületére sem.

Jelen dokumentáció a fenti épületeken kívül, a tervezési területen található további, jellemzően utólagos hozzáépítéseket, újabb kori létesítésű épületeket vizsgálta, hiánypótló jelleggel, valamint annak érdekében, hogy a Győr MJV által helyi védettként nyilvántartott épületegyüttes (teljes telek) értékvizsgálata megtörténjen.

A terület a már hivatkozott VKR 54. pontja szerint 1997 óta helyi önkormányzati rendelettel védett. A könyvtár-klubház 2003-ban a országos műemléki védelmet is kapott. A terület 2009 óta régészeti védelem alatt is áll.

Fentiekre tekintettel a területen tervezett beavatkozás, legyen az átalakítás, felújítás, bontás vagy új építés, legalábbis örökségvédelmi bejelentés köteles, vagy örökségvédelmi engedélyhez kötött, amihez szükséges az értékvizsgálat, valamint a már említett 3. melléklet szerinti tudományos kutatási dokumentáció és értékleltár – a szükséges mértékben.

Szakértői javaslat

A hivatkozott Kr. 3. melléklete szerinti leírást értelemszerűen kell alkalmazni, így álláspontunk szerint:

- **részletesen szükséges dokumentálni** a könyvtár-klubház kiemelt műemlék épületét, a régi, historizáló kórházépületeket (zöld 1., 2., 3., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. számmal jelölve a rajzon), valamint az utólag létesültek közül a kék 1., 2., 3., 5., 10., 13., 14., 15., 16., 17. számmal jelölt objektumokat,
- **javasolt dokumentálni** a jelen szakértői anyagnál részletesebben a kék 4., 6., 7., 8. számmal jelölt épületeket,
- **nincs szükség** a mostaninál több, **további dokumentálására** a kék 9., 11., 12., 18. számmal jelölt épületeknek, objektumoknak.

Bármely épület, épületrész, objektum átalakítása, felújítása vagy **elbontása csak a fentiek szerinti megelőző részletes dokumentálásukat követően, örökségvédelmi hatósági engedély vagy bejelentés tudomásul vételének birtokában lehetséges.**

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a terület régészeti lelőhely. Ez azt jelenti, hogy **a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. 23/C. §. (1) bekezdés alapján a beruházás előtt előzetes régészeti dokumentáció (ERD) készítendő. Az ERD készítésére vonatkozó részletszabályokat a Kr. 37-45. §. tartalmazza.**

Fentiek alapján **álláspontunk szerint** az örökségvédelmi hatóság tudomásul vétele/engedélye birtokában **külön építészettörténeti dokumentálás nélkül bonthatóak az alábbiak** (kék számmal jelölve):

9. garázs épülete a fertőző osztály mögött a nyugati kerítésbe épülve

11. újságárusító pavilon épülete a portaépület mellett

12. hidrofór / szivattyúház maradványa a könyvtár-klubháztól északra

18. prosectura déli oldali rámpás pincelejárata a Zrínyi utcai kerítés mellett, nem hozzáépülve

Javasolt az e szakvéleményben foglaltaknál részletesebben dokumentálni, és csak ezek után bontani (kék számmal jelzett objektumokat):

4. röntgen épület ÉK-i lapostetős toldalék épülete

6. régi trafó épülete a bódéval a nyugati kerítésbe, illetve elé épülve a labor mellett nyugatra
7. új trafó épülete a nyugati kerítésbe épülve a labor mellett nyugatra
8. tűzoltószertár, raktár épülete, a nyugati kerítésbe épülve a labor és a fertőző osztály között

Részletes dokumentálás után bontható, vagy igény szerint átalakítható (kék számmal jelzett):

1. idegosztály déli oldali alagsori, tetőteraszos toldaléka
2. raktár épülete, a keleti telekhatárra merőleges tetővel, az idegosztály és a röntgen között
3. gyógyszerár és labor raktár, keskeny épület a keleti telekhatáron, az idegosztály és a röntgen között
5. labor és gyógyszerár épülete, a terület északi oldalának nyugati részén
10. a Zrínyi utcai portaépület északi pincelépcsője és a mellette levő bankautomata épülete a kerítésbe épülve
13. főzőkonyha és öltözők épülete a terület északi oldalán, a könyvtár-klubház és a röntgen között
14. kazánház kéménnyel a könyvtár-klubház déli homlokzatához hozzáépülve
15. bőrgyógyászat épület keleti toldalék épületrésze a terület déli részén, a keleti kerítéséig
16. bunker, sugárterápia épülete a terület déli részének közepén
17. onkológia épülete a terület közepén, a Zrínyi utcai bejáratától délre, keresztbe fordulón

A 10. sz. Zrínyi utcai portaépület lépcsőházának további értékmentő vizsgálata szükséges, korának, értékének pontosabb meghatározásához. Bontása a kutatási eredmény függvényében, **értékeinek kimentése után elképzelhető,** ha megtartása pl. jelenlegi statikai állapota miatt nem lehetséges.

Előzetes építéstörténeti kutatása birtokában további részletes, szükség szerint dokumentálás után **értékmegőrző szemlélettel felújítandók** (zöld számmal jelölve):

1. ápolási osztály + kápolna épülete, a Szigethy Attila útra néző főhomlokzattal.
2. ápolási osztály épülete, a DK-i teleksarkon, a keleti oldali, Baross úti telekhatáron.
3. bőrgyógyászat épülete, a keleti oldalon a terület déli részén, a kerítéstől távolabb.
5. prosectura épülete, a Zrínyi utcai bejárat déli oldali épülete.
6. tüdőszűrő épülete, a Zrínyi utcai, a terület déli részén a nyugati oldalon.

7. izotópdiaosztika épülete, a terület DNY-i sarkában, a nyugati oldalon, a Zrínyi utca felé.
8. portaépület, a Zrínyi utcai bejárat északi oldali épülete.
9. fertőző osztály épülete, a terület északi részén a portaépület mögött a nyugati oldalon
11. idegosztály épülete, a terület északi részén, a Dr. Petz L. utcára néző főhomlokzattal.
12. röntgen épülete, a terület ÉK-i részén, beforduló tömeggel az idegosztálytól D-re.

Teljes tudományos kutatása, és tételes értékleltárának elkészítése után **értékmegőrző szemlélettel felújítandó:**

- Ivánka András által 1962-ben tervezett, kiemelten védett műemlék könyvtár-klubház épülete, a terület keleti határán, szemben a Zrínyi utcai bejáráttal.

Lehetőség szerint a helyén **megőrzendő**, de kegyeletteljes áthelyezése sem kizárt:

- nemes dr. Mulartz János Henrik és neje sírhelyének a terület középső részén, a Zrínyi utcai bejárártól ÉNY-ra, a füves terület közepén.

Roncsolásos kutatás segíthet az egyes épületek rejtett értékeinek feltárásában, melyhez az könyvtár-klubház esetében az örökségvédelmi hatóság előzetes engedélye is szükséges. A többi épület roncsolásos kutatása külön engedély nélkül végezhető, mivel egyedi országos védelem alatt nem állnak, „csak” műemléki környezetben.

Fentiek esetén biztosítható, hogy az épületegyüttes „megszabaduljon” a helyenként kétes minőségű, vagy állapotukban mára már menthetetlenül leromlott kiegészítésektől, toldalék épületektől, tovább azoktól az újabb kori épületektől, melyek formai kialakításukban, megjelenésükben a létesülésük során modernnek, elfogadottnak, sőt, követendő példaként is szolgáltak, de a historizáló épületegyüttes történeti rendszerébe már létesülésük pillanatában is idegenként hatottak. Ezen épületek, objektumok azonban a kórház XX. századi történetének részei, így legalábbis a jelölt épületek közül a régebbiek, illetve a jelentősebbek további dokumentálása szükséges az esetleges végleges bontásukat megelőzően.

A historizáló kórházépületek és a könyvtár-klubház értékeinek dokumentálása a tervezési folyamatot is segíti, hiszen a készítendő értékleltárban foglalt tételek megőrzése biztosítja az épületek értékeinek megőrzését, további fennmaradását az utókor számára.

Források jegyzéke

fotók: saját, vagy külön forrásjelöléssel

internetes források:

<https://intezet.nori.gov.hu> (2024-02-10)

<https://www.fentrol.hu> (2024-02-09)

<https://www.google.hu/maps> (2024-02-10)

<https://www.oeny.hu> (2024-02-09)

<https://or.njt.hu> (2024-02-09 és 2024-02-18)

<https://petz.gyor.hu> (2024-02-09)

Megbízói adatszolgáltatás: Győr MJV Polgármesteri Hivatal:
a bontandó épületek helyszínrajza

Levéltári adatok: Győr Városi Levéltár Műszaki Levéltár (GYVL)

Győr Város Műszaki Hivatal iratai XXXII. 11. jelzetű dobozok (Zrínyi u. kórház, I- II- III., illetve Rozgonyi u. 4-37. feliratú dobozok) és további számozott iratkötegek

Mérnöki Hivatal iratai, IV.1402.i. jelzetű pauszrajz

Petz: dr. PETZ Alajos: *Győr szabad királyi város Szentháromság közkórházának multja és jelene. (1749-1928)*. Győr, Győregyházmegyei Alap Nyomdaműintézete, 1929.

digitálisan elérhető itt is:

chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfindmkaj/https://mek.oszk.hu/09200/09200/09200.pdf (2024-01-30)

vagy itt:

<https://edok.gyorikonnyvtar.hu/book/>-

[/record/display/manifestation/kkmk524241/1aa7b6af-bf25-4560-84b3-3f8981e2cde7/solr/0/24/0/2/score/DESC](https://edok.gyorikonnyvtar.hu/book/-/record/display/manifestation/kkmk524241/1aa7b6af-bf25-4560-84b3-3f8981e2cde7/solr/0/24/0/2/score/DESC) (2024-02-17)

Széchenyi István Egyetem által rendelkezésre bocsátott, felhasznált adatszolgáltatásai:

- Székely 1:** SZÉKELY Zoltán: Győr, Zrínyi kórház – Szentháromság közkórház „D” épület. pszichiátria épülete (1928) előzetes építéstörténeti kutatás. 2023-11-30.
- Székely 2.:** SZÉKELY Zoltán: Győr, Zrínyi kórház – Szentháromság közkórház „A” épület egykori gondnoki lakás épülete. Előzetes építéstörténeti kutatás, értékvizsgálat. 2023-11-30.
- Székely 3.:** SZÉKELY Zoltán: Győr, Zrínyi kórház – Szentháromság közkórház „M” épület előzetes építéstörténeti kutatás. 2023-11-30.
- Székely 4:** SZÉKELY Zoltán: Győr, Zrínyi kórház – Szentháromság közkórház „S” épület előzetes építéstörténeti kutatás. 2023-11-30.
- Székely 5:** SZÉKELY Zoltán: Győr, Zrínyi kórház – Szentháromság közkórház „E” épület, belgyógyászat betegek épülete (1928) előzetes építéstörténeti kutatás. 2023-11-30.

Tervlap a terület helyszínrajzáról dr. TAMÁNDL László docens jóvoltából

Tartalom

Bevezetés	2
A védekek jelenlegi jogi állapota	4
Archív források, történeti előzmények	7
A jelenlegi állapot – az utólagosan épült objektumok bemutatása, értékvizsgálata	31
Összefoglalás	110
Szakértői javaslat.....	116
Források jegyzéke	119
Tartalom	121
Melléklet.....	121

Győr, 2024. február

Erős Erika

műemlékvédelmi szakmérnök

okl. szerkezettervező építészmérnök (É-08-0606)

szakértő műemléki épületkutatás és műemléki érték
dokumentálása szakterületeken (21-0265)

műemléki műszaki ellenőr (magasépítés, ME-É-M 08-
0606)

műemléki felelős műszaki vezető (MV-É-M 08-0606)

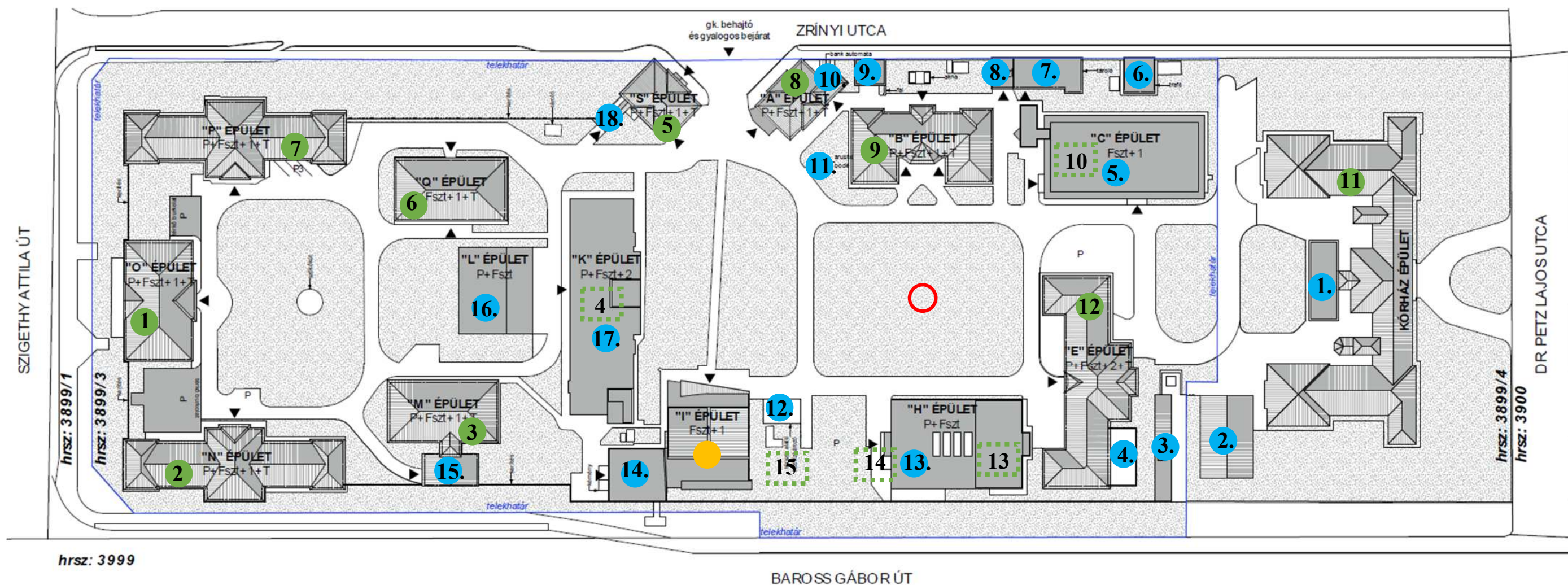
9027 Győr, Gyóni Géza sétány 4.

tel.: +36-30-249-1684, e-mail: eroserika72@gmail.com

Aqua-Mont Kft. ügyvezető

Melléklet

helyszínrajz és táblázat 1 + 3 darab A/3 lapon

Részletesen dokumentálni, leltározni szükséges: kék: 1., 2., 3., 5., 10., 13., 14., 15., 16., 17. továbbá zöld: 1., 2., 3., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. és könyvtár klubház épületeit

Dokumentálni indokolt: kék: 4., 6., 7., 8. épületeket

További dokumentálás nem szükséges: kék: 9., 11., 12., 18. épületek, objektumok esetében.

1 megtartandó pavilonos elrendezésű egykori kórházi épületek, történetileg sorszámozva

● megtartandó műemléki védelem alatt álló könyvtár-klubház (az egykori kápolna falaival)

1 jellemzően utólagosan létesült épületek, építmények, objektumok, számokkal jelölve

○ nemes dr. Mulartz János Henrik és nejének az egykori kápolnából áthelyezett sírhelye

4 egykor volt historizáló épületek helye a történeti számozásukkal, melyek helyére épültek újabb létesítmények

legutolsó funkció	felmérési terven (2024)	új helyszínrajzon (2024)	történelmi számozása (1-15)	városi számozáshoz (1-19)	korábbi funkciók 1895	korábbi funkciók 1919 után, 1928 előtt (első kórházbővítés)	korábbi funkciók 1928-ra (második kórházbővítés)	korábbi funkciók 1962	korábbi funkciók 1974	korábbi funkciók 1983-84	megjegyzés
porta	A	A	8	10 (pincelépcső, lépcsőház, bankautomata)		porta	gondnoki és kapus lakás	porta	porta	porta és irodák, alkoholgondozó	emeletesnek épült 1928-ra, az üvegezett előtér az 1960-as években valósult meg, az alapincézés bővítése az 1981-es tervek alapján történt
fertőző	B	B	9			fertőző osztály	fertőzőbeteg osztály	fertőzőbeteg osztály	fertőzőbeteg osztály	fertőzőbeteg osztály	1928-ra készült el, egyemeletesként
labor és gyógyszer-tár	C	C új épület lesz	(10 helyén áll)	5					labor és gyógyszer-tár	központi laboratórium	épült 1974-75.
idegosztály	D	D	11	1 (tetőteraszos toldalék)			ideg- és elme-gyógyászat	elme- és ideggyógyászat	ideggyógyászat	epilepszia gondozó, audiológia és hallás gondozó	1928-ra épült meg, alagsor + fszt + középen két, a széleken egyemeletesként, lapostetős bővítménnyel (terasz) együtt
röntgen	E	E	12	4 (csak toldalék)			belgyógyászat	belgyógyászat	belgyógyászat	belbetegek osztálya, belgyógyászat	"B" barakk helyén épül a 4. sz. pavilon 1928-ra, bővítése 1975 utáni, Vida Lászlóné 1978-as tervei alapján 1983-ban már áll
raktár	F	elbontásra ítéelve, F új épület lesz	nincs	2						raktár és iroda	épült 1980-ban
gyógyszertár és labor raktár	G	elbontásra ítéelve	nincs	3						gyógyszertár és labor raktár	1975-ben épült
főzőkonyha, öltözők	H	H (duplán van), elbontásra ítéelve	nincs	13					főzőkonyha, személyzeti ebédlő és öltözők	főzőkonyha, személyzeti ebédlő és öltözők	1973-ra készült el Rosta János 1969-es tervei alapján
könyvtár-klubház (Ivánka András)		I	műemlék		kápolna állt a helyén			könyvtár-klubház	könyvtár-klubház	könyvtár-klubház	II. kategóriás műemlék, épült 1962-ben
kazánház kéménnyel	J	elbontásra ítéelve	nincs	14				kazán	kazánház	kazánház, hőközpont	Legkésőbb az 1950-es években önálló épületként létesült egyszintes kazánházat átalakítva 1976-77-ben bővítik két ütemben belső háromszintesre
onkológia	K	elbontásra ítéelve	(4 helyén áll)	17							épült 1983-tól
bunker, sugárterápia	L	elbontásra ítéelve	nincs	16						sugárterápia	épült 1983-as kiv. terv alapján
bőrgyógyászat	M	G	3	15 (csak toldalék)	fertőző	gyerekosztály	gyermekosztály	gyerekosztály	belgyógyászat	belgyógyászat	1895-re földszintesnek épült, egyemeletesre bővítve 1927-re, dél felé fedett-nyitott fekvő-terasszal, ami 1975-re már beépül az emeleten is, keleti oldali bővítés 1975 után valamikor

ápolási osztály	N	H (duplán van)	2		sebészet, bel, szülő és nőbeteg osztály	belgyógyászat és férfi bujakóros osztály	fszt: orr-, torok-, gége-, fülészeti-, szemészeti osztályok, emelet: szülő- és nőbeteg osztály	nőgyógyászat	belgyógyászat	belgyógyászat	1895-ben alagsor + fszt + egyemeletesnek épült, jelenlegi kontúrral
ápolási osztály + kápolna	O	K	1		igazgatóság	igazgatóság	igazgatóság + különosztály	orr-fül-gége osztály	orr-fül-gége osztály	orr-fül-gége osztály	1895-ben alagsor + fszt + egyemeletesnek épült, tömege nem változott
H. I. pavilon, izotópdiaosztika	P	L	7			sebészet, szülő és nőbeteg osztály	sebészet (Horváth Imre pavilon)	bőrgyógyászat, urológia	szájsebészet, szemészet és rheuma osztály	szájsebészet, szemészet és rheuma osztály	1910-ben épült Horváth Imre alapítványából, rögtön egyemeletesre
tüdőszűrő	Q	J	6		elmemegfigyelő	elmemegfigyelő	bőrgyógyászat, urológia	onkológia	bőrgyógyászat	bőrgyógyászat	1895-re földszintesnek épült, emeletesre bővítve 1927-re
prosectura	S	M	5	18 (rámás pincelejáró toldalék)	halottasház	halottasház, boncterem	prosectura	prosectura	prosectura	prosectura	1895-re kész, egyemeletesre bővítve 1928-ra, DK-i folyosója 1971-ben már láthatóan megvan, aminek a kerítés felőli falát újraépítik 1997-98-ban
trafó	T	elbontásra ítélve	nincs	7				trafó	trafó	trafó	1960-62 körül
tűzoltószertár		elbontásra ítélve	nincs	8				trafó	garázs	tűzoltószertár	1960 előtt épült
trafó		elbontásra ítélve	nincs	6							1984-ben tervezett, utána épült
	elbontva legkésőbb 1971-ben, a főzőkonyha létesítése előtt		13				üvegház és kertészet	új virágház és új raktár épület az üvegház és kertészet helyén			helyén épült az új főzőkonyha-öltöző 1973-ra
	elbontva: 1984 után valamikor		14				istálló és kocsiszín, kocsislakások	ebédlő	büfé, raktár, ebédlő	ebédlő	1928-ra földszintesként épült meg, az ebédlő 1984-ben még áll, után lett valamikor elbontva
	a gőzmosoda önálló épületként nem épült meg végül		15				építendő gőzmosoda				
	elbontva: 1928-ra		"A" barakk				fül, orr, gége osztály (ideiglenesen), aztán TBC osztály				"A" barakk helyére épült a 13. sz. üvegház és kertészet, attól délre épült a 14. sz. ebédlő
	elbontva: 1928-ra		"B" barakk				fertőző osztály, később bőrgyógyászat és bujakóros osztály, aztán istálló és kocsiszín				"B" barakk helyére épült a 12. sz. belgyógyászat
	elbontva: 1925 körül		"C" barakk				istálló és kocsiszín				

	elbontva: 1974-ben		10	-	-	-	fertőtlenítő állomás	fertőtlenítő állomás	-	-	1928-ra földszintesként épült meg
	a mosoda rész elbontva: 1969-ben, az iroda 1976-77-ben, a régi épületrész pedig elbontva 1979-től		4	-	főzőkonyha	főzőkonyha, mosókonyha, raktár, fertőtlenítő, gépészlakás	főzőkonyha + orvosi ebédlő, emeleten apácaotthon	gazdasági épület módosával és konyhával	gazdasági épület konyhával	-	1895-re alagsorral és földszintesen, középső traktusában egyemeletes formában épült fel, a teljes épület 1928-ra lesz egyemeletes
garázs	nincs jele	elbontásra ítélve	nincs	9	-	-	-	-	-	-	1983. október után épült valamikor
újságos bódé	nincs jele	elbontásra ítélve	nincs	11	-	-	-	-	-	újságos bódé	kb az 1980-as évektől áll itt, pontos év nincs
hidrofor (szivattyúház) alapja	nincs jele	elbontásra ítélve	nincs	12	-	-	-	hidrofor ház	szivattyúház	szivattyúház	1962-ben már áll, és még 1983-ban is megvan, ma már csak alapjai vannak
	elbontva: 1974-ben		nincs	-	-	-	-	kuglizó	-	-	
	elbontva: 1974-ben		nincs	-	-	-	-	filmkamra	-	-	
	elbontva: 1984 után		nincs	-	-	-	-	garázs	garázs	garázs	a kazán, a 4. sz. és a 3. sz. pavilon között állt, bontásra már 1975-től jelölve volt
			MEGLEVŐ, MEGMARADÓ, VÉDETT ÉPÜLETEK								
											készítette: Erős Erika, 2024. február